

دوماهنامه تخصصی

شماره ۱۰ | شهریور و مهر ۱۳۹۶

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

پیم اقتصادی

بورس کالا

مهدی کرباسیان:

رعایت قواعد بازار آزاد، پیش شرط

توسعه و رونق بازار محصولات معدنی

توسعه بخش کشاورزی با گواهی سپرده کالایی

پول سرمایه گذاران در صندوق کالایی یک کاسه شد

بهار محصولات پتروشیمی، با رشد معاملات پلیمری و شیمیایی

بورس کالا

حذف واسطه‌گری‌های غیر ضروری

صاحب امتیاز: شرکت بورس کالای ایران - زیر نظر شورای سردبیری
همکاران این شماره: امیر حسین مرادی فخر، نیما نائینیان، آزاده کاری، محمدحسین بابالو، پرویز امانیان، الهام حدادی، مهدی حاجی وند، امید امانی، محسن نعمتی، سودابه کیوان فر، گلاره کحالی

مدیر هنری و صفحه آرایی: حسین سلیمانی

نشانی: تهران، خیابان آیت الله طالقانی، نبش پندر انزلی، شماره ۳۵۱

تلفن: ۰۲۱-۸۵۶۴۰۰۰۰ | **نمابر:** ۰۲۱-۸۸۳۸۳۰۰۰

تقویم رویدادها	۲
از زبان چهره‌ها	۴
سرمقاله	۶
گفت و گو با معاون وزیر صنعت، معدن و تجارت	۷
گفت و گو با مدیر عامل بورس کالا	۹
۶ سکنس بر تر ۹۵	۱۲

کشاورزی

شفافیت معاملاتی پسته با عرضه در بورس کالا	۴۶
یک سبد پراز زعفران برای سرمایه گذاران	۴۸
تضمین گندم در بورس کالا	۵۱
افزایش کیفیت در سایه انجام معاملات گندم در بورس کالا	۵۴
ورود خرما به بورس کالا	۵۶
توسعه بخش کشاورزی با گواهی سپرده کالایی	۵۷
حضور کشت و صنعت هادر بورس کالا، راهی برای توسعه بازار کیفی	۵۹

طلا و ارز

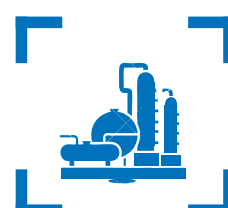
پول سرمایه گذاران در صندوق طلائی یک کاسه شد	۶۲
پالس مثبت صندوق های طلا به گواهی سپرده سکه	۶۳
بازار مشتقه سبیدی پر از ابزارهای مناسب	۶۵
ابزار مشتقه سدی در برابر ریسک	۶۶
جای خالی یک بازار	۶۶
ضرورت پوشش ریسک برای تمام کالاهای پر مصرف	۶۸

صنعتی و معدنی

چانه زنی منفی خارجی ها، در خرید سیمان ایران پایان می یابد	۲۰
لذت خودروسواری در بورس کالا	۲۲
ویراژ خودروسازان جنب بندر انزلی	۲۴
بورس کالا راهکاری مطمئن برای کشف قیمت و تضمین فروش	۲۷
بازار تیر آهن و میلگرد چشم به راه تقاضای واقعی	۳۰
بازهم پای چین در میان است	۳۲

پتروشیمی

بهار محصولات پتروشیمی بار شد معاملات پلیمری و شیمیایی	۳۶
تالار صادراتی بورس کالا، آینه شفاف تجارت خارجی	۳۹
تقسیم بندی محصولات پتروشیمی راهی برای آشنایی دقیق تر	۴۱
ورود خریداران حقیقی به تالار پتروشیمی	۴۳

تقویم رویدادها

۸
خرداد

این روز، روزی است که شاید برای همیشه در تاریخ خودروسازی کشور به یاد بماند، در این روز برای نخستین بار ۵۰ دستگاه خودرو «سراتو» محصول شرکت سایپا با قیمت پایه ۸۷۲ میلیون و ۴۰۴ هزار و ۴۴۶ ریال در بورس کالای ایران عرضه شد و کل آن مورد معامله قرار گرفت.

۱۸
تیر

معاون اول رئیس‌جمهوری مصوبه هیأت وزیران درباره اختصاص هفت هزار میلیارد ریال تسهیلات برای پرداخت مابه‌التفاوت قیمت تضمینی با قیمت معامله شده در بورس کالا به کشاورزان را ابلاغ کرد؛ بر این اساس بانک مرکزی مکلف است از طریق بانک‌های عامل معادل هفت هزار میلیارد ریال تسهیلات بانکی در اختیار شرکت سهامی پشتیبانی امور دام کشور قرار دهد.

۲۶
تیر

این روز را می‌توان از روزهای ماندگار بورس کالا تلقی کرد، چراکه در این روز برای نخستین بار سه هزار و ۳۳۱ تن گندم خوراکی استان‌های اردبیل، مرکزی، زنجان و خراسان شمالی در قالب سیاست قیمت تضمینی روی تابلوی معاملات رفت.

۲
مرداد

در سیم‌دمین جلسه شورای رقابت، واحدهای تولیدی تاثیرگذار در بازار فولاد کشور برای فروش داخلی تمامی محصولات گرم فولادی خود با رعایت مقررات مربوطه ملزم به عرضه در بورس کالا شدند. قیمت پایه این کالا در بورس کالا با این فرمول نرخ ارز سنا (سامانه نظارت ارز) $\times$ قیمت جهانی = قیمت پایه محاسبه می‌شود.

۳
مرداد

در محل ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز تفاهم نامه همکاری بورس کالای ایران و این ستاد با حضور مدیران و مقامات ارشد دو مجموعه به امضا رسید. بر اساس این تفاهم‌نامه بورس کالا ضمن تکمیل سامانه‌ها، امکانات و اطلاعات خود را در اختیار ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز خواهد گذاشت تا به این ستاد کمک کند و در طرف مقابل ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز نیز به صورت متقابل زمینه دسترسی امکانات و اطلاعات مرتبط خود به بورس کالا را فراهم خواهد کرد؛ به این ترتیب، اقدامات لازم برای ممانعت از قاچاق برخی مشتقات نفتی از جمله قیر، جلوگیری از فرار مالیاتی و مباحث مرتبط با پولشویی فراهم شد.

۸
مرداد

معاملات ثانویه صندوق سرمایه‌گذاری پشتوانه طلای لوتوس که به عنوان اولین صندوق کالایی بازار سرمایه کشور در خرداد ماه ۱۳۹۶ پذیره‌نویسی شد و از سازمان بورس اوراق بهادار تهران مجوز فعالیت گرفت، آغاز شد؛ اتفاقی که به گفته کارشناسان می‌تواند با آشنا کردن سرمایه‌گذاران با این شیوه نوین سرمایه‌گذاری فصل جدیدی را در بازارهای مالی بازار سرمایه باز کند.

۱۹
مرداد

در جلسه ستاد عالی پسته در استانداری کرمان با حضور محمدرضا پور ابراهیمی رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس، علی‌رضا رزم‌حسینی استاندار کرمان، سیدمهدی طبیب‌زاده رئیس اتاق بازرگانی صنایع، معادن و کشاورزی استان کرمان، حامد سلطانی نژاد مدیر عامل بورس کالای ایران و جمعی از نمایندگان مجلس و فرمانداران استان کرمان و همچنین فعالان و تجار پسته، به حل مشکلات پسته کرمان با تجمیع آن در بورس کالا اشاره و راهکارهایی برای تبدیل شدن ایران به مرجعیت قیمت‌گذاری پسته در دنیا به کمک بورس کالا ارائه شد.

۱۹
مرداد

موافقت‌نامه خرید و فروش محصولات در بورس‌های کالایی ایران و هند در کشور هند با حضور شاپور محمدی، رئیس نهاد ناظر بازار سرمایه ایران و شیرین آجای‌تی‌اگی همتای هندی او به امضا رسید؛ با امضای این موافقت‌نامه که به تایید دولت هند نیز رسید، امکان خرید و فروش مجموعه‌ای از محصولات از جمله قیر، در بورس‌های کالایی دو کشور فراهم شد.

۲۲
مرداد

در این روز با مصوبه هیات پذیرش بورس کالای ایران و با توجه به اینکه در خصوص برخی کالاها در بورس کالا مازاد عرضه وجود دارد، تصمیم بر این شد تا خریداران حقیقی محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی که اطلاعاتشان در سایت بهین یاب ثبت نشده و سهمیه‌ای برای آنها لحاظ نمی‌شود، ولی مصرف‌کننده محصولات عرضه شده در بورس کالا هستند نیز بتوانند از رینگ پتروشیمی بورس کالا نیاز مصرفی خود را تأمین کنند.

۳۰
مرداد

پس از ورود گندم به بورس کالا در قالب اجرای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری در بخش کشاورزی، کارخانه‌های آردسازی نیز به مکانیزم عرضه و تقاضا پاسخ مثبت دادند تا نخستین کارخانه آردسازی یعنی آرد تابان عرضه یک هزار تن از چهار نوع محصولات خود را در تالار کشاورزی بورس کالا آغاز کند.

از زبان چهره‌ها

مسعود کرباسیان، وزیر امور اقتصادی و دارایی دولت دوازدهم، محورهای اصلی برنامه‌های خود برای این وزارتخانه با محوریت بازار سرمایه را به این شرح عنوان کرد: توسعه کمی و کیفی ابزارها و نهادهای مالی در کنار بهبود نقش ارکان بازار سرمایه؛ بهبود نقدشوندگی در بازار سرمایه؛ ارتقاء اثربخشی و کارایی نظام نظارتی سازمان؛ بین المللی شدن بازار سرمایه و حضور در بازارهای بین‌المللی؛ توسعه آموزش و فرهنگ سرمایه‌گذاری و بهبود نظام اطلاع رسانی در بازار سرمایه

رئیس جمهوری اسلامی ایران در جریان دفاع از کابینه پیشنهادی خود در مجلس شورای اسلامی گفت: طبق سیاست‌های دولت دوازدهم، تأمین مالی بنگاه‌های بزرگ از نظام بانکی به بازار سرمایه منتقل می‌شود. حسن روحانی تأکید کرد: اصلاح نظام بانکی از جمله مواردی است که باید به فوریت در دستور کار قرار گیرد؛ بنابراین، دولت برای این بخش برنامه‌های گسترده‌ای پیش‌بینی کرده که شامل اصلاح ترازنامه بانک‌ها، افزایش سرمایه نظام بانکی، اصلاح نرخ سود بانکی و تأمین مالی بنگاه‌های بزرگ از طریق بازار سرمایه به جای نظام بانکی است.

علی یزدانی، معاون وزیر صنعت، معدن و تجارت با تأکید بر اینکه قوه مجریه با اصلاح آیین‌نامه، مجلس با اصلاح قوانین و قوه قضاییه با حمایت‌های قضایی می‌تواند در اقتصاد حرکت اساسی ایجاد کند، تصریح کرد: ۹۶ درصد از صنایع کشور در بنگاه‌ها آموزش می‌بینند و ۵۰ درصد از هزینه‌های شرکت در نمایشگاه‌ها به صنعتگران پرداخت می‌شود. همچنین برای تسهیل در امر تولید و فروش در بازار، تفاهم‌نامه‌ای با بورس کالا و فرابورس برای ارائه محصولات امضا و در همین راستا با کمیته امام و بنیاد شهید تفاهم‌نامه‌هایی منعقد شده است.

جعفر سرقینی، معاون وزیر صنعت، معدن و تجارت با اشاره به نقش بورس کالا در اجرای ماده ۳۷ قانون رفع موانع تولید، تأکید کرد: یکی از روش‌های اصلی عرضه محصولات به منظور رشد ارزش افزوده و جلوگیری از خام فروشی و همچنین کشف واقعی قیمت‌ها در تقابل عرضه و تقاضا، بورس کالا است که می‌توان از شفافیت و مکانیزم این بازار برای اجرای این قانون نهایت بهره را برد. وی ادامه داد: در همین راستا تولیدکنندگان علاوه بر عرضه محصولاتشان در بورس کالا و حرکت به سمت اقتصاد مبتنی بر بازار، می‌توانند از ظرفیت‌های تأمین مالی بورس کالا نیز استفاده کنند.

محمود حجتی، وزیر جهاد کشاورزی عرضه محصولات کشاورزی در بورس کالای ایران را به عنوان سیاست این وزارتخانه در دولت دوازدهم یاد کرد. او گفت: سیاست ما جایگزینی خرید تضمینی محصولات کشاورزی با سیاست قیمت تضمینی است تا حمایت از بخش کشاورزی از طریق ساز و کارهایی نظیر بورس کالا انجام گیرد و هم‌اکنون نیز محصولات ذرت و جو به طور کامل در این بورس مبادله می‌شود. او ادامه داد: طبق برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته قرار است از مکانیزم بورس کالا برای خریداری محصولات کشاورزان بیشتر استفاده شود تا از این طریق و به شکل قیمت تضمینی محصولات کشاورزان در بورس کالای ایران به فروش برسد و بقیه آن توسط دولت پرداخت شود.

وزیر پیشین دادگستری کشور روز سه‌شنبه، ۲۷ تیر با حضور در بورس کالا و در دیدار با مدیرعامل این مجموعه این بازار مالی را بازاری روشن و هدفمند عنوان کرد و با تأکید بر عزم جدی دولت دوازدهم برای مبارزه با فساد، شفافیت را رکن اصلی در تحقق داشتن اقتصاد سالم خواند. حجت‌الاسلام و المسلمین مصطفی پورمحمدی در این دیدار با تأکید بر ضرورت شناخت بورس کالا و شناخت بیشتر مزیت‌های آن، گفت: معرفی این بازار واحد و شفاف اهمیت ویژه‌ای دارد؛ چرا که هنوز این بازار برای برخی از افراد و مسئولان ناشناخته است.

عضو کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی مجلس با بیان اینکه پرداخت با تأخیر بهای گندم کاران ضررهای هنگفتی به کشاورزان وارد می‌کند، تأکید کرد: پرداخت به موقع پول کشاورزان توسط دولت، با عرضه گندم در بورس کالای ایران قابل تأمین‌تر بوده و به واقعی و شفاف شدن نرخ این کالا کمک می‌کند.

علی ابراهیمی افزود: برچیدن بال دامپینگ با ورود گندم به بورس کالا امکان‌پذیر است، این در حالی است که پرداخت بهای با تأخیر محصولات کشاورزان، سود گندم را تقدیم دلالان می‌کند.

رئیس سازمان صنعت، معدن و تجارت استان تهران گفت: با وجود توسعه خدمات و پیشرفت‌هایی که بورس کالا طی سال‌های اخیر داشته، تاکنون صنایع در حوزه تأمین مالی به طور ویژه از ظرفیت‌های این بورس بهره نگرفته‌اند که این موضوع هم اکنون در دستور کار قرار گرفته است. محمدرضا مس فروش با اشاره به اهمیت استفاده از ابزارهای مالی برای تأمین مالی صنایع، تأکید کرد: در همین راستا جلسه‌های هم‌اندیشی با مسئولان بورس کالا به منظور بررسی راهکارها و ظرفیت‌های این بورس برای تأمین مالی واحدهای تولیدی در استان تهران خواهیم داشت.

بهرام شکوری، نایب‌رئیس انجمن تولیدکنندگان و صادرکنندگان سنگ‌آهن از آماده‌سازی بسترهای عرضه سنگ‌آهن در بورس کالا و عرضه این محصول در سال جاری خبر داد. وی افزود: همه زمینه‌های عرضه سنگ‌آهن در بورس کالا فراهم شده و بعد از بهبود قیمت جهانی این محصول شاهد عرضه آن در تالار داخلی بورس کالا خواهیم بود. زیرا هم ساختار و مکانیسم بورس کالای ایران آماده بوده و هم انجمن سنگ آهن علاقمند به تحقق این امر است. ورود سنگ آهن به بورس کالا موجب کشف قیمت عادلانه این محصول می‌شود؛ علاوه بر این چون سنگ آهن با قیمت پایین در بازار خریداری شده و وجه آن با تأخیر پرداخت می‌شود، با ورود این محصول به بورس کالا مطمئناً قیمت مناسبی برای محصول کشف شده و پرداخت پول نیز سریع‌تر صورت می‌گیرد.

رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار گفت: عرضه گندم به صورت قیمت تضمینی در بورس کالای ایران امری ضروری برای توسعه بخش کشاورزی است و مزیت‌های زیادی برای دولت، کشاورز و صنعت کشاورزی دارد. شاپور محمدی، با اشاره به مصوبه دولت مبنی بر عرضه گندم چهار استان مرکزی، خراسان شمالی، اردبیل و زنجان بر اساس سیاست قیمت تضمینی در بورس کالا گفت: مزیت‌های این طرح همچون کاهش بار مالی دولت و پرداخت به موقع پول کشاورزان برای محصولات دیگر هم صادق است و باید از مزیت‌های این روش برای سایر محصولات که تحت عنوان خرید تضمینی به فروش می‌رسد نیز بهره برد.

مدیرعامل اتحادیه سراسری مرغ‌داران گوشتی کشور پیرامون مزایای استفاده از بورس کالا و ابزارهای متنوع موجود در آن گفت: بزرگترین مزیت معاملات محصول مرغ در بورس کالای ایران از یک سو برقراری تعادل قیمتی و ایجاد آرامش هر چه بیشتر در بازار است و از سوی دیگر به تولیدکننده این اطمینان خاطر داده می‌شود که می‌تواند در فضای مطمئن تولید و محصول خود را به بازار عرضه کند.

محمدعلی کمالی افزود: با آغاز عرضه مرغ منجمد در بورس کالا و تأمین مالی تولیدکنندگان با استفاده از انتشار اوراق سلف موازی استاندارد می‌توانیم پول‌های سرگردان جامعه را در بخش تولید به کار بگیریم.

علی تیموری شندی، مدیرعامل تأمین سرمایه لوتوس پارسیان با اشاره به پذیرش خودرو دنا در بورس کالا در اردیبهشت امسال گفت: بر اساس پیش‌بینی‌ها عرضه این خودرو از مهر امسال در این بورس آغاز و پیش‌بینی می‌شود تا پایان سال، ۲۲۰۰ خودرو دنا در بورس کالا عرضه شود. وی با بیان اینکه در سال گذشته برخی از تأمین مالی‌های صورت گرفته در صنعت خودرو کشور با سود ۴۵ درصد انجام شده است، افزود: هزینه بالای تأمین مالی موجب افزایش هزینه تولید، کاهش سودآوری و در نتیجه فشار بر مصرف‌کننده می‌شود، این در حالی است که با استفاده از ابزارهای تأمین مالی بازار سرمایه همچون اوراق سلف موازی استاندارد تأمین مالی با سرعت و با هزینه کمتری انجام می‌شود.

مدیرعامل سازمان منطقه آزاد ارس آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی از مزیت‌های بورس کالا را امری ضروری عنوان کرد و گفت: تبیین مزیت‌های فعالیت در بورس کالا امکان بهره‌مندی از سود بیشتر را برای تولیدکنندگان فراهم می‌کند. محسن خادم عرب باغی افزود: فعالان اقتصادی مناطق آزاد در صورت انجام معامله محصولات در بورس کالا می‌توانند ضمن اطمینان از کیفیت کالا، از تحویل به‌موقع، تضمین معامله و خرید به قیمت واقعی بهره‌مند شوند. او اضافه کرد: اطلاع‌رسانی دقیق به فعالان اقتصادی کشور و مناطق آزاد و تبیین مزیت‌های فعالیت در بورس کالا امکان بهره‌مندی از سود بیشتر را برای تولیدکنندگان فراهم می‌کند.

بهرام سبحانی، مدیرعامل فولاد مبارکه گفت: قیمت‌گذاری تولیدات فولادی در بورس کالای ایران رقم می‌خورد و در عین حال برابر فرمول تعیین شده از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت، قیمت‌های ورق فولادی تابعی از شمش فولاد خوزستان است. این عضو انجمن تولیدکنندگان فولاد ایران افزود: قیمت تولیدات فولادی براساس قواعد کسب و کار و فرمولی که توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت تعیین شده و مورد پذیرش معادن و فولادسازان قرار دارد، شکل اجرایی به خود گرفته است. او یادآور شد: رشد یکباره قیمت‌ها از پارسال تا امسال حدود ۶۰ درصد بوده که دلیل آن چیزی غیر از افزایش یکباره قیمت سنگ آهن نیست.

بورس کالا بستر تحقق اولویت‌های دولت در بخش کشاورزی

دکتر حامد سلطانی نژاد / مدیرعامل شرکت بورس کالای ایران

طی مهرماه ضمایم حکم وزیر محترم جهاد کشاورزی از سوی آقای دکتر روحانی ابلاغ شد. بر اساس این ضمایم احکام، وزیران موظف شده‌اند برنامه‌های وزارتخانه تحت مدیریت خود را با توجه دقیق به جهت‌گیری‌ها و اولویت‌های مطرح‌شده تنظیم کرده و برنامه‌های اجرایی را ظرف دو ماه به دفتر رئیس‌جمهوری ارائه کنند.

همچنین سازمان برنامه‌بودجه کشور موظف شده است هر شش ماه یک‌بار گزارش مقایسه‌ای از پیشرفت و تحقق برنامه درباره اولویت‌های ابلاغی را به دفتر رئیس‌جمهوری ارائه کند تا عملکرد و چگونگی پیشرفت برنامه‌ها ارزیابی شود. وزارت جهاد کشاورزی در دوره دولت یازدهم همکاری‌های بسیار خوبی را با بورس کالای ایران آغاز کرد و سیاست قیمت تضمینی موضوع ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی را که یکی از قوانین بر زمین مانده بود، برای ذرت و جو کل کشور اجرایی کرد.

دولت دوازدهم در حالی در آغاز راه خود قرار دارد که علاوه بر قوانین قبلی مصوب مجلس، تبصره ۴ ماده ۶ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی که به منظور حمایت از بهره‌برداران و مصرف‌کنندگان و شفافیت قیمت‌ها و ایجاد تعادل در بازار محصولات و تولیدات کشاورزی، دولت را ملزم کرده است که خرید و فروش نهاده‌ها و محصولات تولیدی کشاورزی را از طریق بورس کالا انجام دهد، ماده ۱۹ قانون نظام جامع دامپروری نیز دولت را مکلف کرده که زمینه‌های گسترش بورس کالاهای کشاورزی به محصولات دامی را فراهم کند. ماده ۱۷ قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید خرید و فروش کالاهای پذیرفته شده در بورس‌های کالایی توسط وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، نهادها و دستگاه‌های دولتی و عمومی و دستگاه‌های اجرایی را از برگزاری مناقصه یا مزایده و تشریفات مربوط به آن‌ها معاف کرده است.

بند قانونی دیگری در قالب ماده ۳۲ قانون برنامه ششم توسعه ابلاغ شده است که به دولت اجازه می‌دهد با استفاده از ابزارهای مالی بازارهای کالایی را تنظیم کند. در ادامه راه بهره‌گیری از بسترهای بورس کالای ایران در وزارت جهاد کشاورزی، علاوه بر قوانین مذکور که تکالیفی است که به صورت صریح مجلس بر دوش وزارتخانه گذاشته است، رئیس‌جمهوری محترم نیز اولویت‌هایی را در حکم وزیر مشخص کرده‌اند که بررسی آن‌ها نشان می‌دهد بورس کالای

ایران می‌تواند بستر مناسبی برای اجرای این تکالیف باشد.

ارتقای سلامت نظام اداری، شفافیت مالی، بهبود دسترسی همگانی به اطلاعات، فراهم آوردن فرصت برابر: ساختار معاملات در بورس کالای ایران و مکانیسم حراج عمومی که در همه روش‌های معاملات در بورس مورد استفاده قرار می‌گیرد و عدم نیاز ارتباط مستقیم بین طرفین معامله و انتشار آمار معاملات و امکان ایجاد دسترسی آنلاین به اطلاعات معاملات توسط نهادهای نظارتی ذی‌صلاح، به صورت صددرصدی می‌تواند به تحقق یافتن این اولویت ابلاغی توسط رئیس‌جمهوری محترم شود.

اولویت واگذاری فعالیت‌ها به مردم و فراهم آوردن زمینه مشارکت هر چه بیشتر بخش خصوصی: بازار بورس کالای ایران به دلیل اینکه به صورت لحظه‌ای قابل رصد و نظارت است و نهادهای تنظیم بازار می‌توانند از اطلاعات معاملات انجام شده در این بازار به صورت آنلاین بهره‌مند شوند، بستر شفاف و مناسبی را برای واگذاری امور به بخش خصوصی فراهم می‌کند.

توجه به رفع انحصارها و برقرار کردن فضای رقابتی در کنار تحت کنترل قراردادن و قاعده‌مند کردن حوزه‌های انحصاری: انحصار در واردات نهاده‌های بخش کشاورزی، انحصار در واردات کالاهای اساسی مرتبط با بخش کشاورزی و... مطالبی هستند که بر هیچ فرد مطلع به امور اقتصاد ایران پوشیده نیست. الزام عرضه‌کنندگان به انجام معاملاتشان در بورس و ایجاد ابزارهای تشویقی برای انجام معاملات در بورس می‌تواند در کاهش تدریجی این انحصارها و گردش شفاف اطلاعات در فضای اقتصاد به صورت شفاف منجر شود.

اعمال اولویت ویژه بر استقرار دولت الکترونیک در حوزه تحت مدیریت: با توجه به اینکه بورس کالای ایران همانند بازارهای بورس در سایر نقاط دنیا جزو پیشروترین بازارها در استفاده از زیرساخت‌های الکترونیک است، حضور پررنگ وزارت جهاد کشاورزی در معاملات این بورس خود می‌تواند منجر به استقرار دولت الکترونیک در این حوزه شود.

کاهش قابل توجه آثار بودجه‌ای ایفای نقش دولت در تضمین خرید محصولات کشاورزی: بند الف ماده ۳۲ قانون برنامه ششم توسعه دقیقاً با هدف تحقق یافتن اولویت مدنظر رئیس‌جمهوری محترم مجوز استفاده از ابزارهای بورس کالای ایران را به شرکت‌های

زیرمجموعه وزارت جهاد کشاورزی اعطا کرده است. علاوه بر آن سیاست قیمت تضمینی که در قالب آن دولت به جای خرید محصول کشاورز و فروش آن، معاملات را به مکانیسم بازار سپرده و خود پارانه نقدی به کشاورز پرداخت می‌کند ابزار مناسبی برای کاهش آثار بودجه‌ای ایفای نقش دولت در تضمین خرید محصولات کشاورزی است.

محور قرار دادن تأمین امنیت غذایی و سلامت تغذیه در سیاست‌گذاری‌های بخش: بازار بورس کالای ایران با ابزارهایی که در اختیار دولت قرار می‌دهد این امکان را فراهم می‌کند دولت را از مقام مداخله‌گر در مکانیسم بازار به مقام ناظر بازار ارتقا دهد و دولت در این شرایط می‌تواند مطالبه‌گر از فعالان بخش خصوصی باشد و بر رعایت استانداردهای تأمین‌کننده امنیت غذایی اصرار ورزد.

ایجاد تغییرات اساسی در سازوکار مبادله محصولات بخش به منظور به حداقل رساندن واسطه‌گری غیرضروری و بهره‌مندی هر چه بیشتر کشاورزان: بازار بورس کالای ایران به دلیل اینکه اطلاعات آن به صورت شفاف و آنلاین منتشر می‌شود به افزایش کارایی در اقتصاد و کاهش واسطه‌گری غیر ضرور منجر می‌شود.

پیاده‌سازی الگوی مناسب کشت و هدایت کردن حمایت‌ها از تولیدکنندگان به رعایت این الگو: ابزارهای مالی نظیر قراردادهای اختیار معامله که براساس آن دولت به جای تعهد مطلق به کشاورز برای خرید تضمینی هر نوع محصول، به هر میزان تولید شده توسط کشاورز، تعهد مشروط به کشاورز اعطا می‌کند و در زمان برداشت محصول مباشران بخش خصوصی را که در قالب مناقصه مشخص شده‌اند برای خرید محصول کشاورز در چارچوب قرارداد اختیار معامله به کشاورز معرفی می‌کند، می‌تواند در پیاده‌سازی الگوی مناسب کشت و هدایت کردن حمایت‌ها از تولیدکنندگان به رعایت این الگو بسیار مؤثر باشند.

اقتصادی کردن اندازه واحدهای تولیدی کشاورزی از طریق افزایش حاشیه سود کشاورزان، ساماندهی نهاده‌ها و تنظیم بازار کالاهای کشاورزی و گسترش زنجیره ارزش در بخش: بند الف ماده ۳۲ قانون برنامه ششم توسعه راه را برای استفاده وزارت جهاد کشاورزی از ابزارهای بورس کالای ایران در تنظیم بازار محصولات کشاورزی از طریق بستری شفاف و مبتنی بر نظام بازار فراهم کرده است.

مهدی کرباسیان معاون وزیر صنعت، معدن و تجارت

رعایت قواعد بازار آزاد

پیش شرط توسعه و رونق بازار محصولات معدنی

« سودابه کیوانفر

به یکی از محورهای اصلی تأمین مالی صنایع از دریچه بازار سرمایه تبدیل شود. افزون بر این، حل معضل دلال‌های ناکارآمد و شفافیت حاکم بر معاملات بورس کالای ایران نیز از دیگر مزایای عرضه کالاهای مختلف در این بازار است تا از ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های موجود در آن برای سامان‌دهی و مدیریت هر چه بیشتر نظام عرضه و تقاضا و جلوگیری از نوسانات قیمتی کاذب در بازارها بهره برد. در همین ارتباط، معاون وزیر صنعت، معدن و تجارت پیرامون نقش بورس کالای ایران در شفافیت بازار صنایع مختلف گفت: بورس کالای ایران می‌تواند در شفاف‌سازی و سلامت اقتصادی کشور و جلوگیری از رانت و فساد نقش مهمی ایفا کند؛ بنابراین عرضه محصولات صنایع مختلف به ویژه فولاد در بورس کالای ایران هم به نفع تولید کننده و هم مصرف کننده است. مهدی کرباسیان در گفت‌وگو با «پیام اقتصادی بورس کالا»، با تأکید بر

بورس کالای ایران به عنوان بستری مهم برای ارتقای شفافیت و ایجاد معاملات منصفانه و رقابتی در راستای سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و اهداف دولت تدبیر و امید، قطعاً می‌تواند نقشی حیاتی در تحقق برنامه‌های ارائه شده برای وزارتخانه‌های مهم اقتصادی کشور به ویژه سه وزارت امور اقتصادی و دارایی، صنعت، معدن و تجارت و جهاد کشاورزی داشته باشد. همچنین بورس کالای ایران به عنوان بازاری نظام‌مند و شفاف در کشور، همیشه از اقتصاد و صنایع در مسیر توسعه و بهبود روند مبادلات حمایت کرده و کارشناسان ضمن اشاره به مزایای متعدد این بازار، معتقدند که برای تأمین مالی نباید تنها به بازار پول تکیه کرد؛ بلکه باید از ظرفیت‌های بازار سرمایه نیز بهره‌مند شد که در این زمینه ابزارهای مختلف بورس کالا از جمله سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالا و امکان انجام معاملات فیوچرز و آپشن، می‌تواند

مسیری روشن در اقتصاد گام برداشت. کرباسیان تأکید کرد: با همه گرفتاری‌هایی که سیستم بانکی و بیمه‌ای کشور دارد، بورس کالا در حوزه صادرات و رینگ صادراتی عملکرد خوبی در دوره مدیریت حامد سلطانی‌نژاد داشته است. همچنین، راه‌اندازی معاملات پسته و زعفران از پیشرفت‌های شرکت بورس کالا در این دوره محسوب می‌شود. بدیهی است که اگر سیستم بانکی و بیمه‌ای ما بهتر و موفق‌تر عمل کند، بدون شک، این بورس می‌تواند موفقیت‌های بیشتری حاصل کند.

این مقام مسئول خاطر نشان کرد: متأسفانه در پاره‌ای مواقع، دستورالعمل‌ها و مقرراتی بر بورس کالا تحمیل می‌شود که قدرت مانور را از این بورس می‌گیرد، اما واقعیت این است که بورس به معنای کلی می‌تواند رقیب خوبی برای حوزه پول باشد و به نظر می‌رسد باید در این زمینه تحول جدی ایجاد شود.

به گفته معاون وزیر صنعت، معدن و تجارت، بورس کالا جایگاه مهمی در اقتصاد کشور پیدا کرده و از آنجاکه تاکنون اقدامات خوبی در زمینه کشف واقعی قیمت‌ها و شفافیت در آمارها داشته است بر همین اساس عرضه محصولات مختلف در بورس اقدام مهمی به شمار می‌رود.

رئیس هیات عامل ایمیدرو با اشاره به اینکه توسعه بورس کالای ایران سلامت اقتصاد را در پی دارد، افزود: گسترش بورس کالا طی سال‌های اخیر و عرضه کالاهای مختلف از طریق آن نشان می‌دهد که بورس کالا می‌خواهد به بازاری بزرگ‌تر و بین‌المللی تبدیل شود که ما در سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران نیز طی این سال‌ها حمایت لازم را جهت برقراری و پایداری این بورس انجام داده و خواهیم داد. در حقیقت به هر میزان که شفافیت و سلامت اقتصادی افزایش یابد به همان میزان، آرامش و ثبات اقتصادی ایجاد شده و زمینه جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی بیشتر فراهم می‌آید.

در رونق صنعت فولاد دانست و گفت: باید بپذیریم که باید جایگاه بهتری در دنیا و به‌ویژه در منطقه در حوزه معدن و صنایع معدنی داشته باشیم که زنجیره فولاد یکی از مهم‌ترین بخش‌های آن است.

معاون وزیر صنعت، معدن و تجارت ضمن اشاره به سابقه عرضه فولاد در بورس کالا و نقش آن در حذف رانت و افزایش شفافیت معاملات این صنعت، اظهار کرد: محصولات فولادی از سال ۱۳۸۲ در بورس کالای ایران عرضه شده و بحث بورس کالا و به طور کلی فعالیت همه بورس‌ها یکی از محورهای اساسی است که می‌تواند در شفاف‌سازی و سلامت اقتصادی کشور و جلوگیری از رانت و فساد در کشور نقش مهمی ایفا کند. وی افزود: بنابراین با توجه به مزیت‌هایی که در این بورس وجود دارد، عرضه محصولات صنایع مختلف به‌ویژه فولاد در بورس کالای ایران هم به نفع تولیدکننده بوده و هم به نفع مصرف‌کننده است.

کرباسیان عنوان کرد: بنده افتخار می‌کنم که شخصا در راه‌اندازی بورس کالای ایران حضور داشته و پس از آن، طی سال‌هایی که در سمت معاونت وزیر امور اقتصادی و دارایی حضور داشتم برای عرضه کالاهای مختلف در این بورس تلاش کردم.

حمایت در دستور کار است

رئیس هیات عامل ایمیدرو با بیان این که خوشبختانه حمایت از بازار سرمایه و به‌ویژه بورس کالا جزو سیاست‌های وزیر امور اقتصادی و دارایی است، در خصوص نقش بورس کالا در توسعه و رونق‌بخشی به صنایع معدنی در کشور اظهار کرد: امیدوارم در راستای این سیاست‌ها، همکاری نزدیکی که در حوزه معدن و صنایع معدنی به‌ویژه حوزه فولاد و مس با بورس کالای ایران وجود دارد، به رونق‌بخشی این صنایع کمک کنیم. وی تأکید کرد: عرضه محصولات در بازارهای خارج از بورس کالا، سبب فقدان در قیمت فروش محصولات توسط تولیدکنندگان می‌شود که در نهایت زمینه انحصار در خرید را به وجود می‌آورد؛ بنابراین باید از امکانات و شفافیت بورس کالا استفاده کرد و در

اینکه بورس کالا زمینه شفافیت در معاملات را فراهم می‌کند، گفت: باید دقت داشت که هدف از ایجاد مجموعه‌ای به نام «بورس کالا» کشف قیمت کالاهای براساس رویکرد عرضه و تقاضا بوده و هست. این یکی از کارکردهای بسیار مهم بورس کالا در بازار سرمایه است تا به تعادل منطقی در مکانیزم عرضه و تقاضا کمک کند و به دنبال آن عرضه‌کننده و تقاضاکننده بتوانند بدون مشکل در بخش‌های مختلفی مثل محصولات پتروشیمی، کشاورزی و صنعتی فعالیت کنند. نکته مهم‌تر از کشف قیمت در اقتصاد کالاهای این است که امکان ایجاد ابزارهای مالی بر اساس همین کشف قیمت و معاملات نقدی فراهم شود. وی افزود: بورس به شکل عمومی و بورس کالا به طور خاص یکی از محورهای مهم در شفافیت است. در این بخش عرضه و تقاضا به صورت شفاف ارائه شده که ضمن افزایش کیفیت و استانداردسازی تولید، قیمت‌ها به صورت بین‌المللی با بازارهای بین‌المللی در تعادل هستند. در این بین سیستم‌های نظارتی و مالیاتی هم به صورت شفاف می‌توانند وظایف خود را انجام دهند.

مجری نظارت و ضامن تأمین منافع طرفین

رئیس هیات عامل سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) در مورد مرجعیت قیمتی کالاهای در بورس کالای ایران اظهار کرد: ما باید این نکته را در نظر داشته باشیم که نباید به شکل دستوری عمل کنیم؛ چراکه اگر هر عملی در حوزه نظارت به شکل دستوری باشد، بازار به سمت غیرشفاف بودن خواهد رفت. در این رابطه بورس کالا وظیفه نظارت و تأمین منافع تولیدکننده، عرضه‌کننده و ... را دارد؛ با همه این تفاسیر اگر نهادهای مختلف از سازوکار بورس کالا حمایت جدی و عملی داشته باشند، به طوریکه محصولات مختلف با تمرکز در بورس کالا مورد معامله قرار گیرند، تابلوی این بورس می‌تواند به مرجع مرجعیت قیمتی کالاهای در بازارهای بین‌المللی تبدیل شود. وی بورس کالای ایران را یکی از بخش‌های اثرگذار

تأکید مدیرعامل بورس کالای ایران
بر ضرورت کشف نرخ رسمی محصولات کشاورزی

جاده بازارهای آتی با غلتک معاملات نقدی هموار می‌شود

«امیر حسین مرادی فخر»

مقدمه

حرکت در مسیر توسعه، شاید مناسب‌ترین عنوانی باشد که بتوان برای اقدامات بورس کالای ۲ سال گذشته اطلاق کرد. راه‌اندازی معاملات آپشن سکه، گواهی سپرده کالایی برای ذرت، جو، زعفران و سکه، پذیرش محصولات جدید، برگزاری میزهای تخصصی کشاورزی و توسعه معاملات تالار کشاورزی با افزایش حجم عرضه‌ها در بورس کالای تنها بخشی از اقدامات انجام شده طی این مدت است. البته موتور بورس کالا به این سادگی‌ها خاموش نمی‌شود چرا که این مجموعه در نظر دارد در سال جاری معاملات آتی زعفران و برخی دیگر از محصولات کشاورزی را نیز آغاز کند. در این میان حامد سلطانی‌نژاد، مدیرعامل بورس کالای ایران نقش به‌سزایی در توسعه و پیشبرد ایده شکل‌دهی بازارهای نوین داشته است و باید بخشی از این اقدامات را نتیجه این طرز فکر دانست. از این رو پیرامون توسعه بازارهای کشاورزی در بورس کالا و ضرورت تحقق این امر گفت و گویی با حامد سلطانی‌نژاد داشته‌ایم.

◀ از زمان مدیریت شما در بورس کالا، توسعه بازار محصولات کشاورزی به عنوان یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های بورس کالا مد نظر قرار گرفته است، دلیل این امر چیست؟

برای پاسخ دادن به این سوال باید به یک اصل مهم در راه‌اندازی بورس‌های کالایی اشاره کنم؛ در تمام دنیا بورس‌های کالایی به عرضه محصولاتی اقدام می‌کنند که یا بزرگ‌ترین طرف عرضه آن هستند و یا مصرف عمده آن را دارند، به طور مثال چین که بزرگترین مصرف‌کننده محصولات فلزی در دنیاست در حال حاضر بیشترین حجم معاملات میلگرد را نیز به بورس‌های خود اختصاص داده است. درواقع بورس به عنوان ابزاری برای کشف قیمت و همچنین شفافیت انجام معاملات به کمک آنها آمده است، اگر بورس‌ها در چین توسعه پیدا نمی‌کردند به احتمال زیاد مجبور بودند برای خرید این محصولات به قیمت‌های دیکته شده از سوی کشورهای دیگر تمکین کنند و به این ترتیب هیچ نقشی در کشف قیمت محصولاتی که می‌خرند نداشته باشند.

در مورد ایران نیز همین موضوع صدق می‌کند، به عبارتی باید بتوانیم با توسعه معاملات بورس کالا برای محصولاتی که در تولید آنها مزیت داریم سکان قیمت را در اختیار خود بگیریم؛ به بیان ساده‌تر در ابتدا باید بتوانیم قیمت تولیدات داخلی را خودمان تعیین کنیم، آن هم در بازاری شفاف که مربوط به کشور خودمان است. بر این اساس مجموعه بورس کالا در ابتدای کار دو محصول زعفران و پسته را برای رسیدن به این هدف در نظر گرفته است. در این راستا تاکنون علاوه بر عرضه فیزیکی زعفران، معاملات گواهی سپرده زعفران نیز در بورس کالا راه‌اندازی شده است و همچنین به دنبال راه‌اندازی بازار آتی زعفران در سال جاری هستیم. از طرف دیگر و برای محصول پسته که بزرگترین تولیدکننده آن در جهان ایران است نیز در پی عرضه‌های مستمر در بازار فیزیکی و به دنبال آن ایجاد گواهی سپرده کالایی و در آینده بازار آتی هستیم.

هدف اصلی ما از تمام این اقدامات ایجاد بازاری شفاف برای این محصولات است که کشف قیمت در آن به صورت عادلانه انجام شود. به اعتقاد ما ابزارهای بورس کالا برای رسیدن به این هدف به اندازه کافی قابلیت دارند و آزمایش‌های خود را در دنیا پس داده‌اند.

◀ برنامه شما برای رسیدن به این بازارها چیست؟ چه پیش‌شرط‌هایی لازم و تا چه اندازه در دسترس است؟

برای رسیدن به این شرایط و داشتن بازار مشتقه برای این محصولات در وهله اول باید یک بازار نقدی قوی برای آن داشته باشیم. بازاری که به طور مستمر معاملات در آن انجام شود، عرضه‌ها تداوم و خریداران ثابتی نیز وجود داشته باشد؛ بنابراین ابزار گواهی سپرده کالایی را برای این امر مناسب

می‌دانیم، چرا که به طور معمول مصرف‌کننده نهایی یک بار کالا را می‌خرد و به مصرف می‌رساند. اما با ایجاد ابزار گواهی سپرده کالایی برای این محصولات کسانی که می‌خواهند در مقابل نوسانات قیمتی این محصولات خود را پوشش دهند و یا با قصد سفته‌بازانه وارد این بازار شوند نیز وارد گردونه معاملات خواهند شد و با پول خود تأمین مالی این بازار را انجام خواهند داد. با شکل‌گیری این بازار نقدی قوی که بازیگران زیادی هم دارد، سیگنالی که از آن بیرون می‌آید قابل اطمینان خواهد بود و به این ترتیب می‌توان برای معاملات آتی به آن نگاه کرد و در نهایت می‌توانیم به مرجعیت قیمتی در جهان دست پیدا کنیم.

درواقع زمانی می‌توان ادعا کرد که مرجعیت قیمت در مورد یک کالا در یک بازار وجود دارد که طرفین معامله در یک زمین بازی حضور داشته باشند؛ در این زمین بازی باید قواعد و اصول یکسانی که بر فعالیت هر دو طرف معامله نظارت داشته باشد و نفع هر دوی آنها را تضمین کند، حکمفرما باشد. تا زمانی که معاملات در قالب قراردادهای خارج از بورس انجام شود نمی‌توان قیمت را رسمی و قابل اتکا دانست بنابراین در جایی هم انعکاس پیدا نمی‌کند و هیچ قیمت واحد و مشخصی هم نمی‌توان برای آن متصور شد.

یکی از مشکلات مهم ما مقاومت برای بورسی شدن محصولات است. متأسفانه طرز فکر مناسبی درباره تقاضای سفته‌بازانه در بورس‌ها و کالا در کشور وجود ندارد، این افراد کسانی هستند که در صورت نبود بورس نیز سعی دارند که با استفاده از پول خود کسب سود کنند و از نوسانات سود ببرند، درواقع اگر بازاری برای این محصولات در بورس کالا شکل نگیرد، این افراد وجود خواهند داشت که به نظر من وجود آنها همان قدر که می‌تواند مضر باشد، چنانچه در جهت صحیح کانالیزه شود منفعت نیز خواهد داشت. این در حالی است که عرضه این محصولات در بورس کالا می‌تواند چنین معاملاتی را شفاف‌سازی و مشخص کند که چه میزان از محصول با چه قیمتی مورد معامله قرار گرفته است. بنابراین باید این موضوع را بپذیریم که با هدایت محصولات به بورس کالا نه تنها واسطه‌گری مخرب ایجاد نخواهد شد، بلکه با ابزارهای بورس و واسطه‌گری شفاف، از بروز تخلفات در این خصوص جلوگیری خواهد شد.

◀ یکی از ابزارهای مورد نیاز برای انجام معاملات گواهی سپرده کالایی، ابزارهای مناسب است. آیا در حال حاضر چنین ابزارهایی در کشور برای نگهداری محصولاتی نظیر پسته و زعفران به تناسب بزرگی این بازار وجود دارد؟

از آنجایی که محصولات کشاورزی به طور مستقیم با معیشت مردم سر و کار دارد و به عنوان مواد غذایی مورد استفاده قرار می‌گیرد، حفظ کیفیت آن نسبت به سایر محصولات از اهمیت بیشتری برخوردار است. بنابراین و با توجه به بازه زمانی ۶ ماهه تا یکساله که برای گواهی سپرده کالایی در نظر گرفته می‌شود، ابزارهای مورد پذیرش باید شرایط نگهداری این محصولات را به صورت مطلوب داشته باشد. برای توسعه معاملات گواهی سپرده برای محصولات پسته

و زعفران در حال حاضر ابزارهایی با استانداردهای مورد نظر بورس کالا در استان‌های خواستگاه این دو محصول یعنی کرمان و سمنان برای پسته و خراسان جنوبی و مرکزی برای زعفران وجود دارد. در این زمینه با توجه به راه‌اندازی معاملات گواهی سپرده برای زعفران تاکنون ۲ انبار زعفران پذیرش شده است و در صدد توسعه تعداد این انبارها هستیم.

از سوی دیگر برای راه‌اندازی بازار آتی برای محصولاتی نظیر پسته نیاز به ابزارهای استاندارد با ظرفیت‌های بیش از پنج هزار تن است. در حال حاضر چنین ابزارهایی به تعداد محدود در کشور وجود دارد، در این میان تعدادی از انبارها باید تجهیز و تعدادی نیز باید احداث شود. بر این اساس در آینده حتماً به ساخت انبارهای بیشتری در کشور نیاز خواهیم داشت تا بتوانیم علاوه بر توسعه نظام انبارداری، معاملات گواهی سپرده کالایی و آتی را برای محصولات کشاورزی داشته باشیم.

◀ عده‌ای عنوان کرده‌اند که آزمایش‌های انجام شده برای زعفران‌های پذیرش شده در انبارهای مورد پذیرش بورس کالا کفایت لازم برای صادرات این محصول را ندارد و برخی از این آزمایش‌ها باید دوباره انجام شود. این صحبت تا چه اندازه دقیق است؟

در این زمینه باید بگویم که آزمایش‌های انجام شده برای زعفران متناسب با بازار در نظر گرفته شده برای آن بوده است. زعفرانی که قرار است در بازار داخل مورد معامله قرار گیرد نیازمند یکسری از استانداردهاست و محصولی که قرار باشد راهی بازارهای صادراتی شود آزمایش‌های دیگری را برای این محصول طلب می‌کند؛ بنابراین اگر قرار باشد زعفران در رینگ صادراتی بورس کالا عرضه شود به طور قطع نوع آزمایش‌های انجام شده متفاوت خواهد بود، اگر قرار باشد این آزمایش‌ها را برای فروش این محصول در داخل کشور نیز انجام دهیم قیمت نهایی محصول بالاتر خواهد رفت و بازار آن تحت تاثیر قرار خواهد گرفت.

◀ با توجه به آینده‌ای که برای بازار این محصولات متصور شده‌اید، فکر می‌کنید چه مشوق‌هایی برای تحقق آن باید در نظر گرفت؟

پیش از آنکه به این سوال پاسخ دهم باید این مساله را یادآوری کنم که پس از بحران مالی ۲۰۰۸ که یکی از دلایل اصلی آن اتکا به اوراق بهادار و انتشار بدون پشتوانه آن بوده است، بسیاری از اقتصاددانان دنیا بر این باور شدند که تأمین مالی در بازار سرمایه باید به پشتوانه یک اتفاق اقتصادی صورت گیرد. به این ترتیب به پشتوانه کالاهای تولید شده اوراق بهادار مبتنی بر کالا شکل گرفت تا به این وسیله هم ابزار سرمایه‌گذاری در اختیار سرمایه‌گذاران قرار گیرد و هم تأمین مالی مستقیم وارد بخش تولید شود.

به دنبال آن بسیاری از صندوق‌های کالایی بعد از سال ۲۰۰۸ در دنیا به وجود آمدند و تأمین مالی به این روش رونق پیدا کرد؛ در این میان کشورهای اسلامی برای تأمین مالی بر پایه دارایی، اوراق سلف موازی

که واسطه‌ها در بازار خارج از بورس در پیش‌خرید محصول از کشاورز علاوه بر خرید به قیمت پایین‌تر، وجوه را با تأخیر پرداخت می‌کنند.

◀ در حال حاضر قیمت معامله شده محصولات شامل ماده ۳۳ در بورس کالا پایین‌تر از قیمت خرید تضمینی است، در صورتی که قیمت جو، ذرت یا گندم از قیمت تضمینی بالاتر رود، کشاورز چه دلیلی برای عرضه محصول خود در بورس کالا خواهد داشت؟

معامله در بازاری شفاف و ملی بدون وجود هیچ واسطه‌ای، از مزایای معاملات در بورس کالا است. حتی اگر قیمت محصول در بازار از قیمت حمایتی بالاتر باشد، اینکه کشاورزان بتوانند محصول خود را در بازاری امن و شفاف معامله کنند مزیت بزرگی خواهد بود، چرا که معاملات در بورس کالا به واسطه وجود اتاق پایاپای تضمین‌شده هستند و امکان از بین رفتن وجوه یا محصول کشاورزان در آن وجود ندارد. درواقع کشاورزان در این بستر می‌توانند با امنیت خاطر محصول خود را به فروش رسانده و وجه خود را دریافت کنند.

تضمینی تعیین شده را بپردازد؛ بررسی‌ها نشان می‌دهد که اگر معاملات کل گندم کشور به بورس کالا بیاید و به جای سیاست خرید تضمینی، قیمت تضمینی برای آن اجرا شود رقم قابل توجهی از هزینه‌های دولت کم خواهد شد. این در حالی است که دولت به دلیل مشکلات مالی همواره در پرداخت پول کشاورزان با مشکل روبه‌رو بوده و معمولاً پرداخت‌ها با تأخیر انجام می‌شود. انجام این معاملات در بورس کالا سبب شد که کشاورزان مبلغ معامله شده در تالار بورس را ظرف ۷۲ ساعت دریافت کنند.

علاوه بر این در شهرستان‌هایی که انبار مورد تایید بورس وجود داشت و معاملات در قالب گواهی سپرده کالایی انجام شد، امکان دریافت تسهیلات به واسطه این اوراق وجود داشت تا کشاورز بتواند تا زمانی که قیمت محصولش به قیمت واقعی نزدیک می‌شود از محل دریافت وام نسبت به کشت نیمه دوم سال خود اقدام کند. از سوی دیگر عرضه محصول در بورس کالا بدون هیچ واسطه‌ای توسط کشاورزان، کشف نرخ شفاف و عادلانه‌ای برای محصول آنها در بر خواهد داشت. به این ترتیب محصول به بالاترین قیمت ممکن در بازار معامله خواهد شد و کل وجه آن به کشاورز پرداخت می‌شود، این در حالی است

استاندارد را که مطابق با شریعت اسلام است، توسعه دادند. دنیا به این نتیجه رسیده که بهترین روش تأمین مالی، اتکا به تولید است و از آن زمان تا کنون چنین ابزارهایی توسعه چشمگیری یافته‌اند چرا که اطمینان از بازگشت سرمایه به طور صد در صد وجود دارد؛ به عبارتی نوع نگرش سرمایه‌گذاران از سرمایه‌گذاری روی سود به سرمایه‌گذاری روی کالای موجود و حاضر تغییر پیدا کرده است.

اوراق سلف موازی استاندارد که برای تأمین مالی نگاه‌های تولیدی و به پشتوانه تولید آنها انجام می‌شود تمهیدی است که برای تحویل محصول در آینده منعقد می‌شود، اما گواهی سپرده کالایی، قبضی است که به واسطه کالای موجود در انبار صادر می‌شود.

درواقع گواهی سپرده کالایی امکان نقدشوندگی کالاهای راکد را بالا می‌برد به این ترتیب که پس از صدور گواهی سپرده کالایی، کشاورز و یا مالک کالا می‌تواند با مراجعه به یکی از کارگزاران دارای مجوز معاملات در بورس کالای ایران و ارائه گواهی سپرده کالایی، درخواست فروش محصول خود را در بورس کالای ایران ارائه کند.

همچنین امکان تأمین مالی و اخذ تسهیلات از نظام بانکی به پشتوانه گواهی کالایی صادرشده وجود دارد و در حال حاضر بانک کشاورزی این اوراق را به عنوان ضمانت برای پرداخت تسهیلات از دارندگان آن قبول می‌کند.

اما علاوه بر مزیت‌هایی که استفاده از این روش برای تولیدکنندگان و خریداران در خود آن وجود دارد برای توسعه یافتن و شناخته شدن آن در ابتدای کار نیاز به مشوق‌های مالیاتی و اعطای تسهیلات به خریداران احساس می‌شود که همکاری نظام بانکی برای توسعه اعطای تسهیلات کم‌بهره به این دسته از فعالان اقتصادی ضروری به نظر می‌رسد. ذات این اوراق به نحوی است که می‌تواند در راستای تحقق فرمایشات مقام معظم رهبری به رونق تولید و اشتغال در کشور بیانجامد و اختصاص وام‌های کم‌بهره به این امر را باید در دستور کار قرار داد.

◀ از سال گذشته و به دنبال در دستور قرار گرفتن سیاست قیمت تضمینی به جای خرید تضمینی برای محصولات کشاورزی و اجرای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی، کل معاملات ذرت و جو کشور در بورس کالا انجام شد. در همین راستا امسال علاوه بر محصولات ذرت و جو، گندم نیز به جمع این محصولات پیوسته است. اجرای این قانون علاوه بر کاهش هزینه‌های دولت چه مزیت‌های دیگری داشته است؟ به اعتقاد شما چه اقدامی در این خصوص باید انجام شود که تاکنون شاهد نبوده‌ایم؟

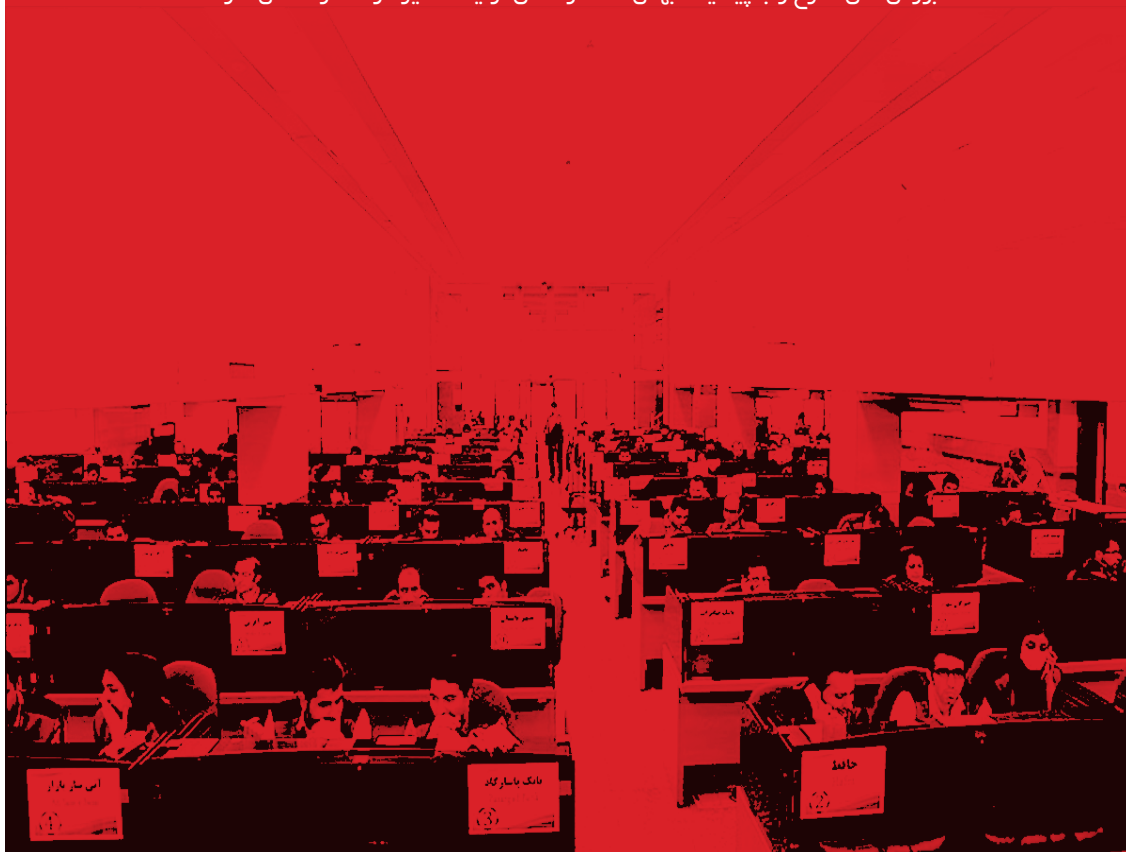
همان‌طور که اشاره کردید، اجرای این قانون به کاهش هزینه‌های دولت کمک به سزایی کرده است، به طوری که در سال گذشته حدود یک هزار و ۲۰۰ میلیارد تومان از هزینه‌های دولت فقط در بخش خرید ذرت و جو کاسته شد. تصور کنید که دولت تمام محصولات کشاورزی را به این بازار هدایت کند و فقط مابه‌التفاوت قیمت معامله شده در بورس با قیمت

تحلیل کارشناسان از رکوردهای بورس کالا در سال گذشته

۶ سکانس برتر ۹۵

«امید امانی»

تمرکز بر «توسعه ابزارهای مالی و معاملات اوراق بهادار مبتنی بر کالا» از اصلی‌ترین اهداف استراتژیک بورس کالای ایران در طول دو سال اخیر به شمار می‌رود، به طوری که از زمان نشستن حامد سلطانی‌نژاد بر مسند مدیرعاملی این بورس، طراحی ابزارهای مالی جدید و اوراق بهادارسازی معاملات انواع کالاها به جزء جدایی‌ناپذیر ادبیات و اقدامات مدیران این بورس مبدل شده است. نگاه ویژه مسئولان بورس کالا به توسعه و تقویت بازارهای مالی در این بورس باعث شده که طی سال گذشته معاملات این بازارها از بازار فیزیکی پیشی بگیرد؛ این مهم در حالی صورت گرفته که این بورس بازار فیزیکی خود را نیز تقویت کرده و موجب رشد معاملات نقدی، سلف و نسیه شده است. اتفاق میمون پیش آمده منطبق بر تجربه بورس‌های مطرح و با پیشینه جهانی است و نشان از یک مسیر درست و منطقی دارد.

نگاهی به رکوردهای ارزش کل معاملات حرکت درست در مسیر نقشه راه

قانون بازار اوراق بهادار هستند، به تصریح تبصره یک ماده (۷) قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید، معاملات قراردادهای آتی و اوراق سلف استاندارد نیز از پرداخت مالیات معاف است.

۳- بر اساس ماده (۱۷) قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید، خرید و فروش کالاهای پذیرفته شده در بورس های کالایی که با رعایت مقررات حاکم بر آن بورس ها مورد داد و ستد قرار می گیرند توسط وزارتخانه ها و دستگاه های دولتی و عمومی و دستگاه های اجرایی نیاز به برگزاری مناقصه یا مزایده و تشریفات مربوط به آنها ندارد. ۴- بر اساس ماده (۱۸) قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید، دولت مکلف است کالای پذیرفته شده در بورس را از نظام قیمت گذاری خارج کند.

راهبردها و اهداف بورس کالا

- ۱- اوراق بهادار سازی و توسعه ابزارهای مشتقه
- ۲- ایجاد و بکارگیری ابزارهای تأمین مالی و معاملاتی متنوع، متناسب با نیاز مشتریان
- ۳- گسترش اندازه و عمق بازار در کالاهای منتخب جهت مرجعیت کشف قیمت بازار
- ۴- استفاده از ظرفیت نهادهای مالی جهت توسعه کسب و کار بورس کالای ایران
- ۵- مشتری مداری و کیفیت گرایی در ارائه خدمات به ذی نفعان
- ۶- بهینه سازی مستمر و به روز رسانی قابلیت های حوزه فناوری اطلاعات متناسب با توسعه ابزارها و بازارها
- ۷- ترویج کارکردها و ارتقای جایگاه بورس کالای ایران در محیط کسب و کار و رسانه

۸- توسعه فعالیت جهت ارتقاء تجارت کشور با بازارهای بین المللی
توانایی بورس کالای ایران برای تبدیل شدن به قطب تعیین قیمت در منطقه در کنار تلاش های بسیار برای تأمین مالی بنگاه های تولیدی همچنین تقویت معاملات محصولات کشاورزی در بورس کالا با رویکرد اوراق بهادار سازی کالایی را می توان دورنمایی از فعالیت های بورس کالا ترسیم کرد.

با توجه به جایگاه قانونی بورس کالای ایران، هم کنون این نهاد مالی به عنوان قطب تزریق کالا مخصوصا مواد اولیه صنایع مختلف به شمار می رود. اوراق بهادار سازی کالایی، توسعه ابزارهای مشتقه، گسترش اندازه و عمق بازار در بازارهای مختلف جهت تبدیل شدن به مرجعیت کشف قیمتی، ترویج کارکردها و ارتقای جایگاه بورس کالا در محیط کسب و کار و رسانه، طراحی سازوکار نظارت به جای سیاست های کنترلی و استفاده از ظرفیت نهادهای مالی برای توسعه فعالیت های اقتصادی از اهداف و رویکردهای پیش روی بورس کالا است که در بعضی موارد پیشرفت های قابل قبولی حاصل شده است. برای مثال در سال گذشته تأمین مالی های مناسبی برای صنایع و بخش کشاورزی از طریق انتشار اوراق بهادار مبتنی بر کالا (سلف موازی استاندارد) انجام شد.

با توجه به نقش ابزار مشتقه در بورس های کالایی دنیا در پوشش ریسک فعالان بازار، توسعه ابزار مشتقه و همچنین ابزارهای نوین مالی باید از اولویت های بورس کالا باشد. همچنین برای اقبال هر چه بیشتر فعالان حوزه اقتصادی به بورس کالا باید موانع ورود مانند بروکراسی اداری و تسهیل فعالیت در بورس از مسیر حذف و مشوق های بیشتری از جمله مشوق های مالیاتی فراهم شود. در این میان با توجه به جایگاهی که بورس کالای ایران در برخی از قوانین مثل ماده ۶ و ۳۳ قانون افزایش بهرهوری بخش کشاورزی و منابع طبیعی و ماده ۲۷ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر دارد و همچنین عزم جدی برای توسعه ابزارهای نوین تأمین مالی (کوهی سپرده، اوراق سلف موازی استاندارد)، توسعه ابزارهای مشتقه (قرارداد های آتی و آپشن بر دارایی های پایه) و راه اندازی بازار مشتقه ارزی می توان چشم انداز روشنی برای بورس کالا در آینده متصور بود. این مسیر بورس کالا را به مقصد مورد نظر خود یعنی تبدیل شدن به مرجع قیمت گذاری در منطقه برای تولیدات اساسی ایران خواهد رساند.

ارزش کل معاملات بورس کالای ایران در سال ۹۵ شامل بازار فیزیکی و مالی به بیش از ۸۱ هزار و ۷۰۰ میلیارد تومان رسید که در مقایسه با سال ۹۴ با رشد چشمگیر ۷۳ درصدی مواجه و رکورد ارزش کل معاملات از ابتدای تاسیس شکسته شد.

حمیدرضا مهرآور، کارشناس بازار سرمایه و مدیرعامل شرکت کارگزاری بانک سامان در خصوص این آمار قابل قبول بورس کالا می گوید:

ریشه ثبت رکورد در ارزش معاملات بورس کالا طی سال ۹۵ را می توان در اهداف استراتژیک و وظایف این بورس بررسی کرد. به طوری که بورس کالا با ایجاد بازار شفاف جهت تسهیل معاملات و کشف نرخ قیمت کالاهای اساسی و مواد اولیه واسطه ای براساس مکانیزم عرضه و تقاضا، ضمن تضمین تعهدات طرفین معامله، طراحی و توسعه ابزارهای تأمین مالی و مدیریت ریسک را در دستور کار قرار داده است. همچنین این بورس مصمم است که در افق چشم انداز به مرجع قیمت گذاری کالاهای اساسی و مواد اولیه واسطه ای در منطقه و یکی از گزینه های اولویت دار تولیدکنندگان برای تأمین مالی و پوشش ریسک تجاری تبدیل شود که همه این موارد از وجود اهدافی بزرگ و حرکت نقطه به نقطه براساس نقشه راهی مشخص حکایت دارد. در ابتدا بهتر است مروری گذرا به مزیت ها و راهبردها و اهداف بورس کالا داشته باشیم و در پایان به سنجش عیار این بورس برای بهبود فضای محیط کسب و کار و همچنین رسیدن به اهدافش بپردازیم.

مزیت های بورس کالا

- ۱- معاملات در بورس کالا، متشکل و سازمان یافته، قانونمند، قابل نظارت، شفاف، عادلانه، رقابتی و کم هزینه است.
- ۲- در بورس کالا، امکان پوشش، توزیع و انتقال ریسک وجود دارد.
- ۳- در بورس کالا، کیفیت و کمیت کالا و مبلغ معامله و مدت معامله تضمین شده است.
- ۴- کشف قیمت در بورس کالا از طریق حراج حضوری و بصورت شفاف صورت گرفته و با حذف رانت باعث فسادزدایی از بازار معاملات می شود.
- ۵- پذیرش کالا جهت فروش در بورس کالا منوط به داشتن استانداردهای اجباری برای آن کالا است و از این راه کیفیت کالا در بورس تضمین می شود.
- ۶- در بورس کالا میدا کالا مشخص و تضمین شده است.
- ۷- در مقایسه با تشریفات مناقصات و مزایدهات سرعت انجام معاملات در بورس کالا بسیار بالاتر بوده و جریان معاملات از امنیت کامل برخوردار است.
- ۸- در صورت بروز اختلاف میان طرفین معامله، بورس کالا دارای مراجع اختصاصی بررسی و رسیدگی به دعاوی بوده و سرعت رسیدگی به دعاوی مطرح شده در مقایسه با دادگاه های عادی بالاتر است.
- ۹- با استفاده از ابزارهای مالی مانند قراردادهای سلف و سلف موازی استاندارد و ساز و کار اوراق بهادار مبتنی بر کالا، امکان تأمین مالی بنگاه ها از این طریق وجود دارد.
- ۱۰- حذف بخشی از هزینه های مرتبط با فروش و بازاریابی باتوجه به وجود بازار
- ۱۱- وجود شفافیت در معاملات بورس کالا موجب حذف هرگونه عامل رانت در حوزه فروش می شود.

مزایای مالیاتی

۱- طبق ماده (۶) قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید، معادل ۱۰ درصد از مالیات بر درآمد حاصل از فروش کالاهایی که در بورس های کالایی پذیرفته شده، معاف است.

۲- بنابر اعلام معاونت حقوقی سازمان بورس و اوراق بهادار، از آنجا که شورای عالی بورس و اوراق بهادار، قراردادهای آتی و اوراق سلف استاندارد را به عنوان ابزار مالی جدید تصویب کرده است و ابزارهای مالی نیز اوراق بهادار موضوع بند ۲۴ ماده یک

رکوردهای کاغذی بازار مالی مچ بازار فیزیکی را خواباند

نیز خواهیم بود. بر این اساس سرعت تأمین مالی با استفاده از انتشار اوراق سلف موازی استاندارد طی سال گذشته در بورس کالا سرعت گرفت که در این بین نباید تأمین مالی دولت برای گندمکاران را از قلم انداخت.

اما عامل دوم به رونق معاملات مشتقه سکه طلا در بورس کالا مربوط می‌شود؛ در واقع به دلیل رویدادهای داخلی و خارجی اثرگذار بر قیمت طلا، شاهد جذابیت بالایی معاملات آتی و آپشن سکه برای سرمایه‌گذاران بودیم که برآیند این دو رویداد، پیشی گرفتن ارزش بازار مالی بورس کالا از مبادلات فیزیکی بود.

اما اکنون سوال اینجاست که تقویت این دست ابزارهای مالی چه کمکی به بازار کالایی و اقتصاد ما می‌کند؟ در جواب باید گفت که تمام بورس‌های کالایی دنیا، دارای دو دسته سرمایه‌گذاری هستند. دسته اول سرمایه‌گذاران، پوشش‌دهندگان ریسک (Hedger) و دسته دوم نوسانگیران هستند، حضور هر دو این‌ها در بازارهای مالی لازم است چراکه آنها باعث کمک به افزایش نقدشوندگی در بازار، کاهش ریسک‌های سرمایه‌گذاری و افزایش سرعت گردش معاملات می‌شوند و این موارد تأثیرات مثبت و مستقیمی بر بهبود بازارهای کالایی دارد.

در این بین با توجه به در دستور قرار گرفتن فرمول توسعه بازارهای مالی در بورس کالا، طبیعتاً به واسطه تنوع محصولی که در کشور تولید می‌شود، بورس کالا با پذیرش محصولات بیشتر، قابلیت بزرگ‌تر شدن در حوزه فیزیکی و به دنبال آن، حوزه بازار مالی را دارد. همچنین امروز مسوولان این بورس درصدد دادن وجهه بین‌المللی به فعالیت‌های بورس کالا هستند که بدون شک اگر حمایت‌های لازم از لحاظ قانون‌گذاری و همکاری نهادهای مرتبط از اقدامات این بورس صورت گیرد، بورس کالایی ایران طی چند سال آینده می‌تواند به یکی از بورس‌های پیشرو منطقه در حوزه مبادلات کالا، تأثیرگذاری در قیمت‌ها تبدیل شود که این امر در نهایت سرمایه‌گذاران خارجی را به سمت بورس کالا جذب خواهد کرد.

ارزش بازار مالی بورس کالایی ایران شامل بازار مشتقه، اوراق سلف موازی استاندارد و گواهی سپرده کالایی طی سال ۹۵ از مرز ۴۴ هزار و ۶۰۰ میلیارد تومان عبور کرد که در مقایسه با ارزش ۱۷ هزار و ۳۰۰ میلیارد تومانی سال ۹۴ با رشد قابل توجه ۱۵۷ درصدی روبه‌رو شد.

کارشناسان قرار گرفتن بورس کالا روی ریل توسعه بازار مالی را همان اتفاق بزرگ عنوان می‌کنند که می‌تواند آینده روشن بورس کالا در سال‌های آینده را تضمین کند. به عبارت دیگر حرکت بورس کالا به سمت معاملات کاغذی و آینده‌نگر به منظور پوشش ریسک و تأمین مالی رفته رفته جای پای سرمایه‌گذاران و فعالان اقتصادی را در این بازار محکم‌تر از گذشته خواهد کرد، تا جایی که چرخ معاملات تالارهای این بورس به واسطه تقویت ابزارهای مالی، حتی با قوانین و مصوبه‌های متغیر با سرعتی مناسب به حرکت خود ادامه خواهد داد و این امر به معنای پویایی بورس کالا در سال‌های آینده است.

در خصوص مسیری که بورس کالا طی حدود دو سال گذشته با سرعتی بالا در پیش گرفته است، یعنی همان «توسعه بازار مالی» نظر علی اسلامی بیدگلی، کارشناس ارشد بازار سرمایه و رئیس هیات مدیره شرکت مشاور سرمایه‌گذاری آرمان آتی را جویا شده‌ایم که در ادامه می‌خوانید.

طی دو سال گذشته شاهد سرعت گرفتن رشد بازار مالی بورس کالا هستیم به طوری که در اتفاقی مبارک، سال گذشته ارزش بازار مالی بورس کالا از بازار فیزیکی آن پیشی گرفت که این رویداد از اهداف استراتژیک بورس کالا به شمار می‌رفت. این افزایش ارزش و البته حجم معاملات در بورس کالا به دو دلیل عمده بوده است.

نخستین دلیل افزایش این است که به میزان قابلیت ملاحظه‌ای اوراق سلف موازی استاندارد طی سال گذشته منتشر شد و طبیعتاً معاملاتی که با اوراق سلف صورت می‌گیرد هم در ارزش معاملات منظور است و هم با توجه به اینکه اوراق سلف کالایی در خصوص کالا مورد مبادله قرار می‌گیرد طبیعتاً شاهد افزایش حجم مبادلات از این طریق

بررسی ارقام جدید تابلوی آتی رکوردهای طلایی

و رشد شاخص دلار و در نتیجه ضعیف شدن ارزشهای جهان»، اصلی‌ترین دلیل ثبت هفته‌ای طلایی برای بازار آتی سکه بود. البته باید تأکید کرد که در آن برهه زمانی با رشد بهای دلار در بازار داخلی و افزایش قیمت طلا و سکه، بسیاری گمان می‌کردند که با پایان جو روانی روی کار آمدن ترامپ و سقوط نرخ دلار از چهار هزار تومان، سکه هم به مدار یک میلیون تومان برمی‌گردد اما امروز با گذشت ماه‌ها از آن روز مشاهده می‌کنیم که به دلیل اقبال سرمایه‌گذاران به طلا، سکه در میابغ بالای یک میلیون و ۲۰۰ هزار تومان معامله می‌شود. در این میان باید اشاره کرد که ماهیت طلا و سکه سبب می‌شود که هیچگاه از جذابیت آن برای سرمایه‌گذاران کاسته نشود و این امر با بررسی تاریخچه روند قیمت و سرمایه‌گذاری در بازار طلا به وضوح مشاهده می‌شود.

همین موضوع فرصت مناسبی برای بورس کالای ایران است تا با طراحی ابزارهای جدید، خدمات بیشتری را به سرمایه‌گذاران بازار طلا ارائه دهد که خوشبختانه معاملات گواهی سپرده و قراردادهای آپشن سکه تا سال پیش و همچنین صندوق طلا در سال جاری در دستور کار بورس کالا قرار گرفت تا زنجیره سرمایه‌گذاری بر روی دارایی طلا در تالار نقره‌ای تکمیل شود. همچنین از دلایل مهمی که طی سال ۹۵ همواره معاملات آتی سکه از رونق مناسبی برخوردار بود می‌توان به مجموعه اقدامات بورس کالا در زمینه تحویل‌ها، راه‌اندازی معاملات مجازی یا همان آزمایشی، بالا بردن حجم سفارش‌دهی از ۱۰ به ۲۵ قرارداد و معاملات فرکانس بالا اشاره کرد. در آینده نیز امید می‌رود رفته رفته با ورود صندوق‌های سرمایه‌گذاری به حوزه طلا، شاهد رشد یکباره معاملات گواهی سپرده سکه طلا، قراردادهای آپشن و آتی باشیم. از طرفی کاهش نرخ سود بانکی به همراه فقدان بازارهای جذاب برای سرمایه‌گذاری باعث خواهد شد تا همچنان یکی از گزینه‌های اصلی سرمایه‌گذاران، فلز زرد گران‌بها باشد.

حجم و ارزش معاملات سالانه به همراه رکورد حجم معاملات روزانه، هفتگی و ماهانه قراردادهای آتی سکه در سال ۹۵ شکسته شد تا بازیگران این بازار دوران پر رونقی را سپری کنند.

سال گذشته در بازار قراردادهای مشتقه بورس کالا، شاهد انعقاد بیش از سه میلیون و ۲۰۲ هزار قرارداد آتی سکه طلا به ارزش بیش از ۳۹ هزار میلیارد تومان بودیم که در مقایسه با مدت مشابه سال ۹۴ رشد ۹۰ درصدی از نظر حجم و ۱۳۴ درصدی از نظر ارزش را تجربه کرد. برای بررسی عوامل موثر بر ثبت رکوردهای جدید در بازار قراردادهای آتی سکه، نظر کارشناسی کاظم بیرم برمشوری، تحلیلگر بازار جهانی و داخلی طلا را جویا شده‌ایم که در ادامه آمده است.

طی سال ۹۵ مجموع روند معاملات بازار آتی سکه با تقاضا و حجم قابل قبولی روبه‌رو بود اما در بررسی عملکرد این بازار طی سال گذشته، یک هفته رویایی و جذاب بیش از سایر روزها و هفته‌ها به چشم می‌آید؛ جایی که رکورد معاملات روزانه، هفتگی و پنجشنبه‌های بازار آتی سکه از ابتدای راه‌اندازی این معاملات شکسته شد. در هفته منتهی به ۹ دی سال ۹۵ (روزهای معاملاتی از چهارم تا نهم دی)، پنج رقم مهم در بازار آتی جابه‌جا شد به طوری که با معامله بیش از ۲۱۲ هزار قرارداد آتی سکه، رکورد حجم معاملات هفتگی از ابتدای راه‌اندازی بازار مشتقه بورس کالای ایران یعنی سال ۸۶ شکسته شد. در طرف مقابل، ارزش معاملات هفتگی نیز به حدود دو هزار و ۷۰۹ میلیارد و ۳۰۰ میلیون تومان رسید تا دومین رکورد ثبت شود. به همین ترتیب رکورد بیشترین حجم روزانه با بیش از ۷۳ هزار قرارداد و ارزش معاملات با قرار گرفتن روی رقم ۹۶۰ میلیارد تومان در روز چهارشنبه هفته مذکور شکست.

همچنین رکورد بیشترین قرارداد معامله شده در تاریخ پنجشنبه‌های بازار آتی با انعقاد ۳۹ هزار و ۸۵۵ قرارداد در روز نهم دی جابه‌جا شد. اما دلیل این همه رکوردشکنی در یک هفته چه بود؟ «واکنش‌ها به دلیل انتخاب ترامپ به عنوان رئیس‌جمهور آمریکا

نگاهی به دلایل رونق معاملات نقدی بازار فیزیکی پاپسی نکشید

دست به دست هم داد تا ارقامی قابل قبول در حوزه بازار فیزیکی بورس کالا به ثبت برسد.

اما با وجود استقبال مناسب فعالان صنایع مختلف از بورس کالا طی سال گذشته، باید قبول کنیم که هنوز با وجود عمر حدود ۱۵ ساله بورس کالایی - تأسیس بورس فلزات تهران در سال ۱۳۸۲ - در کشور ما، عمده دست اندرکاران و تولیدکنندگان محصولات مختلف آشنایی مناسبی نسبت به ظرفیت‌های بورس کالا ندارند.

به بیان دیگر با وجود انجام تلاش‌های مستمر، تاکنون بسیاری از ظرفیت‌های بورس کالا شکوفا نشده و خیلی از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان نسبت به اینکه می‌توان از طریق ابزارهای مالی بورس کالا، بها و میزان کالاها را در زمان‌های مختلف بیمه کرد، آگاهی ندارند. اتفاقی که امروز در بورس‌های کالایی دنیا رخ می‌دهد، انجام معاملات کالاها از سوی فعالان بازار و سرمایه‌گذاران از طریق معاملات آتی و آپشن است و قراردادهای نقدی در اولویت‌های بعدی قرار دارند. البته شرایط بازارهای ما به گونه‌ای است که اگر بازار مالی همراه با بازار فیزیکی بزرگ شود نتایج مناسب‌تری در جهت شفاف‌سازی اقتصادی و پوشش ریسک معاملات حاصل می‌شود.

در همین زمینه بورس کالا گام‌های مثبتی در جهت توسعه بازار مالی خود برداشته و در طرف مقابل از تقویت حوزه نقدی غافل نشده به طوری که همواره با برگزاری نشست‌های هم‌اندیشی سعی داشته در بهترین شیوه برای خرید و فروش کالا را عملیاتی کند تا منافع اصلی این اتفاق به تولید ملی سرازیر شود.

با همه این تفاسیر، برنامه‌هایی که بورس کالا در زمینه توسعه ابزارهای مالی در دستور کار دارد، رفته رفته این بورس را به چهره‌ای قابل اتکا با خدمات جذاب برای صنعتگران و سرمایه‌گذاران مبدل خواهد کرد. یکی از نمونه‌های جذاب در این بخش، راهاندازی نخستین صندوق طلای بازار سرمایه در بورس کالا بود؛ قطعا رویدادهای از این دست نیاز سرمایه‌گذاران بوده و با استقبال نیز روبه‌رو خواهد شد.

در پایان اینکه توسعه بازار مالی به پشتوانه عرضه‌های فیزیکی محصولات، راه درستی است که بورس کالا در مسیر آن قدم گذاشته و می‌توان آینده‌ای روشن را برای این انتخاب متصور شد.

حجم معاملات محصولات مختلف طی سال ۹۵ در بازار فیزیکی بورس کالای ایران افزون بر ۲۵ میلیون و ۴۷۴ تن کالا به ارزش بیش از ۳۷ هزار و ۱۰۰ میلیارد تومان بود که این ارقام بیانگر افزایش ۱۰ و ۲۵ درصدی حجم و ارزش معاملات به نسبت سال ۹۴ است.

کارشناسان همواره رشد متغیرهای بورس کالا از جمله بازار فیزیکی، را برآیندی از حال و روز صنایع مختلف فعال در بورس تلقی می‌کنند به طوری که رونق و افزایش حجم معاملات می‌تواند از علائم و نشانه‌های بازگشت رونق به اقتصاد باشد. به بیان دیگر تحرکات معاملات بورس کالا آینه‌ای از بخش واقعی اقتصاد کشور است به طوری که نبود تقاضا و ماندن محصولات روی دست عرضه‌کنندگان محصولات استراتژیک رابطه معناداری با مشکلات تولید و صنایع پایین دستی دارد که عکس این امر در سال ۹۵ بر تابلوی معاملات بورس کالا نمایان شد.

به منظور بررسی بهتر دلایل بهبود معاملات بورس کالا در بخش فیزیکی نظر کارشناسی روح‌الله میرصانعی، دبیر کل کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار را جویا شده‌ایم.

تقریباً در نیمه دوم سال گذشته تحرکی در بازارها مشاهده کردیم که افزایش نرخ دلار تا حدودی بر آن تأثیرگذار بود و همچنین رشد تقاضا در بازار فلزات و پتروشیمی از تحولات قابل توجه در این زمان بود. غیر از بحث‌های دلار بحث سر کار آمدن ترامپ و برنامه‌های رئیس‌جمهوری جدید آمریکا مبنی بر توسعه زیرساخت‌ها هم پیش‌بینی در افزایش تقاضا در کالاهای اساسی را متمرکز کرد.

قیمت جدید کالاها از جمله فولاد و فلزات هم یک رشد نسبی را تجربه کرد و علاوه بر آن در داخل ایران نیز نرخ دلار روندی افزایش به خود گرفت که این عوامل باعث تحریک بازار برخی کالاها همچون فلزات و پتروشیمی شد.

به این ترتیب همسویی افزایش قیمت جهانی محصولات با رشد نرخ دلار در بازار داخلی کافی بود تا زمینه رشد تقاضا در بازار ایجاد شود که نمود این اتفاق را در فروش بهتر شرکت‌های پتروشیمی و برخی تولیدکنندگان فلزات در بورس کالا مشاهده کردیم. این عوامل در کنار تعامل بورس کالا با عرضه‌کنندگان به منظور عرضه هر چه بهتر محصولات، حضور آسان‌تر مصرف‌کنندگان و کشف عادلانه قیمت‌ها

رونق معاملات پتروشیمی حاشیه‌هایی که در رکوردی تاریخی غرق شد

همچنین حمایت از صنایع پایین دستی کمک شایانی کرده و در آینده نیز خواهد کرد.

در گذشته به دلیل آنکه شمار عرضه کنندگان برخی محصولات پتروشیمی در کشورمان کم بود، برخی رفتارها از سوی آنها مشاهده می شد که در این زمینه تنها مقصر "انحصار در تولید" بود. اما با ورود شورای رقابت به بازار محصولات پتروشیمی، بحث حداقل عرضه‌ها و نحوه چگونگی رقابت روی برخی محصولات مطرح شد که به نوعی توازن بین عرضه کننده و تقاضا کننده بیش از گذشته برقرار شد. به این ترتیب شورای رقابت به عنوان یک نهاد بالا سری و حاکمیتی به معاملات ورود کرد و با همکاری کامل بورس کالا و دست اندرکاران صنعت پتروشیمی، یکسری تصمیماتی همچون حداقل عرضه هفتگی اتخاذ کرد تا رضایت صنایع پایین دستی نیز از معاملات بیش از گذشته شود. با همه این تفاسیر ادامه همفکری فعالان این صنعت که به مصوبات شورای رقابت ختم می شود، می تواند نظم در روند معاملات پتروشیمی ها در بورس کالا را بیشتر کند تا شاهد توسعه این صنعت و رونق تولید و صادرات محصولات پتروشیمی باشیم. از دیگر عوامل بهبود معاملات محصولات پتروشیمی در بورس کالا، نباید از اقدامات خود بورس کالا در روند معاملات نیز غافل شد. بورس طی سال گذشته تصمیمات مناسبی را در شرایطی خاص بازار به خصوص با برداشتن سقف قیمت برخی کالاها گرفت که توانست به آرامش بازار آن محصولات کمک شایانی کند.

به نوعی بورس کالا در مسیر آزادسازی معاملات و کاهش محدودیت های معاملاتی قدم برداشته که این موارد مورد حمایت عمده فعالان بازار است. بورس برای برداشتن سقف قیمت یک محصول به خوبی فاکتورهایی را مد نظر قرار می دهد، به طوریکه نگاهی به روند معاملات مورد نظر نشان می دهد، بعد از اینکه بورس سقف قیمت یک محصول را باز کرد، همه طی چند نوبت معامله به این نتیجه رسیدند که اصلا نیازی به سقف قیمت در سال های اخیر نبوده و در شرایط جدید معاملات با روندی بهتر و نظم بیشتر دنبال می شود. البته به طور طبیعی با یک فرمول نمی توان با همه محصولات پتروشیمی پیش رفت و برداشتن سقف قیمت به این شیوه بیشتر برای محصولی است که انحصارش کمتر است و قابلیت کنترل و تناژ عرضه بیشتری دارد؛ اما در کل باز باید تأکید کرد که برداشتن محدودیت از معاملات به نفع بازار خواهد بود و حتی اگر در روند معاملات یک محصول انحصار هم به وجود آمده باشد، بعد از یک مدتی بازار راه خودش را پیدا می کند؛ چراکه اگر خریداری بخواهد بازار را انحصاری کنترل کند، تا یک جایی توان افزایش قیمت را دارد و ظرف مدت کوتاهی قیمت واقعی در بازار مشخص می شود. به عنوان مثال خودروهای داخلی تا یک جایی قیمت دارند و از یک نقطه قیمتی به بعد، مصرف کنندگان از ماشین های خارجی استفاده می کنند.

با همه این تفاسیر باید اذعان کرد که اگر برای فعالان صنعت پتروشیمی خدمات جذابی از سوی بورس کالا ارائه شود، بدون شک رونق معاملات این محصولات ادامه دار و حتی به مراتب بیشتر از سال ۹۵ می شود. در این زمینه بورس کالا به سمت ابزارهای نوین مالی همچون فیوچرز و آپشن و راه اندازی قراردادهای بلندمدت در حرکت است که باید سرعت در این مسیر افزایش یابد تا شاهد معامله انواع محصولات پتروشیمی در قالب ابزارهای مالی و ورود سرمایه های داخلی و خارجی روی پروژه های پتروشیمی از طریق بورس کالا باشیم.

سال گذشته بالغ بر سه میلیون و ۵۶۱ هزار تن انواع محصولات پتروشیمی به ارزش ۱۱ هزار و ۴۱۱ میلیارد تومان در بورس کالا معامله شد که در آماری بی سابقه در تاریخ بورس کالا، رشد ۲۶ و ۳۴ درصدی به ترتیب در حجم و ارزش معاملات به ثبت رسید.

فعالان و کارشناسان بازار پتروشیمی دلایل مختلفی را برای رونق معاملات محصولات پتروشیمی در بورس کالا عنوان می کنند که از اصلی ترین آنها می توان به حمایت مسئولان ارشد دولتی از عرضه همه جانبه محصولات پتروشیمی در بورس کالا، افزایش سطح تعامل بورس کالا با فعالان صنایع پایین و بالادستی و اتخاذ تصمیمات مناسب در زمان های مختلف در روند معاملات اشاره کرد.

رسول علی محمدی، معامله گر و کارشناس بازار پتروشیمی درباره دلایل ثبت رکوردهای جدید در تالار محصولات پتروشیمی نکاتی را عنوان می کند که در ادامه می خوانید.

سال گذشته حجم و ارزش معاملات محصولات پتروشیمی در بورس کالا با افزایش روبه رو شد که برای این رشد می توان دلایل مختلفی را نام برد. در ابتدا عرضه کنندگانی که طی سال های اخیر هنوز تصمیم به عرضه محصولاتشان در بورس کالا نگرفته بودند، راهی تالار نقره ای شدند و به جمع دیگر مجتمع های پتروشیمی پیوستند.

همچنین در اواخر سال ۹۵، پتروشیمی هایی که با مشکل صادرات مواجه شده بودند اقدام به عرضه بیشتر محصولات خود در تالار بورس کالا کردند. از سوی دیگر شرکت های خصوصی پتروشیمی نیز عرضه محصولات خود را به بورس آوردند، به اضافه اینکه فروش خارج از بورس محصولات نیز در پی حمایت تمام قد دولت از بورس کالا و پایان بحث های خروج معاملات از بورس کالا کمتر شد. به این ترتیب زمانی که به دلیل استقبال عرضه کنندگان و خریداران، رونق به تالار پتروشیمی بورس برگشت، سایر مجتمع های پتروشیمی نیز مجبور شدند برای آنکه از رقابت فروش محصولاتشان عقب نمانند، به تالار پتروشیمی بیایند که همه این موارد معاملاتی جذاب همراه با رونق خرید و فروش را به دنبال داشت.

اما یکی از اتفاق های تاثیرگذار سال گذشته در بازار پتروشیمی، ورود شورای رقابت به بحث معاملات پتروشیمی و همچنین تشکیل کارگروه تنظیم بازار بود که این امر در مجموع به توازن، بخشیدن نظم به بازار و

تدبیر دولت؛ امید کشاورزان رشد آسانسوری معاملات کشاورزی

کیفیت محصولاتشان در قیمت گذاری تاثیر گذار است، به طور قطع برنامه ریزی هایی را در جهت تولید کالای با کیفیت انجام خواهند داد و میزان تولید خود را افزایش می دهند.

این موضوع در شرایطی است که در روند خرید تضمینی که دولت انجام می داد، محصولات کشاورزان با هر درجه کیفیتی با یک قیمت واحد خریداری می شد که این رویداد با عرضه گسترده محصولات و شکل گیری رقابت در بازار به کلی حل می شود.

در طرف مقابل مزیت دیگر این سیاست جدید، امکان استفاده از گواهی سپرده کالایی برای تأمین مالی و اخذ تسهیلات از سیستم بانکی کشور است که می تواند در زمینه تقویت بنیه مالی کشاورزان موثر باشد که البته تحقق این موضوع به توسعه این معاملات و ارائه آموزش های لازم از سوی بورس کالای ایران بستگی دارد.

اثرات مثبت اجرای طرح قیمت تضمینی ذرت و جو در بورس کالا باعث شد تا هیات دولت در سال جاری به عرضه محصول استراتژیک گندم چهار استان به صورت آزمایشی در بورس کالا رای دهد؛ به این ترتیب با آغاز معاملات قیمت تضمینی گندم، فعالان بازار گندم خودشان بر قیمت محصول اثرگذار خواهند بود؛ از طرفی کارخانه های آرد و مصرف کننده های آرد به عنوان خریدار و از طرفی هم اتحادیه های کشاورزی با عنوان عرضه کننده گندم خودشان بهای محصول را کشف می کنند.

در این میان دیگر نیاز نخواهد بود تا دولت با صرف هزینه های بالا کل گندم را از کشاورزان خریداری کند و پس از آن با انبار کردن محصول و پرداخت هزینه های حمل و نقل، دوباره خودش گندم را به کارخانه های آرد بدهد. به این ترتیب روند خرید تضمینی گندم با بهره گیری از سیاست قیمت تضمینی و مکانیزم بورس کالا در حال اصلاح شدن است و امید می رود با هماهنگی های لازم میان بورس و وزارت جهاد کشاورزی و همچنین حمایت های مناسب نهادهای مربوطه شاهد توسعه پیوند بخش کشاورزی با بازار سرمایه و ابزارهای مالی باشیم تا خدمات جذابی همچون امکان مدیریت ریسک و پیش بینی بازارها، شفافیت های آماری و انتقال فعالیت واسطه ها از بازار واقعی به بازارهای مالی در بخش کشاورزی محقق شود.

طی سال ۹۵ نزدیک به دو میلیون و ۵۱۰ هزار تن انواع محصولات کشاورزی در بورس کالای ایران مورد معامله قرار گرفت که در مقایسه با مدت مشابه پارسال از نظر حجم و ارزش به ترتیب با افزایش چشمگیر ۲۲۹ و ۱۹۹ درصدی روبه رو شد.

علاوه بر همه اقدامات، تعاملات و برگزاری نشست های مشترک انجام شده با فعالان و انجمن های کشاورزی به منظور آشنایی و حضور آنها در بورس کالا، نقطه عطف حوزه کشاورزی بورس کالا در سال گذشته به اجرای طرح قیمت تضمینی ذرت و جو برای کل کشور اختصاص داشت.

جایی که دولت پس از یک سال آزمایش ظرفیت های بورس کالا در حوزه سیاست قیمت تضمینی، این بورس را به عنوان مجری طرح برای خرید جو و ذرت از کشاورزان قرار داد و با رضایت دست اندرکاران امر، نتیجه اعتمادش به بورس کالا را گرفت.

فردین آقابزرگی، کارشناس بازار سرمایه و مدیرعامل کارگزاری بانک آینده در همین زمینه و البته دلایل ثبت ارقام جدید بر تابلوی تالار محصولات کشاورزی به موارد زیر اشاره دارد.

تلاش های بسیار و اجرای موفق طرح قیمت تضمینی محصول جو و ذرت کشور، ورود بورس کالا به بازار پسته و زعفران، عرضه پر حجم محصولاتی همچون شکر و مرغ و کمک به تنظیم بازار این محصولات به همراه ایجاد زمینه برای تأمین مالی دو هزار و ۶۵۰ میلیارد تومانی دولت برای گندم کاران از مهم ترین دستاوردهای بورس کالا طی سال گذشته در بخش کشاورزی به شمار می آید.

بدون شک اهتمام و اعتماد دولت به مکانیزم بورس کالا از اصلی ترین دلایل رشد حجم معاملات محصولات کشاورزی در این بورس به شمار می رود به طوری که اجرای سیاست قیمت تضمینی از سال ۹۴ با عرضه آزمایشی جو کرمانشاه و ذرت خوزستان در بورس کالا آغاز شد و این روند تا به امروز در مسیر پیشرفت قرار گرفته است.

در سال ۹۵ جو و ذرت کل کشور راهی بورس کالا شد تا مشخص شود پتانسیل های نهفته ای در بورس کالا به منظور ساماندهی بخش کشاورزی وجود دارد. از این رو بخشی از معاملات جو و ذرت بسته به وجود انبارهای استاندارد در استان ها به صورت گواهی سپرده کالایی و بخش دیگر به صورت فیزیکی بر تابلوی بورس کالا نقش بست که اجرای این طرح، رضایت عمومی را میان کشاورزان و مسوولان دربرداشت.

براساس شواهد موجود، یکی از مهمترین مزیت های طرح قیمت تضمینی، کاهش بار مالی و درگیری کمتر دولت در روند خرید و فروش محصولات است؛ به طوری که کالا در اختیار مصرف کننده نهایی قرار می گیرد و در دسره های مختلف دولت در خرید تضمینی محصولات کشاورزی و همچنین نگرانی کشاورزان از پرداخت مطالباتشان پایان می یابد چرا که آنها ظرف سه روز کاری پس از ثبت معامله محصولاتشان بر تابلوی بورس به حدود ۷۰ درصد پولشان می رسند.

همچنین تجربه اجرای این سیاست طی دو سال گذشته نشان داد که طرح قیمت تضمینی به طور قطع در رشد تولیدات کشاورزی با کیفیت بالاتر نیز اثرگذار خواهد بود، زیرا زمانی که کشاورزان از وجود بازاری برای فروش محصولات خود مطمئن باشند و بدانند که

گفت و گو با عبدالرضا شیخان دبیر انجمن صنفی کارفرمایان صنعت سیمان

چانه زنی منفی خارجی ها در خرید سیمان ایران پایان می یابد

«آزاده کاری

مقدمه

آخرین عرضه های مستمر سیمان در بورس کالا مربوط به خرداد سال ۹۱ بود، اما پس از گذشت حدود چهار سال، زمستان پارسال سیمان دوباره با عرضه هایی محدود به بورس کالا بازگشت. این در حالی است که از سال ۹۰ تا ابتدای سال ۹۱ بیش از یک و نیم میلیون تن سیمان به ارزش بیش از ۹۳ میلیارد تومان در بورس کالا معامله شد. شاید بتوان گفت یکی از مهم ترین دلایل عرضه نشدن سیمان در بورس کالا به شرایط اقتصادی کشور برمی گردد، زیرا در سال های اخیر به دلیل رکود اقتصادی، شرایط نامساعدی برای بخش های مختلف اقتصاد کشور به وجود آمد که ساخت و ساز و انبوه سازی در کشور در راس آن قرار داشت. از سوی دیگر کاهش بودجه عمرانی کشور سبب شد تا پروژه های جدیدی راه اندازی نشود و همه این عوامل شرایطی را فراهم آورد تا سیمانی ها دلیلی برای عرضه محصول خود در بورس کالا پیدا نکنند. اما از سال گذشته و به دلایل مختلف از جمله شفافیت صادراتی و جلوگیری از رقابت منفی تولیدکنندگان ایرانی در بازارهای خارجی بحث عرضه سیمان در تالار صادراتی بورس کالا جدی شده است. بر این اساس دبیر انجمن صنفی کارفرمایان سیمان بر این مساله تأکید جدی دارد و برای تحقق این موضوع تعریف ماده قانونی برای عرضه سیمان در تالار صادراتی را پیشنهاد می کند. برای روشن تر شدن شرایط کنونی صنعت سیمان و عرضه مجدد این کالا در تالار نقره ای با عبدالرضا شیخان، دبیر انجمن صنفی کارفرمایان سیمان به گفت و گو پرداخته ایم تا اطلاعات کامل تری در این زمینه به دست آید.

شیخان درباره عرضه سیمان در تالار صادراتی و استفاده از ظرفیت‌های بورس کالا برای صادرات سیمان به عراق گفت: طبق آخرین صحبت‌هایی که با همکاران بورس کالا داشته‌ایم موفق شده‌اند که رازینی‌هایی با عراقی‌ها در این زمینه داشته باشند. به نظر من بورس کالا فرصت مناسبی برای تولیدکننده‌هاست و همه باید بتوانند از این فرصت به بهترین نحو استفاده کنند. البته این موضوع به فراهم کردن زیرساخت‌های مورد نیاز نیز برمی‌گردد و چنانچه این زیرساخت‌ها به درستی فراهم شوند می‌توان انتظار داشت که بتوانیم از فرصت به وجود آمده نهایت استفاده را ببریم.

❖ صادرات کلینکر بیشتر از سیمان

دبیر انجمن صنفی کارفرمایان صنعت سیمان در پاسخ به اینکه اکنون کارخانه‌های داخلی با چه میزان ظرفیت کار می‌کنند و شرایط تولید به چه صورت است، عنوان کرد: کارخانه‌های داخلی بر اساس نیاز داخل کشور و با توجه به سوابق سرانه مصرف هر کالا میزان فروش خود را برآورد کرده و بر پایه این برآورد تولید خود را انجام می‌دهند و مازاد بر نیاز جامعه تولید نمی‌کنند. این موضوع باعث شده تا تولیدکنندگان به قیمت‌های مصوب نزدیک شوند، البته هنوز تا رسیدن به نقطه مطلوب فاصله داریم. وی در توضیح وضعیت کنونی بازار گفت: هم از نظر قیمتی و هم از لحاظ تناژ بازار داخلی سیمان با رشد مواجه بوده و امیدوارم که این روند ادامه داشته باشد.

به گفته وی با توجه به توقف صادرات به عراق اتفاق خاصی در این کشور صورت نگرفته است. اما در افغانستان شرایط بهتر شده و تلاش داریم وارد حوزه آفریقا نیز شویم. اما در مجموع اکنون صادرات کلینکر بیشتر از سیمان است و صادرات این محصول بر خلاف سیمان نسبت به سال گذشته روند افزایشی داشته است.

❖ بازسازی عراق با سیمان ایران

دبیر انجمن صنفی کارفرمایان صنعت سیمان با اشاره به اینکه آینده بازار سیمان را باید به شکل کوتاه‌مدت و بلندمدت نگاه کرد، گفت: آمارها نشان از بهبود وضعیت بازار می‌دهد. دولت دوازدهم نیز با توجه به سیاست‌ها و برنامه ششم توسعه به دنبال خروج بازار مسکن از رکود است و از آنجا که سیمان ارتباط مستقیم با بازار مسکن دارد، قطعاً با رونق ساخت و ساز این صنعت هم رونق می‌یابد. در بخش تولید هیچ مشکلی نداریم. مواد اولیه نیز داخلی بوده و در زمینه ماشین‌آلات هم مشکل خاصی نداریم. سیمان جزو صنایع استراتژیک است و بنابراین هیچ وقت کشور مشکل سیمان نخواهد داشت.

به گفته شیخان اگر همین روند ادامه پیدا کند در پایان سال ۹۶ وضعیت نسبت به سال ۹۵ بهتر خواهد شد. وی ادامه داد: در میان مدت، چنانچه رشد هشت درصدی تولید ناخالص داخلی (GDP) اتفاق بیفتد وضعیت از این هم بهتر خواهد شد. بخشی از این تولید سیمان باید به مصارف جدید، جاده‌های بتنی، بافت‌های فرسوده که با سیمان سر و کار دارند برسد. او در پایان گفت: در بخش صادرات هم با توجه وعده‌هایی که از سوی عراقی‌ها برای آزادسازی صادرات سیمان مطرح شده است، به نظر می‌رسد که بتوان صادرات سیمان به عراق را از سر گرفت و در بازسازی عراق از سیمان صادراتی ایران استفاده شود.

روش‌های اجرایی بر می‌گشت. با ورود سیمان به بورس کالا باید کشف قیمت درباره آن اعمال می‌شد و قیمت‌ها از حدی که مورد نظر هیات دولت بود بالاتر می‌رفت، اما با تعیین قیمت مصوب از سوی دولت دیگر ورود به بورس معنایی نداشت. دبیر انجمن صنفی کارفرمایان سیمان ادامه داد: بعد از خروج از بورس، سیمان آرام و منطقی مسیر خود را طی کرد تا طی یک سال و نیم گذشته بحث بورس کالا مجدداً مطرح شد. در این مدت عرضه سیمان افزایش پیدا کرد و برای جلوگیری از رقابت منفی پیشنهاد بازگشت سیمان به بورس کالا اما در تالار صادراتی مطرح شد. وی درباره شرایط موفق شدن عرضه یک کالا در بورس گفت: نخستین شرط توجه داشتن به شرایط توزیع کالا است. توزیع در داخل کشور به شکل کاملاً سنتی انجام می‌شود، بنابراین تغییر این روش باعث کاهش تقاضا خواهد شد و از آنجا که صنعت سیمان در شرایط رکود قرار دارد، این مساله راه را برای عرضه سیمان در تالار داخلی بورس کالا بسته است. او اضافه کرد: بنابراین به این نتیجه رسیدیم که ابتدا عرضه صادراتی سیمان را داشته باشیم، برای این منظور جلسات مختلفی با کارشناسان و مسئولان بورس کالا داشته‌ایم، برنامه‌ریزی ما بر این مبنا بود که تا پایان خرداد شاهد آغاز عرضه سیمان در تالار صادراتی بورس کالا باشیم اما با یک چالش در بخش گمرک مواجه شدیم.

❖ چالش گمرکی، عامل تعویق عرضه در تالار صادراتی

وی در توضیح این مشکل گمرکی گفت: تمام صادرات سیمان باید در سطح کشور وارد بورس کالا شود و معاملات در بورس کالا باید برای گمرک قابل شناسایی باشد. البته ورود به بورس کالا نیازمند ایجاد زیرساخت‌هایی است که ظاهراً مسئولان بورس این زیرساخت‌ها را فراهم کرده‌اند و امیدوارم با پیگیری‌هایی انجام شده بتوانیم با فراغ بال و رویکرد مثبت وارد بورس کالا شویم.

شیخان با تأکید بر اینکه باید روش‌های سنتی فروش را کنار بگذاریم، تصریح کرد: معتقدم باید تمام مشکلات و موانع موجود برطرف شود تا با آمادگی کامل به بورس کالا ورود پیدا کنیم و مانند دفعه گذشته عرضه سیمان در بورس کالا متوقف نشود تا عده‌ای بخواهند از آن سوءاستفاده کنند.

به گفته این فعال صنعتی در حال حاضر مکانیزم عرضه و معاملات سیمان در بازار خارج از بورس به شکل گسترده‌ای وجود دارد، شرکت‌های سیمانی عاملان خود را می‌شناسند و آنها نیز اطلاع دارند که محصولات را در کجا عرضه کنند در نتیجه تغییر این موضوع نیازمند مکانیزم‌های متفاوت، سرمایه‌گذاری، شفافیت اطلاعاتی و اطلاع‌رسانی دقیق و گسترده خواهد بود و نمی‌توان انتظار داشت ورود دوباره سیمان به بورس کالا بدون برطرف شدن مشکلات گذشته موفق باشد.

وی در ادامه به بیان برخی مشکلات موجود پرداخت و گفت: بسیاری از مصرف‌کنندگان سیمان حتی انبوه‌سازان مسکن در قالب یک شخص حقوقی سیمان را معامله نمی‌کنند. از سوی دیگر معاملات در قالب شخص حقیقی در بورس کالا تعریف نشده که چنین مواردی از مشکلات پیش روی عرضه سیمان در بورس کالا به شمار می‌آید.

دبیر انجمن صنفی کارفرمایان صنعت سیمان اعتقاد دارد تا کنون به دلیل انبوه تولیدات، یکسری تولیدکننده‌ها توسط واسطه‌ها به بخش‌های مختلف بازار هدایت شده و وارد آن بازار می‌شدند. در نتیجه این موضوع باعث کاهش قیمت محصولات تولیدی می‌شد. چنانچه این محصول وارد بورس کالا شود، دیگر واسطه‌ها نمی‌توانند با تولیدکننده‌ها بازی کنند و در نتیجه قیمت واقعی سیمان کشف می‌شود. قرار بر این است که در ابتدای ورود سیمان به بورس کالا، انجمن سیمان کف قیمت صادراتی را مشخص کند و کسی کمتر از این قیمت امکان فروش نخواهد داشت. شیخان دیگر مزیت ورود سیمان به بورس کالا را شفاف شدن اوضاع صادراتی دانست و گفت: همچنین می‌توانیم به موقع پول حاصل از صادرات را دریافت کنیم. این مزایا مختص تولیدکنندگان و صادرکنندگان است اما ورود به بورس کالا ممکن است در شروع کار چندان برای خریداران جذاب نباشد. زیرا مشتریان ما اغلب کشورهای اطراف مانند عراق و افغانستان هستند و ممکن است ساز و کارهای لازم برای خرید کالا از بورس را نداشته باشند. این خریداران هنوز به روش ارسال دلال به در کارخانه و روش‌های سنتی دیگر برای گرفتن تخفیف اقدام می‌کنند.

❖ چانه‌زنی طرف خارجی و رقابت منفی برای جذب مشتری

او با اشاره به دلیل چانه‌زنی خریداران سیمان برای گرفتن تخفیف، تصریح کرد: دلیل این اتفاق این است که فروشنده تصور می‌کند اگر امروز سیمان را با قیمت پایین به خریدار بفروشد روز بعد رقیب او این کار را می‌کند و با قیمت پایین‌تری در بازار به فروش می‌رساند. این در حالی است که اگر این فروشنده مطمئن باشد که در بورس کالا با ضوابط تعیین شده هیچ‌گاه این اتفاق نمی‌افتد و میزان نوسانات قیمتی بسیار پایین است، قطعاً برای عرضه در این بازار رغبت پیدا می‌کند. از سوی دیگر خریدار مطمئن می‌شود که در ازای خرید از بورس، سیمان خود را در زمان مقرر دریافت می‌کند و دیگر دغدغه دریافت کالا را نخواهد داشت. این مزایا می‌تواند خریداران خارجی سیمان را ترغیب کند که از بورس کالا خرید کنند.

شیخان پیشنهاد کرد: اگر صادرات سیمان از طریق بورس کالا به صورت قانون دربیاید به طوری که نسبت به آن التزام عملی وجود داشته باشد و برای تشویق به این مساله برای عرضه‌کنندگان مشوق‌های صادراتی مناسب در نظر گرفته شود، خریداران خارجی نیز چاره‌ای جز خرید سیمان از بورس کالا نخواهند داشت.

او ادامه داد: قیمت سیمان در ایران متناسب با قیمت رقابتی در بازارهای جهانی است، همچنین از نظر کیفیت بر دیگر محصولات منطقه برتری دارد. بنابراین دلیلی ندارد که از ما خرید نکنند. در نتیجه باید ساز و کارهای آن را آماده کرد و آموزش‌های لازم را به خریداران و فروشنده‌گان ارائه داد.

❖ قیمت مصوب، عامل خروج سیمان از بورس بود

شیخان در پاسخ به سوالی مبنی بر چرایی تاخیر بازگشت سیمان به بورس کالا، اظهار کرد: سیمان یک بار به بورس کالا وارد شد که موفقیت‌آمیز نبود، البته دلایل این شکست تکنیکال نبود و بیشتر به

لذت خودروسواری در بورس کالا

« مهدی حاجی‌وند

مقدمه

«دنا هم پس از سراتو بورس کالایی شد»؛ این خبر را تازگی‌ها مدیرعامل گروه صنعتی ایران خودرو اعلام کرده و گفته از این پس سالانه ۶۵۰۰ دستگاه خودرو دنا در بورس کالا عرضه خواهد شد که ۲۵ درصد از تولید کل این خودرو در کشور را شامل می‌شود. بر این اساس یکی از اهداف عرضه دنا در بورس کالا شفافیت در قیمت و معاملات این خودرو عنوان شده که موارد دیگری چون استفاده از معافیت ۱۰ درصدی مالیات بر درآمد حاصل از فروش، انتشار اوراق سلف موازی استاندارد در مسیر تأمین مالی جدید و آزادسازی قیمت خودرو را هم باید به آن افزود. مدیرعامل بورس کالای ایران نیز در این ارتباط گفته با توجه به اینکه بسیاری از خودروها ساختار تک عرضه کننده و همچنین عرضه کمی دارند، ترجیح این است که قیمت گذاری «دنا» بر اساس عرضه و تقاضا در بورس کالا انجام شود. از سوی دیگر شرکت مشاور پذیرش این خودرو نیز در خصوص اهداف پذیرش خودرو در بورس کالا اعلام کرده که این بورس تا حدود زیادی به شفافیت بازارهای فیزیکی کمک می‌کند و تاکنون تجارب خوبی در این زمینه در بورس کالا رقم خورده است؛ از این رو پذیرش کالاهای جمله خودرو در این بازار گامی در راستای شفافیت هر چه بیشتر اقتصاد است. افزون بر این با توجه به اینکه انتشار اوراق سلف موازی استاندارد در بورس کالا تنها در شرایطی ممکن خواهد بود که آن کالا قبلاً در این بازار پذیرش و عرضه شده باشد؛ بنابراین یکی از جذابیت‌های این اقدام برای خودروسازان، فراهم شدن امکان انتشار اوراق سلف موازی استاندارد در بورس کالا و استفاده از فرصت تأمین مالی از این طریق است. به همین دلیل یکی دیگر از دلایل تمایل حضور خودروسازان در بورس کالا این است که خودروسازان با عرضه محصولاتشان در این بورس می‌توانند علاوه بر انتشار اوراق سلف موازی استاندارد برای تأمین مالی، با انتشار اوراق گواهی خودرو کار خود را توسعه داده و خط تولید جدید را اندازه‌گیری کنند و تولیدات خط جدید را برای یک دوره زمانی در آینده پیش فروش کنند.

به ازای یکصد برگه سلف موازی استاندارد مشارکت در سرمایه‌گذاری را بیشتر خواهد کرد. اوراق گواهی مشارکت خودرو از طرفی برای توسعه کار خودروسازان و راهاندازی یک خط تولید جدید کاربرد دارد و از سوی دیگر برای تأمین مالی، ایجاد بازار اوراق سلف موازی استاندارد کارایی خواهد داشت، از این رو طراحی اوراق خودرو به دلیل جذابیت برای طیف وسیعی از مردم در دستور کار بورس کالا قرار گرفته است و افراد زیادی نیز تمایل به سرمایه‌گذاری در حوزه خودرو دارند که مجموع این موارد می‌تواند نیاز طیف وسیعی از جامعه را پوشش دهد.

«جاده هموار بورس برای دنا»

به همین دلیل و دلایل و مزایای دیگر، پذیرش خودرو در بورس کالا مورد توجه قرار گرفته و مدیرعامل گروه صنعتی ایران خودرو نیز عرضه خودروی «دنا» در بورس را امتحانی برای عرضه خودروهای بعدی عنوان کرده است و اذعان داشته در صورت موفق بودن این تجربه، قطعاً محصولات دیگر ایران خودرو وارد بازار معاملات بورس کالا خواهد شد.

بر این اساس باید گفت تقاضای پذیرش خودروی «دنا» با مشاوره شرکت تأمین سرمایه لوتوس پارسیان در اردیبهشت امسال مورد موافقت بورس کالای ایران قرار گرفته است و این شرکت بعد از کسب تجربه موفق پذیرش خودرو «سراتو» شرکت سایپا، به شرکت ایران خودرو نیز برای پذیرش خودرو «دنا» مشاوره داده و در نهایت موفق به دریافت پذیرش برای این محصول شده است.

قصد فروش داشت، بتواند مجدداً از ابزار بورس برای فروش استفاده کند و مجبور نباشد به سمت تولیدکننده برسد و به تولیدکننده حواله را پس دهد، بنابراین به این ترتیب سیستم حواله جمع شده و برای خودرو یک بازار شکل می‌گیرد.

«شراکت مردم در راهاندازی خط تولید خودروها»

به گفته این مقام مسئول، اوراق گواهی مشارکت خودرو یکی از ابزارهایی است که می‌تواند در بورس کالا شکل بگیرد؛ برای مثال اگر ایجاد یک خط تولید خودرو ۱۷۵ میلیارد تومان هزینه داشته باشد این مبلغ می‌تواند با سرمایه‌گذاری مردم تأمین شود به طوری که این اوراق مشارکت در سررسید قابلیت تحویل خودرو داشته باشد. بر این اساس می‌توان این اوراق را به نحوی طراحی کرد که هر کدام مثلاً یک میلیون تومان ارزش داشته باشد و اگر کسی معادل مبلغ خودرو از این اوراق در اختیار داشت بتواند خودرو تحویل بگیرد، اگر هم نخواست، می‌تواند از نوسان قیمت خودرو در بازه زمانی کسب سود کند. این در حالی است که اگر در تأمین مالی شرکت سرمایه‌گذاری شود، اشخاص در تمام تعهدات آن شرکت مانند بدهی‌ها، حقوق پرسنل و غیره نیز دخیل خواهند شد، اما هنگامی که مشارکت در راهاندازی یک خط تولید جدید باشد سرمایه‌گذار فقط در آن بخش و تولیدات آن سهیم خواهد شد.

از سوی دیگر خودروسازان برای پیش‌فروش محصولات خود می‌توانند، اوراق سلف موازی استاندارد منتشر کنند که تبدیل خودرو به واحدهای کوچک‌تر، مثلاً تحویل خودرو

«از بین رفتن تفاوت قیمت کارخانه و بازار آزاد»

از سوی دیگر هر گاه خودرویی به بازار عرضه می‌شود قیمت آن در کارخانه با بازار آزاد تفاوت دارد و با ورود واسطه‌ها، نرخ بازار آن بیشتر می‌شود که این افزایش قیمت به رقابت‌پذیر بودن آن با محصولات مشابه خارجی آسیب می‌زند. از این رو برای اینکه این حاشیه‌ها در بازار خودرو حذف شود و قدرت رقابت خودروساز بیشتر شود باید واسطه‌ها از بین بروند؛ این در حالی است که در بازار خودرو با وجود اجرای روش‌های مختلف همچنان شاهد فعالیت واسطه‌ها هستیم و به دلیل محدودیت شمارگان خودرو، ممکن است فردی که پول بیشتری دارد با خرید تعداد زیادی از یک مدل خودرو انحصار آن را در اختیار بگیرد، بنابراین با عرضه خودرو در بورس کالا اهدافی مانند از بین بردن حاشیه بازار، تخصیص بهینه و تأمین مالی خودروساز فراهم می‌شود.

«تأمین مالی خودرویی‌ها از مسیر بورس»

افزون بر این یکی دیگر از مزایای پذیرش خودروها در بورس کالا موضوع تأمین مالی خودروسازان از مسیر این بورس است که در این میان موضوع قابل بیان شرایط ادامه عرضه خودرو در این بازار و افق حضور محصولات خودرویی‌ها در بورس است. بر این اساس مدیرعامل بورس کالا آینده عرضه خودرو و توسعه آن در بورس کالا را به فراهم‌سازی زیرساخت‌های لازم با همکاری خودروسازان نسبت می‌دهد و بر این باور است که بورس محلی برای کشف قیمت است؛ محلی برای انعقاد قراردادهای بلندمدت تا اگر خریدار این قراردادها

اساس در هنگام خرید از بورس کالا، خریدار خودرو مشخص می‌کند از چه نمایندگی خودرو خود را تحویل بگیرد.

❖ تحویل سر وقت خودرو

موضوع دیگر اینکه به صورت سنتی دغدغه تحویل خودرو و امروز و فردا شدن آن همیشه برای خریداران رویایی آشفته بوده و اگر قرار باشد شخصی خودروی خود را از طریق بورس کالا خریداری کند آنگاه تحویل آن به چه شکلی خواهد بود؟ بر این اساس باید گفت یکی از مشوق‌هایی که خریدار را ترغیب می‌کند از طریق بورس کالا خودرو خریداری کند این است که خودروی خود را نسبت به روش‌های دیگر زودتر تحویل می‌گیرد؛ بنابراین اگر خودروساز در بخش عرضه هم از نظر تعداد و هم زمان تحویل به تعهدات خود عمل کند، به‌طور قطع به تشویق خریداران برای خرید خودرو از بورس کالا منجر می‌شود.

در این زمینه مدیرعامل بورس کالا می‌گوید امکان عرضه اینترنتی خودرو نیز مانند سایر محصولات در این بورس وجود دارد؛ به عنوان مثال، در حال حاضر حدود ۸۰ درصد عرضه سکه آبی در بورس کالا به‌صورت اینترنتی صورت می‌گیرد که خود از جمله مزایای این روش از دادوستد است. همچنین از طریق روش‌های غیربورسی، احراز هویت خریداران به زمان تحویل خودرو موکول می‌شود که آن هم با یک وکالت قابل تغییر است، اما تایید هویت خریداران در بورس کالا دقیق‌تر انجام می‌شود.

❖ تداوم عرضه شرط موفقیت

در مجموع برخی کارشناسان بر این باورند که هر چند عرضه خودرو در بورس کالا از مزایای بیشمار برخوردار است اما بدون شک موفقیت این طرح به تداوم عرضه خودرو در این بورس و نیز شدت تقاضاهای موجود بستگی دارد؛ بنابراین بورس کالا علاوه بر اطلاع‌رسانی دقیق و مناسب در این زمینه باید به همراه خودروسازان برنامه دقیقی را برای عرضه خودرو ارائه دهند تا بر اساس آن مردم از «لذت خودرو سواری در بورس کالا» بهره‌مند شوند.

و سود سرمایه‌گذاری را دریافت کنند یا در صورت کفایت اوراق نسبت به قیمت خودرویی که در آن پروژه تولید شده است، خودرو دریافت کنند.

❖ چگونه از بورس خودرو بخیریم؟

البته آنچه در حال حاضر معاملاتش در بورس کالا آغاز و تجربه شده عرضه فیزیکی خودرو است، به طوری که مشتری پس از پرداخت مبلغ خودرو می‌تواند آن را تحویل بگیرد. به همین دلیل افرادی که کد معاملاتی در بورس دارند، می‌توانند به‌طور مستقیم کالای مورد نظر خود را خریداری و نیز تعیین کنند که از کدام نمایندگی خودروی خود را تحویل بگیرند. همچنین از طریق معامله حواله، متقاضیان می‌توانند خودرویی که هنوز تحویل نگرفته‌اند را در سیستم عرضه و تقاضا با اطمینان کامل بفروشند و خریداران هم مطمئن شوند که خودرو را می‌توانند در زمان و مکان مشخص تحویل بگیرند.

❖ عرضه و تقاضا تعیین‌کننده قیمت خودرو در بورس کالا

از سوی دیگر موضوع مورد بحث در زمینه عرضه خودرو در بورس کالا، قیمت آن است که بر این اساس باید گفت هر محصولی که در بورس کالا عرضه می‌شود، از فرایند کنترل قیمت خارج شده و قیمت آن با قرار گرفتن در پروسه عرضه و تقاضا به قیمت ذاتی خود نزدیک‌تر می‌شود و در واقع حجم تقاضا برای خرید و نیز میزان عرضه است که قیمت خودرو در بورس را تعیین می‌کند. به علاوه اینکه سازوکار عرضه و تقاضا سبب می‌شود تا شفافیت اطلاعات معاملات در بورس باعث کاهش بازی با قیمت شده و تخلف در این زمینه کاهش یابد.

❖ از بورس بخیرید، از نمایندگی تحویل بگیرید نکته دیگری که در خصوص عرضه انواع خودرو در بورس کالا باید به آن اشاره کرد ایجاد تضاد منافع با نمایندگی‌های فروش خودرو است که این موضوع توسط مدیرعامل بورس کالا رد می‌شود؛ چرا که وی معتقد است نمایندگی‌ها در واقع نقش تحویل‌دهنده خودرو را به عهده دارند که با عرضه خودرو در بورس کالا این نقش همچنان حفظ خواهد شد. به

علاوه برنامه‌ریزی‌ها در خصوص

عرضه خودرو در بورس کالا

به‌گونه‌ای صورت گرفته

است که نمایندگی‌ها

کار تحویل خودرو

را انجام خواهند

داد و بر این

❖ چرا ورود پراید به بورس کالا ممنوع است؟

در این میان اما پرسش قابل بیان این است که چه خودروهای پتانسیل عرضه در بورس کالا را دارند و چرا فرش قرمز بورس کالا زیر پای خودروهایی چون «سراتو» و «دنا» پهن شده است، خودروهایی که نسبتاً قیمت بالایی دارند و توانایی خرید آن برای اکثریت جامعه وجود ندارد، در مقابل خودرویی مانند «پراید» که فراگیری بیشتری برای استفاده و همچنین نقدشوندگی بالایی دارد نمی‌تواند در بورس کالا پذیرفته شده و قدمی برای عرضه آن در بورس برداشته نمی‌شود.

بر این اساس باید گفت بورس محل تلاقی عرضه و تقاضا و کشف قیمت منصفانه است و به همین دلیل عرضه و تقاضا موجب کشف قیمت واقعی محصولات از جمله خودرو می‌شود.

از سوی دیگر ماده ۱۸ قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید دولت مکلف است کالاهای عرضه شده در بورس کالا را از نظام قیمت‌گذاری خارج کند. به علاوه اینکه برای پذیرش یک محصول در بورس کالا، اولین ضرورت آن است که آن کالا مشمول قیمت‌گذاری شورای رقابت نباشد.

بنابراین خودروهایی مانند «سراتو» و «دنا» که برای عرضه در بورس کالا انتخاب شده‌اند، مشمول قیمت‌گذاری نیستند و به همین دلیل می‌توان آنها را در بورس عرضه کرد اما خودرویی مانند پراید که مشمول قیمت‌گذاری است این قابلیت را ندارد.

❖ «دنا» چه زمانی به جاده بورس می‌رسد؟

البته در این میان هر چند انتشار خبر عرضه سالانه ۶۵۰۰ دستگاه خودرو «دنا» در بورس کالا مورد توجه قرار گرفته است اما حالا برخی از سرمایه‌گذاران و فعالان بازار سرمایه منتظر اعلام زمان عرضه این خودرو در بورس کالا هستند. در این باره مدیرعامل تأمین سرمایه لوتوس پارسیان به عنوان مشاور پذیرش این خودرو گفته، زمان عرضه خودرو به مذاکرات ایران خودرو با بورس کالا و توافقات آنها بستگی دارد و تا کنون زمان دقیق این عرضه مشخص نشده است. با وجود این معاون تأمین مالی این شرکت بر این باور است شرایط عرضه در آینده عرضه دنا در بورس کالا منتشر خواهد شد و اظهار امیدواری کرده به زودی شاهد عرضه «دنا» در بورس کالا باشیم.

❖ چگونگی خرید و فروش خودرو در بورس

از سوی دیگر یکی از پرسش‌های قابل طرح در زمینه حضور «دنا» در بورس کالا، نحوه عرضه این خودرو در بورس کالا است که بر این اساس باید گفت عرضه خودرو از طریق مکانیزم‌های بورس به روش‌های مختلف انجام می‌شود که به‌طور کلی دو نوع فروش خودرو در بورس وجود دارد. یکی از آنها روش فیزیکی است که در این روش عرضه خودرو همان روشی است که هم‌اکنون در بازارهای سنتی به کار گرفته می‌شود.

روش دیگر هم روش کاغذی است که شبیه خرید

و فروش حواله خودرو است؛ بر این اساس اوراق

بهاداری که مبتنی بر تحویل یک خودرو در

آینده است توسط سرمایه‌گذاران مورد خرید و

فروش قرار می‌گیرد یا اینکه معامله‌گران در

سود اجرای پروژه شریک می‌شود.

بر این اساس مردم می‌توانند به عنوان مثال

اوراق مربوط پروژه تولید خط جدید یک

خودرو را با قیمتی که تعیین می‌شود،

خریداری کنند و در پایان عمر اوراق

یعنی زمانی که پروژه به بهره‌برداری

می‌رسد، این اوراق را تحویل دهند

سایپا و ایران خودرو به بورس کالا آمدند؛

ویراژ خودروسازان جنب بندرانزلی

«سعید امانی»

دو سالی از مطرح شدن عرضه خودرو در بورس کالا و کشف قیمت آن در نظامی مبتنی بر عرضه و تقاضای گذرد. طرحی که به واسطه آن جاده بازار سرمایه برای ورود خودروهای تولیدی دوغول خودروسازی کشور یعنی سایپا و ایران خودرو هموار شد تا با تمایل خودروسازان به حضور در بازاری شفاف و کاهش واسطه‌گری هادر بازار خودروی صفر، افزون بر نرخ‌گذاری رقابتی در بازاری با مکانیزم عرضه و تقاضای مستقیم و بدون واسطه، فرآیند تأمین مالی نیز برای این صنعتگران از طریق بورس کالای ایران سرعت بیشتری به خود گیرد. در همین راستا خودرو سازی سایپا که ابتدا برای ورود و عرضه خودروی پراید به این بازار تمایل داشت، به دلیل شمول قیمت‌گذاری شورای رقابت روی این محصول، در نهایت در خرداد سال ۱۳۹۶ با سواری سراتو وارد تالار نقره‌ای شد. بر این اساس برای نخستین بار در ۸ خرداد امسال ۵۰ دستگاه خودروی سراتو محصول شرکت سایپا با قیمت پایه ۸۷ میلیون و ۲۶۰ هزار و ۴۴۴ تومان در بورس کالای ایران عرضه شد و تمام آن نیز مورد معامله قرار گرفت. اما هنوز دو ماه از عرضه خودروی «سراتو» به بورس نگذشته بود که خبر عرضه خودروی «دنا» به گوش رسید. به این ترتیب در ادامه برنامه عرضه خودرو در بورس کالا، ایران خودرو نیز آمادگی خود را برای حضور در این بازار اعلام کرد تا موتور عرضه این محصول در بورس کالا به کمک دیگر خودروساز بزرگ کشور تقویت شود. طبق گفته مدیرعامل گروه ایران خودرو، این شرکت به منظور تنوع بخشی در ابزارهای تأمین مالی خود، برای نخستین بار در سال جاری، تعداد ۶ هزار و ۵۰۰ دستگاه خودرو دنا را در بورس کالای ایران عرضه خواهد کرد. اجرای این طرح در حالی مورد استقبال خودروسازان قرار گرفته که همواره یکی از معضلات خودروسازان کشور کمبود نقدینگی و تلاش برای جذب منابع جدید مالی بوده است که عرضه خودرو در بورس کالا، راهکاری جدیدی برای تأمین مالی این صنعت خواهد بود. افزون بر اینکه برای عرضه کنندگانی که به دنبال شفافیت هستند و محصولات خود را در بورس کالا عرضه می‌کنند، مشوق‌هایی همچون معافیت ۱۰ درصدی مالیات در نظر گرفته شده است. پیرامون مزایای ورود و عرضه خودرو به بورس کالا با چند تن از مدیران و مسئولان این صنعت به گفت‌وگو پرداختیم که شرح آن در ادامه آمده است.

حذف سیستم حواله‌ای فروش خودرو

در بحث پذیرش و عرضه خودرو، مدیرعامل بورس کالا از امکان تأمین مالی برای عرضه‌کنندگان خودرو در این بورس سخن گفت. حامد سلطانی‌نژاد با بیان اینکه دنا به عنوان خودرویی که از شمول قیمت‌گذاری خارج شده و با عرضه در بورس کالا کشف قیمت خواهد شد، عنوان کرد: آینده عرضه خودرو و توسعه آن در بورس کالا به فراهم‌سازی زیرساخت‌های لازم با همکاری خودروسازان بستگی دارد. در واقع بورس محلی برای کشف قیمت و انعقاد قراردادهای بلندمدت فروش خودرو خواهد بود. به این ترتیب دارنده اوراق مشارکت خودرو در صورت تمایل برای فروش می‌تواند اوراق خود

را در بورس بفروشد و با فراهم شدن این مکانیزم نیازی به مراجعه فرد به تولیدکننده نیست. به عبارت دیگر با جمع‌آوری سیستم فروش حواله‌ای، برای خودرو یک بازار جدید و با سهولت بیشتر برای مشتریان و سرمایه‌گذاران شکل می‌گیرد. وی در بیان ساز و کار این اوراق گفت: ساز و کار فروش این اوراق به این شکل است که متقاضیان می‌توانند با خرید چندین برگه که معادل قیمت یک خودرو است، خودروی مورد نظر خود را در زمان سررسید، از کارخانه دریافت کنند. اما مزیت این بازار این است که اولاً خریداران قیمت خودرو را یکباره پرداخت نخواهند کرد، دوم اینکه اگر نسبت به قیمت خودرو پیش‌بینی افزایشی دارند می‌توانند بر اساس آن وارد بازار شده و بخشی از قیمت خودرو را به قیمت امروز پرداخت کنند.

مدیرعامل بورس کالای ایران با اشاره به اینکه صنعت خودروسازی بیش از هر زمان دیگری نیازمند تأمین مالی برای فعالیت‌هایش است، خاطرنشان کرد: مردم ما به خودرو علاقه دارند ولی بعضاً دلشان نمی‌خواهد سهام شرکت‌های خودروساز را خریداری کنند؛ زیرا وقتی سهام یک شرکت خودروسازی خریداری می‌شود، در واقع در هزینه‌ها و سود و ضرر کلی آن شرکت شریک خواهند شد. سلطانی‌نژاد با اشاره به اینکه در اوراق سلف خودرو به صورت واحد در نظر گرفته می‌شود، عنوان کرد: مثلاً یک واحد اوراق سلف یک میلیون تومان به فروش می‌رسد. در حالت عادی اگر بخواهیم پراید بخریم باید ۲۰ میلیون تومان پول بدهیم ولی اگر اندازه ۲۰ میلیون از این اوراق داشته باشیم می‌توانیم پراید تحویل گرفته یا اینکه پولمان را به علاوه سود دوره مشارکت دریافت کرده و از این معامله خارج شویم که نرخ آن با توجه به نظر هیات پذیرش تعیین خواهد شد. مدیرعامل شرکت بورس کالای ایران متذکر شد: اگر نرخ‌های بانکی پایین آمده باشند این نرخ هم به همان نسبت پایین خواهد آمد، ولی در سال‌های قبل نرخ‌های ما ۲۱ تا ۲۳ درصد بوده که تقریباً متناسب با نرخ پرداخت سود بانک‌هاست؛ البته می‌توانیم بگوییم از نرخ بانک‌ها کمتر بوده چون فرمولی که نرخ سود بانکی حساب می‌شود مرکب است و سود به صورت دوره‌ای و روزشمار حساب می‌شود در حالی که در بورس این طور نبود.

مدیرعامل بورس کالای ایران اوراق گواهی مشارکت خودرو را گزینه‌ای مناسب هم برای تأمین مالی شرکت و هم برای سرمایه‌گذاران دانست و گفت: تفاوت اوراق گواهی با سلف این است که شخص در خط تولید خودرو مشارکت می‌کند، یعنی به جای اینکه کالا مینا قرار گیرد تولید آن کالا میناست، این گزینه برای جذب منابع و همچنین سودآوری واسطه‌گران خودرو مناسب است، چرا که آنها می‌توانند به جای خرید و فروش فیزیکی خودرو، اوراق آن را تبادل کنند. وی ادامه داد: در حالت عادی وقتی خودرو پیش‌خرید می‌شود فرآیندی بسیار طولانی به دنبال دارد، افراد در نوبت می‌مانند و در صورت منصرف شدن هزینه‌هایی مثل سود انصراف نیز حساب خواهد شد. اما اوراق مشارکت خودرو قابلیت نقدشوندگی بالایی دارد و همیشه یک خریدار با قیمت روز برای آن وجود خواهد داشت.

سلطانی‌نژاد با تأکید بر اینکه نمایندگی‌ها در حال حاضر جایگاه خاصی در فروش خودرو ایفا نمی‌کنند، پیرامون آنها گفت: در تعریف جایگاه نمایندگی‌ها می‌توان گفت آنها نقش تحویل‌دهنده خودرو را به عهده دارند که با عرضه خودرو در بورس کالا این نقش همچنان حفظ خواهد شد. در واقع با عرضه خودرو در بورس کالا نمایندگی‌های شرکت‌های خودروساز آسیب نخواهند دید.

بورس کالا بستری مناسب برای انتقال خودرو به خریداران

مهدی جمالی، مدیرعامل گروه خودروسازی سایپا نیز در گفت‌وگو با دو ماهنامه «پیام اقتصادی

بورس کالا» نکاتی را در خصوص عرضه خودرو در بورس کالای ایران مطرح کرد. جمالی گفت: از آنجا که تنوع روش‌های فروش و سهولت در واگذاری خودرو به خریداران همواره موردنظر شرکت سایپا بوده، در صورت انجام موفقیت‌آمیز عرضه فیزیکی خودرو در بورس کالا این امر

تفاوت اوراق گواهی با سلف

این است که شخص در

خط تولید خودرو مشارکت

می‌کند، یعنی به جای اینکه

کالا مینا قرار گیرد تولید

آن کالا میناست، این گزینه

برای جذب منابع و همچنین

سودآوری واسطه‌گران

خودرو مناسب است چرا که

آنها می‌توانند به جای خرید

و فروش فیزیکی خودرو،

اوراق آن را تبادل کنند

عرضه خودرو در بورس کالا موجب کشف قیمت واقعی خودرو خواهد شد؛ چرا که عرضه و تقاضا موجب تعیین قیمت واقعی محصولات می شود و در واقع بورس محل تلاقی عرضه و تقاضا و کشف قیمت منصفانه است

می تواند شرایط را جهت تأمین مالی از طریق ابزارهای موجود در این بازار مانند اوراق سلف موازی فراهم کند. مدیرعامل گروه خودروسازی سایپا افزود: عرضه خودرو در بورس کالا به دلیل ایجاد بستر عرضه و تقاضای واقعی، حذف واسطه را به همراه دارد و می تواند شرایط بهتر و مناسب تری را به منظور کشف قیمت واقعی و عرضه خودرو به خریداران نهایی فراهم آورد. به گفته جمالی، در شرایط کنونی عرضه در بورس کالا فقط برای خودروهایی صورت خواهد گرفت که از شمول قیمت گذاری شورای رقابت خارج بوده و خودروسازان در خصوص تمامی محصولات خود مجاز به استفاده از این روش نخواهند بود؛ اما به طور قطع با توجه به رسالت اصلی بورس کالا مبنی بر حذف واسطه و شفافیت بیشتر قیمت ها، عرضه خودرو از طریق بورس می تواند موجبات انتقال بهتر کالا از تولیدکننده به مصرف کننده نهایی شود و با حذف واسطه، شرایط را جهت تعیین قیمت واقعی خودرو فراهم سازد.

«دنا»، امتحانی برای عرضه های بعدی ایران خودرو

مدیرعامل گروه صنعتی ایران خودرو نیز دیگر فردی است که از عرضه

خودرو در بورس کالا حمایت کرده است. وی ضمن اعلام اینکه قرار است در سال جاری ۲۶ هزار دستگاه خودرو دنا تولید شود، از عرضه ۲۵ درصدی تولید این خودرو در بورس کالا خبر داد و گفت: طبق این برنامه مقرر است معادل ۶ هزار و ۵۰۰ دستگاه خودروی «دنا» از طریق بورس کالا عرضه شود. به گفته او تقاضای پذیرش خودرو دنا با مشاوره شرکت تأمین سرمایه لوتوس پارسیان در اردیبهشت امسال مورد موافقت بورس کالای ایران قرار گرفته است.

هاشم یکه زارع، مهم ترین اهداف عرضه دنا در بورس کالا را استفاده از معافیت مالیاتی ۱۰ درصدی مالیات بر درآمد حاصل از فروش، شفافیت در قیمت و معاملات، انتشار اوراق سلف موازی استاندارد در مسیر تأمین مالی جدید و آزادسازی قیمت خودرو عنوان کرد. یکه زارع اظهار کرد: براساس ماده ۱۸ قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید، دولت مکلف است کالاهای عرضه شده در بورس کالا را از نظام قیمت گذاری خارج کند. وی تأکید کرد: عرضه خودرو در بورس کالا موجب کشف قیمت واقعی خودرو خواهد شد؛ چرا که عرضه و تقاضا موجب تعیین قیمت واقعی محصولات می شود و در واقع بورس محل تلاقی عرضه و تقاضا و کشف قیمت منصفانه است. به گفته مدیرعامل گروه صنعتی ایران خودرو عرضه دنا در بورس کالا امتحانی برای عرضه خودروهای بعدی است و در صورت موفق بودن این تجربه قطعا محصولات دیگر ایران خودرو نیز وارد بازار معاملات بورس کالا خواهد شد.

«عرضه در بورس کالا، به نفع خودروسازان و مردم»

دبیر انجمن خودروسازان در حالی عرضه خودرو در بورس کالا را به نفع مردم و خودروسازان می داند که معتقد است، با این روش، قیمت گذاری از طریق مکانیزم عرضه و تقاضا انجام و از حالت دستوری خارج می شود. احمد نعمت بخش در گفت و گو با دوماهنامه «پیام اقتصادی بورس کالا» با مثبت ارزیابی

کردن عرضه خودرو در بورس کالای ایران، اظهار کرد: این اقدام نتایج موثری به همراه خواهد داشت، چرا که خودروهایی با قیمت بالاتر از ۴۰ میلیون تومان که در شورای رقابت قیمت گذاری نمی شوند، در بورس کالا قابل عرضه هستند که این امر موجب قیمت گذاری از طریق مکانیزم عرضه و تقاضا و شریاطی واقعی برای کشف قیمت خودرو می شود.

به گفته دبیر انجمن خودروسازان، استمرار عرضه خودرو در بورس کالای ایران و نمایان شدن ثمرات عرضه در این بازار شفاف، می تواند در آینده منجر به عرضه تمامی خودروها در بورس شود؛ به طوری که حتی خودروهای زیر ۴۰ میلیون تومان نیز که هم اکنون به صورت دستوری قیمت گذاری می شود، می توانند امکان عرضه در بورس کالا را پیدا کنند.

این فعال صنعت خودرو با تأکید بر اینکه عرضه خودرو در بورس کالا به نفع مردم و خودروسازان است، اظهار کرد: خودروسازان با انتشار اوراق به پشتوانه عرضه خودرو در بورس کالا، متعهد به تولید تعداد مشخصی خودرو در مدت زمان معین می شوند؛ این در شرایطی خواهد بود که به واسطه انتشار اوراق در بورس کالا بهای خودرو را قبل از تولید دریافت کرده اند. این رویداد در درجه اول موجب تأمین مالی سریع خودروسازان و در درجه دوم سبب کسب سود توسط خریداران اوراق می شود؛ همچنین این اوراق، بازار ثانویه (قابلیت خرید و فروش مجدد) را داراست و به نظر می رسد این روش عرضه خودرو و تأمین مالی در بورس در آینده مورد توجه قرار گیرد.

نعمت بخش در پایان به روند تحویل خودرو در فرآیند انتشار اوراق سلف موازی استاندارد اشاره کرد و گفت: در زمان سررسید، آخرین نفری که اوراق سلف موازی استاندارد خودرو را در اختیار دارد می تواند خودرو را دریافت کند و به این ترتیب این مدل تأمین مالی خودروسازان هم به نیاز مصرف کنندگان و هم به انتظار سرمایه گذاران پاسخ خواهد داد.

«فاصله گرفتن از قیمت گذاری دستوری»

عضو هیات مدیره انجمن قطعه سازان ایران در گفت و گو با «پیام اقتصادی بورس کالا» با بیان اینکه عرضه خودرو در بورس کالا طی مراحل ابتدایی با موفقیت روبه رو شده است، افزود: بسیاری از خودروسازان داخلی نیازمند تأمین مالی خواهند بود تا قادر به ادامه فعالیت خود باشند. افزون بر این، خودروسازان از هر روش کارآمدی که بتوانند تأمین مالی کنند، مثبت و کارآمد خواهد بود و باعث بهبود وضعیت فعلی خودروسازان و نیز بازار خواهد شد.

نجفی منش با بیان اینکه در حال حاضر از طریق عرضه خودرو در بورس کالا و نیز انتشار اوراق، تصمیماتی در خصوص تأمین مالی خودروسازان اتخاذ شده است، اظهار کرد: به طور قطع عرضه خودرو در بورس کالا با

نتایج مثبت و مزایایی همراه خواهد شد که از جمله این مزایا می توان به فاصله گرفتن از قیمت گذاری دستوری و تعیین قیمت از طریق عرضه و تقاضا اشاره کرد؛ مکانیزم قیمت گذاری در بورس از طریق عرضه و تقاضا و به صورت واقعی کشف خواهد شد.

این مقام مسئول با اشاره به اینکه عرضه خودرو در حال حاضر به تازگی در بورس کالای ایران انجام شده، اظهار کرد: به توجیه به اینکه تاکنون در هیچ جای دنیا عرضه خودرو در بورس صورت نگرفته و برای نخستین بار در بورس کالای ایران انجام شده، بنابراین نمی توان به زودی از نتایج این اقدام، پیش بینی دقیقی ارائه داد؛ زیرا این اقدام نیازمند گذشت زمان است، اما به طور حتم باید از طریق عرضه خودرو در بورس کالا از قیمت گذاری دستوری فاصله گرفت.

«شفافیت بازار فیزیکی خودرو»

مدیرعامل تأمین سرمایه لوتوس پارسیان نیز با اشاره به پذیرش خودروی «دنا» در بورس کالای ایران گفت: شرکت تأمین سرمایه لوتوس پارسیان بعد از کسب تجربه موفق پذیرش خودرو «سراتو» متعلق به شرکت سایپا در بورس کالا، به شرکت ایران خودرو نیز برای پذیرش خودرو «دنا» مشاوره داد و در نهایت هم موفق به دریافت پذیرش برای این محصول شد.

علی تیموری شنیدی، ضمن تأکید بر اینکه برای پذیرش خودرو در بورس کالا، اولین ضرورت آن است که آن کالا مشمول قیمت گذاری شورای رقابت نباشد، در بیان هدف از پذیرش خودرو در بورس کالا گفت: اول آنکه بورس کالا تا حد زیادی به شفافیت بازارهای فیزیکی کمک می کند و تاکنون هم تجارب خوبی در این زمینه داشته است؛ از این رو پذیرش کالاهای در این بازار گامی در راستای شفافیت هرچه بیشتر اقتصاد است. از سوی دیگر، انتشار اوراق سلف موازی استاندارد در بورس کالا تنها در شرایطی ممکن خواهد بود که آن کالا قبلا در این بازار فیزیکی پذیرش و عرضه شده باشد؛ به همین دلیل، یکی از جذابیت های این اقدام برای خودروسازان، فراهم شدن امکان انتشار اوراق سلف موازی استاندارد در بورس کالا و استفاده از فرصت تأمین مالی از این طریق است.

تیموری خاطرنشان کرد: خوشبختانه ما در لوتوس پارسیان اقدامات موثری در همکاری با بورس کالای ایران انجام داده ایم که نمونه آن، پذیرش دو محصول از خودروسازان بزرگ کشور (خودروی سراتو و دنا) در این بورس است. تأمین سرمایه لوتوس پارسیان به عنوان مشاور پذیرش، از اوایل سال ۱۳۹۵ پیگیر پذیرش خودروهای شرکت سایپا در بورس کالا بود که در نهایت هم توانست پذیرش خودرو «سراتو» در بورس کالای ایران را به انجام رساند. همچنین تاکنون چندین فقره اوراق مشارکت، مرابحه و اجاره برای تأمین مالی این شرکت منتشر کرده ایم و سابقه همکاری ما با این خودروساز به سال ۹۱ برمی گردد.

مدیر عامل شرکت معدنی و صنعتی چادرملو در گفت و گو با دو ماهنامه «پیام اقتصادی بورس کالا» مطرح کرد:

بورس کالا راهکاری مطمئن برای کشف قیمت و تضمین فروش

«نیما نائینیان»

مقدمه

تعیین قیمت‌های دستوری برای کالاهای اساسی سال‌هاست در کشورهای توسعه یافته منسوخ شده و در بازارهای جهانی، قیمت محصولات با ساز و کار عرضه و تقاضا تعیین و در بورس‌های کالایی به صورت شفاف معامله می‌شوند. با این حال در ایران، همچنان قیمت سنگ آهن به عنوان یکی از اصلی‌ترین کالاهای صورت دستوری و با دخالت دولت مشخص و در برخی مواقع ارزشی کمتر از قیمت مورد معامله در بورس‌های جهانی و در برخی موارد قیمتی بالاتر برای آن در نظر گرفته می‌شود. این سیاست در مورد صنعت سنگ آهن، از یک سو، انگیزه تولیدکنندگان سنگ آهن را کاهش و از سوی دیگر، خریداران آن یعنی فولادسازان را به قیمت‌های پایین عادت می‌دهد. در این میان، بورس کالای ایران در پی از بین بردن معاملات انحصاری سنگ آهن و ایجاد ارزش افزوده برای این ماده معدنی با عرضه آن در بورس است. در همین راستا با محمود نوریان مدیر عامل شرکت معدنی و صنعتی چادرملو که قسمت بزرگی از تولیدات سنگ آهن کشور را به عهده دارد، به گفت و گو نشستیم که متن کامل آن را در ادامه می‌خوانید.

عرضه سنگ آهن در بورس کالا، راهکار مطمئنی برای کشف قیمت این محصول و تضمینی برای فروش آن است، این در حالیست که تولیدکننده و خریداران داخلی سنگ آهن مشکلی برای کشف قیمت و خرید و فروش این محصول ندارند و از گذشته در تعامل با یکدیگر در فضای دوستانه و حرفه‌ای به توافق رسیده‌اند

❖ براساس ماده ۳۷ قانون رفع موانع تولید، تولیدکنندگان سنگ آهن که پیش از این بدون محدودیت محصولات خود را صادر می‌کردند، اکنون برای دریافت معافیت صادراتی باید سه بار محصولات خود را در بورس کالا عرضه کنند تا در صورت نبود تقاضا در بازار داخل، محصولشان راهی بازارهای صادراتی شود. شما این قانون را چگونه ارزیابی می‌کنید؟ آیا در حال حاضر تمامی تولیدکنندگان سنگ آهن با این موضوع موافقت می‌کنند؟

بورس کالا به طور حتم به عنوان یک مرکز انسجام‌دهنده بازار عرضه و تقاضا عملکرد بسیار خوبی داشته است، در واقع، باید در کنار سایر روش‌های خرید و فروش کالا با محصول ایزاری به نام بورس کالا نیز در اختیار تولیدکنندگان و خریداران قرار داده شود. بورس کالای ایران به عنوان بازاری شفاف و کارآ قابلیت‌های زیادی دارد که باید از آن استفاده کرد؛ به نحوی که این بورس باید به جذابیت‌های خود برای تولیدکنندگان و خریداران اضافه کند تا آنها از این مکانیزم بهره‌مند شوند.

❖ در حال حاضر فاصله قیمتی معناداری بین سنگ‌آهن در بازار داخلی و قیمت همین ماده معدنی در بازارهای خارجی وجود دارد، آیا این مهم به ضرر تولیدکنندگان سنگ آهن نیست؟

بله، قیمت سنگ آهن داخلی نسبت به بازارهای جهانی بسیار کمتر است. همچنین، وقتی محصولی در بورس کشف قیمت می‌شود، خریدار و فروشنده بر پایه قیمت‌های جهانی معامله می‌کنند و این اتفاق اگر برای سنگ آهن روی دهد، اثر مثبتی برای تولیدکنندگان و بازار این ماده معدنی خواهد داشت. از سوی دیگر، معاملات در بورس کالا شفاف و نقدی انجام می‌شود که برای تولیدکنندگان سنگ آهن اثرات بسیار مثبتی دارد و از آن استقبال می‌کنند. این در شرایطی است که در حال حاضر چادرملو به عنوان یکی از شرکت‌های تولیدکننده سنگ آهن میلیاردها ریال مطالبات معوقه از شرکت‌های فولادی دارد؛ بنابراین با نگاه واقع بینانه باید در نظر گرفت که عرضه آهن در بورس کالا با در نظر گرفتن شرایط سنگ آهنی ها و فولادی ها به طور همزمان آغاز می‌شود.

❖ در واقع شما نیز ضرر تولیدکنندگان از قیمت پایین سنگ آهن را تایید می‌کنید، اما توان و ظرفیت خریداران سنگ آهن را در اولویت قرار داده‌اید؟

بله. گاهی باید برای حفظ منافع کشور، باید از منافع شخصی صرفه نظر کنیم. در حال حاضر، شرکت‌های فولادی تنها میلیاردها ریال بدهی به شرکت چادرملو دارند که این نشان دهنده نداشتن توان برای خرید نقدی و قیمت بالاتر است. از این رو، برای منافع ملی باید از این شرکت‌های تولیدکننده داخلی حمایت کنیم تا بتوانند پابرجا بمانند.

❖ نقش بورس کالا را در کمک به صنعت سنگ آهن در چه زمینه‌هایی می‌دانید؟

بورس کالای ایران قطعا می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در این صنعت داشته باشد؛ برای مثال این بورس زمینه

صادرات مازاد بر نیاز داخل را برای عرضه‌کنندگان فراهم می‌کند تا توان بخش خصوصی تقویت و از این طریق درآمد ارزی برای کشور حاصل شود. چادرملو با تولید سالانه حدود ۱۰ میلیون و ۵۰۰ هزار تن کنسانتره سنگ آهن، همواره در سخت‌ترین شرایط اقتصادی نیز تأمین مواد اولیه واحدهای فولادی داخلی را اولویت خود قرار داده است و از این رو، در شرایط کنونی به صادرات محصول خود نمی‌اندیشد. اما در عین حال از ایجاد زمینه‌های رقابتی برای ورود به بازارهای جهانی نیز حمایت می‌کند، حال اگر بورس کالا می‌تواند این شرایط را فراهم کند، اقدام پسندیده‌ای است که تولیدکنندگان سنگ آهن نیز از آن استقبال می‌کنند.

❖ بسیاری از کارشناسان اعتقاد دارند که قانون عرضه سنگ آهن در بورس کالا به تبدیل مواد خام به محصولی با ارزش افزوده بیشتر کمک می‌کند، در حال حاضر چادرملو برای رسیدن به افزایش ارزش افزوده چه برنامه‌هایی دارد؟

خط مشی شرکت چادرملو به عنوان یکی از شرکت‌های تولیدکننده سنگ آهن، همواره در راستای خلق ارزش افزوده در فرآیند تولید است؛ این شرکت اکنون به مرحله‌ای رسیده که محصول خود را با استخراج مواد اولیه از دل زمین و معدن آغاز می‌کند و پس از فرآوری و تولید کنسانتره در پنج خط تولید با ظرفیت ۱۰ میلیون و ۵۰۰ هزار تن در سال آماده می‌کند. به این ترتیب، علاوه بر تأمین مواد اولیه کارخانه گندله‌سازی اردکان که سالانه سه میلیون و ۴۰۰ هزار تن گندله تولید می‌کند و به زودی به مرز چهار میلیون تن نیز می‌رسد، از سوی دیگر خوراک لازم برای واحدهای بزرگ فولادی کشور از جمله فولاد مبارک و خوزستان را نیز تأمین می‌کند.

همچنین در مرحله بعدی با سرمایه‌گذاری در دو واحد تولید آهن اسفنجی و شمش فولاد غدیر ایرانیان و ارفع بخشی از گندله تولید شده به این واحدها منتقل و مازاد آن به صنایع فولاد کشور عرضه می‌شود و در آخرین مرحله از زنجیره تولید فولاد چادرملو، اقدام به سرمایه‌گذاری در طرح نورد و فولاد سرد ابرکوه کرده که در حال حاضر پروژه نورد به اتمام رسیده و امید است که در ایام مبارک دهه فجر انقلاب اسلامی افتتاح رسمی شود.

از سوی دیگر، پروژه کارخانه فولاد ثامن اردکان نیز که قادر است سالانه یک میلیون تن و قابل ارتقاء تا یک میلیون و ۳۰۰ هزار تن شمش فولاد تولید کند، به پایان رسیده و این واحد نیز همزمان در ایام دهه فجر مورد بهره برداری قرار می‌گیرد؛ به این ترتیب می‌توان گفت چادرملو یکی از معدود شرکت‌های بزرگ معدنی و صنعتی است که توانسته پیشگامی خود را در تکمیل چرخه تولید فولاد به اثبات برساند.

❖ شما به خلق ارزش افزوده در تولیدات کشور اشاره کردید، با این اوصاف آیا صادرات در اهداف شرکت چادرملو به عنوان یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان سنگ آهن جایی دارد؟

اکنون در اندیشه صدور محصول نهایی به خارج از مرزها هستیم، چون به این باور داریم که ارزش آفرینی در فرآیند تولید، توان بخش خصوصی را در توسعه اقتصادی به اثبات می‌رساند و حال باید سهم خود را در درآمد ملی افزایش دهیم. با این اوصاف اگر بورس کالای ایران شرایط صادرات را فراهم کند چادرملو نیز از صد در صد این موضوع استقبال خواهد کرد.

کارشناسان بازار فلزات مطرح کردند

بازار تیر آهن و میلگرد چشم به راه تقاضای واقعی

آزاده کاری

طی چند سال گذشته اقتصاد کشور با رکود مواجه بوده است به طوری که بسیاری از بنگاه‌های تولیدی در این ظرفیت تولید خود را به کم‌ترین میزان رسانده‌اند. هر چند مدتی است که اوضاع اقتصاد کشور رو به بهبود نهاده است اما به اعتقاد عده بسیاری از کارشناسان اتفاق بزرگ و بازگشت رونق به اقتصاد، وابسته به عمران و ساخت و ساز در کشور است. ساخت و ساز در کشور به طور کلی بخش‌های بزرگی از صنعت از جمله تیر آهن و میلگرد و مواد اولیه آن یعنی فولاد را شامل می‌شود و به دنبال رونق بخش عمرانی، افزایش تولید این محصولات را نیز شاهد خواهیم بود. به عقیده کارشناسان لازم‌ه خروج رکود در بازار فولاد شکل‌گیری تقاضای جدید در بازار است؛ به عبارتی باید طرح‌های عمرانی جریان بگیرند تا وضع بازار مقداری رو به بهبود حرکت کند. کارشناسان بر این باورند که تا ۶ ماه آینده طرح‌های عمرانی و ساخت و ساز مسکن با یک حرکت جدی روبه‌رو خواهد شد و به این ترتیب می‌توانیم به زودی رونق در بازار فولاد را مشاهده کنیم. در این میان یکی از راهکارهایی که برای خروج از رکود در نظر گرفته شده اعمال سیاست‌های تشویقی و تسهیلاتی از سوی دولت در بخش مسکن است. بر این اساس دولت امیدوار است که با پیگیری این سیاست‌ها موجب رونق در بازار مسکن شود چرا که اگر مسکن رونق پیدا کند بازار فولاد هم از رکود خارج خواهد شد و به دنبال آن بسیاری از صنایع دیگر به کار و فعالیت بیشتر خواهند پرداخت. طی سال‌های گذشته بروز رکود در بازار مسکن و کند بودن طرح‌های عمرانی باعث شده تا معاملات محصولات فولادی از قبیل میلگرد و تیر آهن در بورس کالا نیز کاهش پیدا کند؛ هر چند که در ماه‌های گذشته تا حدودی شاهد افزایش معاملات این ۲ محصول در بورس کالا بوده‌ایم.

به گفته خواجهی عواملی که در کوتاه مدت می‌تواند در قیمت این محصولات تاثیرگذار باشد کمی متفاوت است، بر این اساس افزایش قیمت ارز با کاهش نرخ سود سپرده‌ها می‌تواند عامل محرکی برای این بازار باشد اما تا زمانی که تقاضای مصرف واقعی در بازار نباشد، هر گونه رشد قیمت و معاملات موقت و ناپایدار خواهد بود. این کارشناس بازار فلزات ادامه داد: ممکن است قیمت‌ها مقداری افزایش یافته، ثبات پیدا کند و دوباره با کاهش معاملات روبه‌رو شود و حتی ممکن است بعد از یک دوره رکود دوباره کاهش قیمت داشته باشیم. او اضافه کرد: من در بازارهای جهانی نیز تحرک چندانی نمی‌بینم و احتمالا یک ثبات نسبی در بازارهای جهانی شاهد هستیم. بازار جهانی به علت عمق بزرگ آن تحت تاثیر تقاضای واقعی قرار دارد؛ اکنون بازار مصرف واقعی بازار چین است اما چون در بازار چین نیز تحرک خاصی دیده نمی‌شود هم اکنون شاهد نوعی ثبات در بازار فولاد هستیم.

خواجهی در پاسخ به اینکه وضعیت میلگرد و تیرآهن در بورس کالا چگونه است، گفت: از گزارش شرکت‌های فعال در بورس کالا این‌طور برمی‌آید که فروش آنها به طور محسوسی نسبت به سال‌های گذشته کاهش یافته است. بنابراین این شرکت‌ها به ناچار به بازارهای صادراتی روی آورده‌اند و در این بازار هم قیمت فروششان ۲۰ تا ۲۵ درصد نسبت به بازارهای داخلی پایین‌تر است.

این کارشناس کالایی تاکید کرد: بخشی از این کاهش فروش به رکود در بازار مسکن برمی‌گردد. ضمن اینکه اقتصاد ما نیز در وضعیت رکود به سر می‌برد و هر چند آمارها نشان از رشد اقتصادی دارد، ولی این رشد بیشتر مربوط به حوزه نفت و درآمدهای نفتی است. درواقع این رشد اقتصادی در بخش صنعت و ساخت‌وساز رخ نداده است.

خواجهی در پاسخ به اینکه قیمت تیرآهن و میلگرد تا چه اندازه در قیمت نهایی مسکن تاثیرگذار است؛ گفت: تاثیر این محصولات بر قیمت نهایی ساختمان چندان زیاد نیست اما اگر بخواهم به طور ساده بیان کنم، در یک سازه خیلی معمولی تقریباً به ازای هر متر مربع سه کیلوگرم آهن نیاز دارد و در نهایت حدود ۲۰ درصد یا کمتر از بهای ساختمان مربوط به آهن‌آلات می‌شود. در ساختمان‌های لوکس نیز این میزان به کمتر از ۱۰ درصد می‌رسد. برای مثال اگر قیمت آهن‌آلات ۱۵ درصد افزایش یابد، حدود ۳ درصد قیمت نهایی مسکن افزایش می‌یابد. وی افزود: بر این اساس می‌توان گفت که تغییر قیمت آهن‌آلات تاثیر زیادی در بهای مسکن ندارد و نوسانات آن نمی‌تواند بازار مسکن را تحت تاثیر قرار دهد، مگر آنکه قیمت باقی‌نهادهای تولید ساختمان همزمان با قیمت آهن‌آلات افزایش یابد.

این کارشناس درباره آینده بازار فلزات اظهار کرد: قطعاً رونق بازار منجر به افزایش قیمت می‌شود، رونق بدون افزایش قیمت در ایران نداریم. اکنون یک ثبات نسبی در بازار فولاد برقرار است و اگر سایر حوزه‌ها تحرک پیدا کند می‌توانیم با یک فاصله زمانی انتظار رشد در این بازار را داشته باشیم. در غیر این صورت هیچ تغییری به وجود نخواهد آمد و هر گونه تغییری مربوط به عواملی خارج از این بازار مانند تغییرات قیمت ارز و نرخ سود سپرده‌ها خواهد بود.

می‌شوند، گفت: یکسری از خریداران تجار و بازرگانان این حوزه هستند که از قدیم در این بازار فعالیت می‌کنند. مصرف‌کنندگان نیز شامل کارفرمایان دولتی و خصوصی که در پروژه‌های پل‌سازی، برج‌سازی و سدسازی فعالیت می‌کنند، از دیگر خریداران این محصول در بورس کالا هستند. وی تصریح کرد: درواقع دسته اول تجار و بازرگانان و دسته دوم کارفرمایان و پیمانکاران اجرایی هستند. عرضه تیرآهن و میلگرد در بورس کالا یک مزیت خیلی بزرگ دارد و آن هم اینکه دیگر نیازی به برگزاری مزایده برای فروش این محصولات وجود ندارد. برای فروش یک محصول شرکت‌های دولتی باید مزایده برگزار کنند که تشریفات خاص خود را دارد و در ضمن از شفافیت لازم نیز برخوردار نیست. او عنوان کرد: این در حالی است که با عرضه محصولات در بورس کالا، کار خریداران راحت شده و از طرفی به دلیل کشف قیمت عادلانه با بهترین قیمت کالای مورد نظر خود را به دست می‌آورند.

آرمات در پاسخ به اینکه آیا در خارج از بورس کالا معاملات تیرآهن و میلگرد در سطح بالا انجام می‌شود، اظهار کرد: صد در صد. ما اکنون چندین بازار آهن در تهران داریم و ممکن است معاملات انجام شده خارج از بورس کالا چند دست بین فعالان این عرصه بچرخد. در این میان کارفرمایان و پیمانکاران محصول را مستقیماً در پروژه‌هایشان استفاده می‌کنند و از سوی دیگر طبیعی است که بازرگانان و تجار بخواهند این معامله را یک یا چند دست بچرخانند و نمی‌توان بابت این قضیه به آنها ایراد گرفت.

حجم بالای معاملات فلزی در بورس کالا

مدیر کالا و انرژی کارگزاری بانک سپه در پاسخ به اینکه آیا میزان عرضه و تقاضا در بورس به گونه‌ای است که به کشف قیمت رقابتی منجر شود، گفت: قطعاً همین‌طور است. در جریان معاملات سال‌های اخیر به قدری رینگ محصولات صنعتی و معدنی پویا و تعداد شرکت‌کنندگان بالا بود که معاملات انجام شده در این رینگ به عنوان درآمدهای اصلی کارگزاران بورس محسوب می‌شد. او افزود: درواقع یکی از با ارزش‌ترین و پرمعامله‌ترین بازارهای بورس کالا مربوط به معاملات محصولات فلزی با حجم بالایی از معاملات بود و در حال حاضر نیز این بازار بخش بزرگی از معاملات بورس کالا را به خود اختصاص داده است. وی ادامه داد: در حال حاضر به دلیل متوقف شدن پروژه‌های دولتی شاهد کاهش حجم معاملات فولاد، میلگرد و تیرآهن هستیم و همین مساله باعث می‌شود که تقاضا در این بازار کاهش پیدا کند. آرمات با ابراز امیدواری نسبت به اینکه پروژه‌های بزرگ دولتی در آینده‌ای نزدیک در جریان بیفتد، گفت: در این صورت می‌توانیم دوباره شاهد معاملات پررونق محصولات فلزی از جمله تیرآهن و میلگرد در بورس کالا باشیم.

رونق بازار نیازمند افزایش بودجه‌های عمرانی

در همین ارتباط حسین خواجهی کارشناس دیگر بازارهای کالایی نیز معتقد است که مصرف واقعی بازار در مقاطع بلند کاهش پیدا کرده است و دلیل آن از یک طرف به رکود صنعت ساختمان و از سوی به کاهش بودجه پروژه‌های عمرانی بر می‌گردد.

پیام آرمات کارشناس بازارهای کالایی در گفت‌وگو با خبرنگار دوماهنامه «پیام اقتصادی بورس کالا» در خصوص معاملات تیرآهن و میلگرد در بورس کالا توضیحاتی ارائه داد. او در ابتدا با اشاره به مزایای عرضه میلگرد و تیرآهن در بورس کالا گفت: میلگرد و تیرآهن نیز مانند هر کالای دیگری با حضور در بورس قطعاً از مزایای بورس کالا بهره‌مند می‌شود. برای مثال اولین مزیت آن کشف نرخ عادلانه و نیز ایجاد یک محیط امن برای معاملات سبک و سنگین است؛ زیرا هم به خریدار تضمین‌های لازم داده می‌شود که به بهترین شکل و با ضریب اطمینان بالا به محصول خود می‌رسد و هم اطمینان خاطر نسبت به دریافت مبلغ معامله برای فروشنده وجود دارد. از سوی دیگر در صورتی که هر یک از طرفین بخواهند به نوعی معامله را بر هم بزنند یا در آن اخلاف ایجاد کنند شرکت بورس کالا جرمه‌های سنگینی را برای آن طرف در نظر می‌گیرد و بنابراین امکان بر هم خوردن معامله بسیار اندک است. در واقع بورس کالا یک محیط امن برای انجام معاملات کالایی است.

کالاهای استاندارد، کاهش هزینه‌های فروش و تأمین مالی

آرمات تأکید کرد: در مجموع می‌توان گفت کشف نرخ عادلانه بر مبنای عرضه و تقاضا که بهترین روش قیمت‌گذاری است و نیز امنیت معامله از مهم‌ترین مزایای عرضه کالا در بورس به شمار می‌رود. به گفته این کارشناس بازارهای کالایی، عرضه محصولات در بورس کالا مزایای دیگری نیز دارد که یکی از آنها استاندارد بودن کیفیت محصول است. او تصریح کرد: هر کالایی در تالار بورس خرید و فروش نمی‌شود و کالاهای عرضه شده در بورس باید مطابق با یکسری از استانداردها باشد. حتی اگر بعد از خرید مشخص شود که محصول فروخته شده مطابق با استانداردها نبوده، بورس کالا از خریدار دفاع می‌کند و بابت آن از فروشنده غرامت می‌گیرد. وی ادامه داد: همچنین عرضه‌کننده می‌تواند بدون پرداخت هیچ گونه هزینه‌ای کالای خود را تبلیغ کند زیرا حضور در بورس کالا به معنای این است که محصول شما از استاندارد کافی برخوردار بوده است. درواقع زمانی که اعلام می‌شود شرکتی مجوز عرضه محصولاتش در بورس کالا را گرفته، خود این اتفاق یک تبلیغ برای آن شرکت محسوب می‌شود و با عرضه محصول خود در بورس کالا همزمان آن را تبلیغ می‌کند بدون اینکه کوچکترین هزینه‌ای پرداخت کرده باشد.

به گفته آرمات فروشنده‌ها و عرضه‌کننده‌ها بعد از مدتی می‌توانند در بورس کالا از ابزارهای نوین مالی جهت تأمین مالی استفاده کنند؛ همان‌طور که شرکت‌های بزرگ مانند ذوب آهن اصفهان و گل‌گهر این کار را انجام می‌دهند و از انتشار اوراق سلف موازی استاندارد استفاده می‌کنند. وی تأکید کرد: استفاده از این اوراق برای تأمین مالی به مراتب بهتر از دریافت وام‌های گوناگون بانکی است که مطمئناً با دردسرهای مختلفی از جمله تضامین مختلف همراه خواهد بود.

این کارشناس کالایی در ادامه با اشاره به اینکه خریداران میلگرد و تیرآهن به دو دسته تقسیم

پروسی و تحلیل بازار جهانی فلزات از رشد قیمت ها حکایت دارد

بازار هم پای چین در میان است

« پرویز امانیان

مقدمه

بی شک فعالان و تحلیلگران بازار فلزات پایه تا مدت ها جولای ۲۰۱۷ را فراموش نخواهند کرد؛ چراکه در این ماه قیمت بسیاری از فلزات بارش شد چشمگیری مواجه شد. مس یک تاز این بازار به بالاترین رقم طی دو سال و نیم گذشته دست یافت و همچنان روند رو به رشد خود را به ماه بعد منتقل کرد، موضوعی که نه فقط برای شرکت های بزرگ تولید کننده مس جهان، بلکه برای شرکت ملی مس ایران هم مناسب بود و به رشد سهام این شرکت ها در بورس های جهان و ایران کمک شایانی کرد.

البته مس در بازار صعودی تنها نبود، زیراسنگ آهن که در ماه های اخیر دوباره در بازار نزولی سرگردان شده بود و قیمت آن حتی تا نزدیکی های ۵۰ دلار در هر تن سقوط کرد، دوباره به لطف افزایش تقاضای کارخانه های فولاد چین که در حال ذخیره سازی بودند تا نزدیکی ۹۰ دلار در هر تن بالا رفت و همزمان با رشد قیمت آهن و محصولات فولادی، شاهد افزایش قیمت ها در بازار داخل نیز بودیم.

شاید بتوان به نیکل به عنوان یکی دیگر از برندگان بازار فلزات پایه در ماه جولای اشاره کرد؛ چراکه بر خلاف بازار سرب و روی که این روزها کشتش افزایش بیشتر قیمت را ندارد، نیکل موفق شد به رشد مناسبی در یک ماه اخیر دست یابد.

صحبت های «رودریگو دو ترته»، رئیس جمهور فیلیپین مبنی بر اینکه شرکت های معدنی باید فرآوری ماده معدنی را در داخل این کشور انجام دهند و تهدید وی مبنی بر توقف صادرات آنها، سبب افزایش قیمت نیکل شد. نیکل مدت ها بازار آرامی داشت تا اینکه از ۱۰ هزار دلار در هر تن هم بالا رفت، اندونزی و روسیه از تولید کنندگان مهم نیکل محسوب می شوند و به همین دلیل هر تغییری در سیاست های تولیدی آنها بر بازار این فلز تاثیر قابل توجهی دارد.

مس

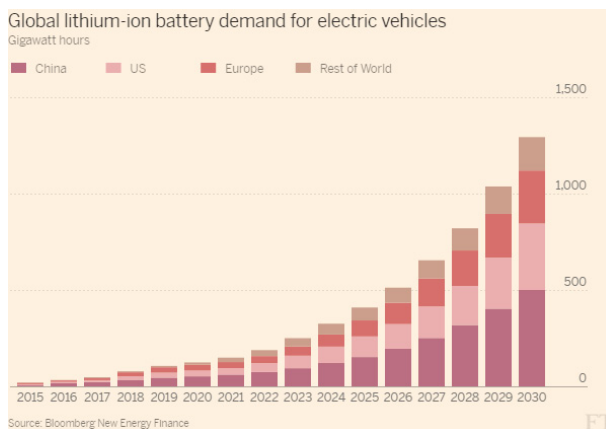
اعلام فعالیت های تولیدی چین در قالب شاخص PMI (مربوط به ماه ژوئن) سرآغاز اوج گیری دوباره مس در ماه جولای شد. ماجرا فقط به شاخص PMI ختم نشد، چراکه انتشار خبری در مورد ممنوعیت واردات قراضه فلزات چین از پایان ۲۰۱۸ تحرک مناسبی به بازار فلز سرخ داد و سبب رونق چشمگیر بازار شد. البته ضعف دلار و اخبار مثبت از تقاضای چین را نیز نباید در این فرآیند نادیده گرفت. در حال حاضر بسیاری از تحلیلگران نسبت به مس خوشبین هستند و شاید راضی تر از آنها شرکت هایی باشند که قیمت تمام شده تولیدات خود را با ابزارهایی نظیر رشد بهره وری،

پایین آورده اند.

در همین حال، بانک «ولز فارگو» در یادداشتی به مشتریان نوشت: شواهد نشان می دهد که رشد اقتصادی جهانی در حال بهبود است و در برخی موارد پیشرفت سریع تر از پیش بینی های انجام شده، بوده است. بنابراین اگر تعبیر این بانک صحیح باشد، باید شاهد رونق بازار فلزات باشیم. با این وجود، برخی سرمایه گذاران نسبت به این موضوع هشدار می دهند و معتقدند، بخش مهمی از رونق بازار مس از سوی سفته بازان رقم خورده است. همچنین بسیاری از ناظران بازار نگران چین هستند و در حالی که محرک های دولت به رشد بازار کمک کرده، اما حباب اعتباری خطرناک را در سراسر اقتصاد متورم و بازار املاک بیش از اندازه گرم

شده است. به هر حال مسائلی که در مورد نوسان های مس مطرح می شود بیشتر در کوتاه مدت قابل نقد است، چون بازار مس از یک سو با توجه به رشد تقاضای خودروهای الکتریکی و از سوی دیگر به دلیل کاهش عرضه در سال های آینده، امیدبخش خواهد بود. نمودار یک به نقل از فایننشال تایمز به وضوح، رشد تقاضای باتری های لیتیوم-یون برای خودروهای الکتریکی را طی یک دهه آینده در کشورهای مختلف نشان می دهد. مصرف مس در هر خودرو الکتریکی تقریباً بیش از دو برابر خودرو معمولی است.

نمودار ۱ - تقاضای جهانی باتری های لیتیوم-یون برای خودروهای الکتریکی

سنگ آهن

سنگ آهن بازار خاصی دارد. چند روز قبل از اوج گیری قیمت ها، اکثر بانک های بین المللی نظر منفی نسبت به رشد قیمت این کالا داشتند، چراکه استدلال آنها دایر بر رشد فزاینده موجودی سنگ آهن در بنادر چین و افزایش تولیدات شرکت های بزرگ معدنی جهان طی سال های اخیر بود. ذخیره سازی فولاد در چین بر رشد موجودی بنادر غلبه کرد و قیمت این کالا را که از ابتدای سال ۲۰۱۷ تاکنون بسیار پر نوسان بوده است، افزایش داد.

چین یکی از بزرگ ترین مصرف کنندگان سنگ آهن در جهان است و تقریباً دو سوم سنگ آهن حمل شده از راه دریا را مصرف می کند. واردات سنگ آهن چین در نیمه نخست امسال در مجموع ۵۳۹ میلیون تن بود. با توجه به این سرعت،

تحلیلگران معتقدند، واردات سنگ آهن چین از یک میلیارد تن عبور خواهد کرد و از رکورد پارسال بیشتر خواهد شد. «ریوتینتو» یکی از غول های تولیدی جهان، تولید سنگ آهن شرکت در سال ۲۰۱۷ را ۳۳۰ میلیون تن پیش بینی کرده است. ریو در ۱۸ جولای امسال با انتشار نتایج گزارش تولید سنگ آهن در فصل دوم امسال از کاهش چشم انداز تولید برای کل سال خبر داد.

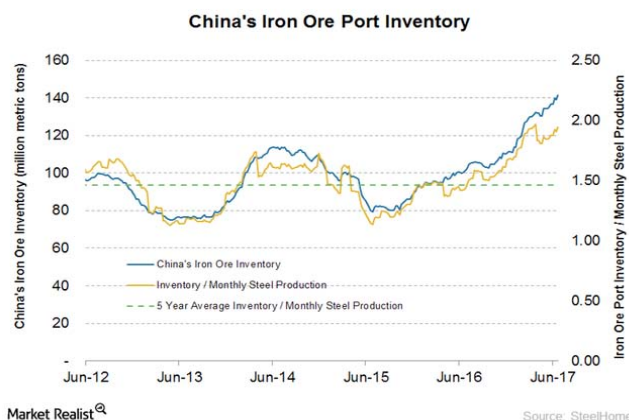
«والسه» نیز گزارش مربوط به تولید سنگ آهن در فصل دوم امسال را منتشر کرد. تولید سنگ آهن این شرکت در فصل دوم امسال قوی و ۹۱/۸ میلیون تن بود. هرچند این میزان تولید از رشد ۵/۸ درصدی حکایت دارد، اما شرکت با وجود رشد قوی اعلام کرد که تولید سالانه کمتر خواهد شد. همچنین BHP در سال مالی ۲۰۱۷ رشد چهار

درصدی تولید را تجربه می کند و به دلیل بهبود فعالیت ها در Western Australian، رکورد تولید را خواهد شکست.

میزان موجودی سنگ آهن در ماه جولای نزدیک به ۱۳۹ میلیون تن برآورد شد و به گفته بانک مک کواری، موجودی این کالا با وجود تقاضای مناسب، بالا بود. نسبت موجودی به تولید فولاد نیز به ۱/۹۲ رسید، در حالی که این رقم حدود پنج سال روی ۱/۴۶ بود.

تداوم رشد موجودی، می تواند نگرانی مهمی برای تولیدکنندگان در پی داشته باشد. البته همان طور که گفته شد، بازار این کالا نوسان های زیادی دارد و باید منتظر ماند و دید در ادامه برنامه کاهش ظرفیت تولید برخی فلزات در چین چه تاثیری خواهد داشت.

نمودار ۲ - موجودی سنگ آهن در بنادر چین

روی

یکی از کارشناسان بازار فلزات گفته بود: بازار فلز روی هم اکنون کشش قیمت های بیشتر را ندارد. شاید اگر بازار کشش داشت، اکنون باید شاهد قیمت های بیش از سه هزار دلار در تن برای این فلز باشیم.

فلز روی پارسال (سال ۲۰۱۶) بهترین عملکرد را بین فلزات پایه داشت. تعطیلی دو معدن بزرگ این فلز در ایرلند و استرالیا و برنامه کاهش تولید شرکت «گلنکور» از سال ۲۰۱۵ دست به دست هم داد تا قیمت این فلز در سال ۲۰۱۶ با رشد قابل توجهی مواجه شود. با این وجود، بنابر

اعلام موسسه بین المللی مطالعات سرب و روی، امسال شاهد افزایش تولید این فلز در برخی کشورها بودیم.

بر این اساس، تولید روی معدنی جهان با وجود کاهش در آمریکا و استرالیا در پنج ماهه نخست ۲۰۱۷ با افزایش ۶,۳ درصدی مواجه شده است.

همچنین چشم انداز تولید روی برای کشورهایی که به تازگی به تولید این فلز پیوستند، سبب افزایش عرضه خواهد شد. به عنوان نمونه، شرکت Minera del Caribe که یک سرمایه گذاری مشترک بین دولت کوبا و شرکت کارگزاری کالای «ترافیگورا» محسوب می شود، پیش بینی آغاز حمل محموله های کشتی را از اکتبر کرده است.

نمودار ۳- نوسان های قیمت روی طی دو سال اخیر

Zinc's ascendance turns volatile
LME 3-month (\$ per tonne)

Source: Thomson Reuters Datastream

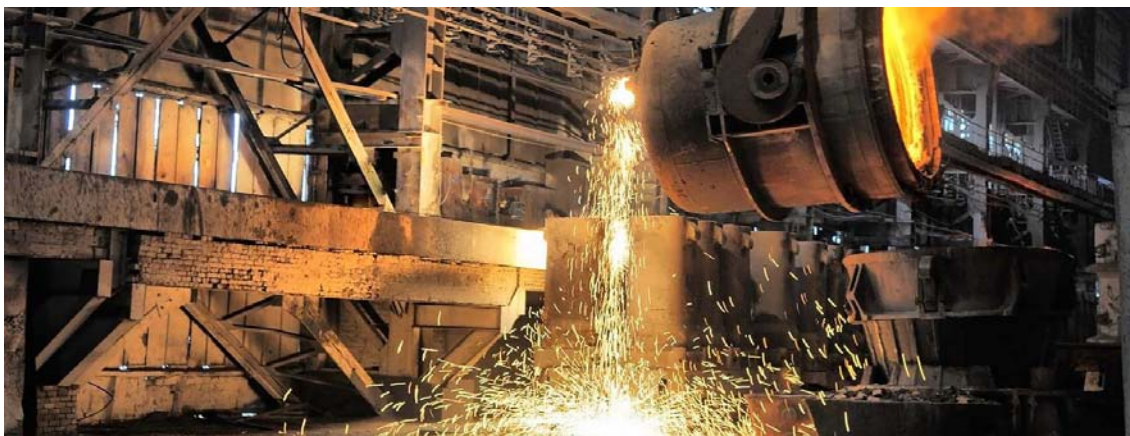
FT

Angel مستقر در لندن در این زمینه نوشت: این حرکت یک تغییر ساختاری در سیاست چین و مقاومت نسبت به صنایع آلاینده را نشان می دهد و احتمالاً باعث افزایش قیمت برخی فلزات می شود. چین در ماه جولای ۴۴۰ هزار تن آلومینیوم صادر کرد. اطلاعات گمرکی نشان می دهد که این میزان نسبت به ژوئن ۴/۳ درصد کاهش یافته، اما بر اساس محاسبات رویترز ۱۲/۸ درصد از مدت مشابه پارسال بیشتر شده است.

چین اوایل امسال به تولیدکنندگان در ۲۸ شهر دستور داده بود تا از میزان تولید آلومینیوم و فولاد بکاهد. «حمزه خان»، تحلیلگر موسسه ING گفت: این موضوع کافی بود تا بازار، کاهش عرضه در نیمه دوم ۲۰۱۷ را درک کند. وی افزود: باور دارم ادامه ساخت زیربناها در چین می تواند از قیمت ها حمایت کند. گفته می شود، قانون مالیات بر حفاظت از محیط زیست چین از اول ژانویه سال آینده اجرایی می شود. موسسه SP

آلومینیوم

فعالان بازار آلومینیوم در آگوست ۲۰۱۷ شگفت زده شدند، زمانی که نگرانی ها از عرضه چین و ارزیابی خوشبینانه از تقاضا، قیمت این فلز را به بیش از دو هزار دلار در تن رساند. استان «شاندونگ» چین دستور تعطیلی ۳,۲ میلیون ظرفیت ذوب آلومینیوم را صادر کرده، چراکه دولت چین به شدت پیگیر برنامه کاهش آلودگی هوا در صنایع سنگین است.

گزارشی از روند معاملات رینگ پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی در سه ماه نخست امسال

بهار محصولات پتروشیمی با رشد معاملات پلیمری و شیمیایی

در بهار امسال مانند چند دوره اخیر، معاملات بورس کالای ایران متأثر از وضعیت جدید اقتصادی کشور بود؛ به نحوی که در این مدت رشد دلار متناسب با افزایش نرخ تورم بود و خبری از افزایش لجام گسیخته آن به گوش نرسید. در واقع، کنترل تورم به عنوان اصلی‌ترین شعار اقتصادی دولت از طریق کنترل سفته بازی، رکود در بخش مسکن، روانه شدن بخش بزرگی از جریان پول به بانک‌ها و اوراق بدهی دولتی به جای ورود به بازار مولد تولید، تداوم مشکلات ساختاری در بانک‌ها و بازار پول مانند بالا بودن سود تسهیلات، فاصله گرفتن از رسالت‌های تعیین شده، بالا بودن معوقات و... موجب شدند تا معاملات فولادی‌ها، آلومینیوم، مس و سایر محصولات مرتبط با رینگ منعنی در آرامش به سر ببرند.

اما از سوی دیگر طی دو سال گذشته و با پیگیری‌های بورس کالا حجم معاملات کشاورزی چندین برابر شده است اما باز هم گارد فعالان این بخش برای عرضه محصولاتشان در بورس به وضوح دیده می‌شود. با توجه به این شرایط رینگ پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی به رینگی تأثیرگذار و مهم در بورس کالا تبدیل شده است. در این گزارش وضعیت این رینگ از سه منظر مقدار عرضه‌ها، مقدار تقاضا و نیز حجم معاملات مورد بررسی قرار داده شده و در هر بخش چرایی روند، مورد بررسی قرار داده می‌شود.

افزایش ۳۶ درصدی عرضه‌ها

آمارها نشان می‌دهند، در بهار امسال متوسط عرضه‌ها با رشد قابل توجه ۳۶/۱ درصدی نسبت به مدت مشابه سال گذشته مواجه شد که رشد ۵۶ درصدی مقدار عرضه قیر در این دوره در کنار رشد بیش از ۲۸ درصدی محصولات پلیمری و شیمیایی را می‌توان مهم‌ترین عامل در این زمینه تلقی کرد.

تأمین نیازهای خود از این بازار وجود داشته که این امور صادرات را برای بسیاری از شرکت‌ها با مشکل همراه کرده‌است؛ بنابراین عرضه محصولات در بازارهای داخل و وجود رکود نسبی در برخی از حوزه‌ها و تبعات منفی این امر (مانند دامپینگ قیمتی و دامن زدن به بحران کنونی) در دستور کار بسیاری از تولیدکنندگان داخلی قرار گرفته است.

کاهش میزان تقاضا

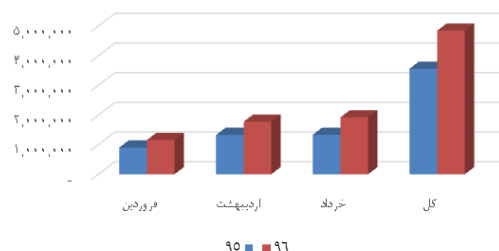
اما روند تقاضای خرید حکایت از کاهش ۲۷/۴ درصدی دارد. آمارها نشان می‌دهند بیشترین کاهش تقاضا مربوط به معاملات قیر بود که بیش از ۴۱ درصد کاهش یافت. هر چند در سال گذشته نیز بخش عمده‌ای از قیر داخلی (که عمدتاً توسط پیمانکاران راهسازی و پروژه‌های عمرانی مورد استفاده قرار می‌گیرد) خارج از بورس و در قالب پرداخت بخشی از دیون دولت

به پیمانکاران از طریق فروش کالا توسط پالایشگاه‌های دولتی تأمین می‌شد، اما به نظر می‌رسد امسال این امر شدت بیشتری به خود گرفته است. آمارها نشان می‌دهند در گروه محصولات پلیمری و شیمیایی نیز شاهد کاهش تقاضای خرید بودیم؛ به طوری که تقاضای خرید این محصولات به ترتیب ۱۴/۹ و ۸/۶ درصد کمتر از دوره گذشته بود. یک بررسی اجمالی نشان می‌دهد، در سه ماهه نخست امسال بیشترین کاهش در تقاضای محصولات پلیمری مربوط به محصولات پلی‌وینیل کلراید و پلی پروپیلن نساجی و در مورد محصولات شیمیایی مربوط به دی‌اتیل هگزانول و سود کاستیک بود. هر چند که در گزارش به طور اجمالی دلیل کاهش تقاضای خرید محصولات پلی‌وینیل کلراید مورد بررسی قرار داده شد، اما به طور کلی عوامل اصلی که در این کاهش تقاضا مؤثر بودند، می‌توان عوامل زیر معرفی کرد.

کاهش تقاضاهای سفته‌بازانه در بازار پتروشیمی

قیمت‌های پایه در دوره گذشته در یک بازه زمانی

روند عرضه محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی در سه ماهه نخست سال ۹۶ در مقایسه با سال ۹۵ در بورس کالا-تن

روند تقاضای خرید محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی در سه ماهه نخست سال جاری در مقایسه با سال گذشته در بورس کالا-تن

همان طور که در نمودار بالا مشخص است، در تمامی سه ماه مربوط به بازه مورد بررسی، مقدار عرضه‌ها این دسته از محصولات رشد داشت که به نظر می‌رسد، رشد محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی در بازار داخلی که بیشتر به دلیل رشد قیمت‌ها در بازارهای جهانی (در پی رشد نسبی قیمت نفت) و نیز دلار در بازار آزاد رقم خورد، موجب شده تا عرضه‌کنندگان تمایل بیشتری به عرضه محصولات خود در بازارهای داخلی پیدا کنند.

از طرف دیگر در حالی که ۲ سال از اجرایی شدن برجام می‌گذرد، هنوز هم مشکلاتی در زمینه مبادلات پولی، ترس فعالان بین‌المللی از ورود به بازارهای ایران و

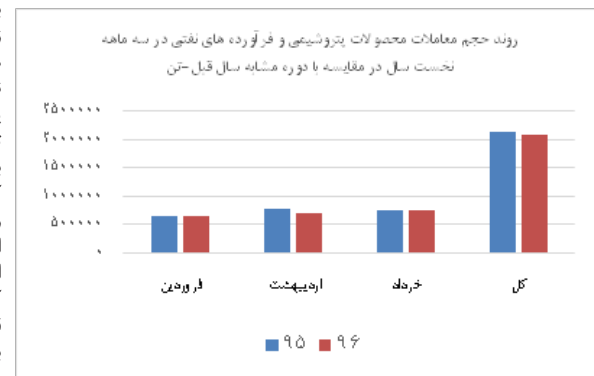
حدوداً ۲۰ روزه اعلام می‌شد و در ضمن محدودیت سقف قیمتی برای خرید بسیاری از محصولات پلیمری اعمال می‌شد. این امر موجب شد تا بیشترین قیمت پیشنهادی (با توجه سقف مجاز قیمتی) در طی این ۲۰ روز تقریباً ثابت مانده و در صورت افزایش قیمت‌ها در بازار آزاد، قیمت بورس با قیمت‌های بازار اختلاف زیادی (حتی تا ۱۰۰۰ تومان) پیدا می‌کرد که این امر بر حجم تقاضا و عطش خریداران می‌افزود. این در حالی است که در این دوره زمانی اعلام قیمت‌های پایه به هفتگی تغییر کرد که این امر موجب شد در اغلب موارد قیمت بازار با بورس اختلاف چندانی نداشته باشد و بنابراین بخش عمده‌ای از تقاضاهای کاذب و سفته‌بازانه در این بازار از بین رفت. همان طور که در ادامه نشان داده شده است، برای این محصولات شاهد افزایش مقدار عرضه‌ها بودیم. این افزایش عرضه‌ها (و تداوم آن) موجب شد فضای لازم برای ایجاد جو روانی نامناسب و تهییج بازار مهیا نشود که به این ترتیب تقاضاهای کاذب کمتر به ثبت رسید. با این حال در مواردی که با کاهش (یا بی‌ثباتی) عرضه‌ها روبه‌رو بودیم (مانند پلی‌پروپیلن‌های شیمیایی)، هنوز هم تقاضاهای کاذب به ثبت رسیده و در این موارد شاهد افزایش تقاضای خرید و نابسامانی معاملاتی بودیم.

نام محصول	مقدار عرضه‌ها - تن	
	سال ۹۵	سال ۹۶
دی اتیل هگزانول	۱۴,۳۳۴	۱۰,۵۶۰
سود کاستیک	۱۰۵,۰۰۰	۸۵,۴۰۰
پلی‌وینیل کلراید	۱۳۳,۱۱۲	۱۲۲,۷۷۵
پلی‌پروپیلن نساجی	۱۱۰,۹۱۷	۱۰۷,۱۸۰
رشد - درصد	۳۴,۸	۲۳
	۰,۲۷	۳,۵

افزایش ۲۸ درصدی حجم معاملات محصولات شیمیایی

اما حجم معاملات نیز مانند حجم تقاضا روندی کاهشی را در مجموعه بازار پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی داشت، با این تفاوت که مقدار آن چشمگیر نبود و تنها شاهد کاهش

۲/۶ درصدی در کل حجم معاملات بودیم. بررسی‌ها نشان می‌دهند در این دوره کاهش حجم معاملات قیر مهم‌ترین دلیل برای کاهش حجم معاملات این رنگ مهم بورس کالا بود. با وجود این کاهش، اما حجم معاملات محصولات شیمیایی و پلیمری به ترتیب رشد ۲۸ و ۱۱/۷ درصدی نشان دادند.

در زمینه محصولات پلیمری هر چند در این دوره حجم معاملات محصولات مهمی مانند پلی‌وینیل کلراید و پلی‌اتیلن‌های سنگین قیلم با کاهش همراه بود، اما افزایش حجم معاملات برخی از محصولات به خصوص پلی‌اتیلن ترفتالات بطری و پلی‌پروپیلن نساجی موجب شد تا حجم معاملات زیرگروه پلیمری با رشد همراه شود. بررسی‌ها نشان می‌دهند، پلی‌اتیلن ترفتالات بطری با توجه به افزایش مقدار عرضه‌ها و نیز به دلیل شروع زود هنگام فصل گرما و ثبت دماهای بی‌سابقه (بالای ۵۰ درجه در استان خوزستان) و با توجه به اینکه این محصول در تولید بطری‌های آب آشامیدنی و سایر آشامیدنی‌ها کاربرد فراوان دارد، با استقبال خریداران مواجه شد و به این ترتیب حجم معاملات آن افزایش یافت.

در زمینه پلی‌پروپیلن نساجی نیز عامل گشایش مقطعی صادرات را که موجب کاهش موجودی انبارها و در نتیجه افزایش رغبت خریداران شد باید عامل اصلی افزایش حجم معاملات مربوطه دانست. در زیرگروه محصولات شیمیایی نیز در بسیاری از موارد شاهد افزایش حجم

معاملات بودیم که افزایش حجم استایرن منومر و نیز زایلین مخلوط مهم‌ترین عامل در این زمینه بودند.

ثبات مناسب بورس کالا

در این دوره تقابل عرضه و تقاضا منجر به کاهش جزئی حجم معاملات رنگ پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی شد.

با این حال هنوز هم در زیرگروه‌های جذاب (با مراکز عرضه محدود) نظیر شیمیایی‌ها و پلیمری‌ها، بورس کالا توانسته مکان جذابی برای خریداران باشد که در این دوره شاهد رشد حجم معاملات این زیرگروه‌ها بودیم. اتخاذ تدابیری مانند کاهش زمان اعلام قیمت‌های پایه، نظارت بیشتر بر رفتار خریداران و... موجب شد تا در

فضای کنونی ادامه فعالیت محدود دلالتی که با استفاده از کدهای معاملاتی فعال نسبت به خرید از بورس کالا اقدام می‌کردند، توجه نداشته باشد و بنابراین آنها متمایل به خریدهای مستقیم از پتروشیمی‌ها به منظور صادرات کالا، خرید کالاهای خارج از گونه و... شدند.

از طرف دیگر، تولیدکننده و مصرف‌کننده واقعی نیز با مشکلات متعددی دست و پنجه نرم می‌کند که شاید مهمترین آنها کمبود نقدینگی باشد. این امر موجب شده تا بسیاری از این تولیدکنندگان مجبور به خرید از بازار آزاد به صورت تسهیلات شده که بخشی از کاهش تقاضا را می‌توان به این عامل نسبت داد.

به این ترتیب در این دوره خبر چندانی از تقاضاهای کاذب نبود و تعداد محموله‌هایی که با رقابت‌های بالا خریداری می‌شدند به شدت کاهش یافت. با این حال حجم معاملات تفاوت چندانی نداشت که به این ترتیب به نظر می‌رسد بورس کالا به ثبات مناسبی در معاملات محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی دست یافته است.

مدیرعامل هلدینگ سرمایه گذاری غدیر مطرح کرد:

تالار صادراتی بورس کالا، آینه شفاف تجارت خارجی

« گلاره کحالی

مقدمه

میزبانی بورس کالا از محصولات پتروشیمی از سال ۸۷ آغاز شد؛ در همین راستا از ابتدای سال ۸۸، مجتمع‌های پتروشیمی موظف به عرضه محصولاتشان در بورس کالای ایران شدند. در این سال‌ها بورس کالا علاوه بر شفاف کردن بازار این محصولات، قیمت‌گذاری آن را نیز به سیستم عرضه و تقاضای بازار سپرده، از حالت دستوری خارج کرده و به بازار رانته، غیرشفاف، غیرکارا و انحصاری محصولات پتروشیمی و سامانی داده است.

با این اوصاف نفوذ برخی مخالفان تا جایی پیش رفت که ادامه عرضه محصولات پتروشیمی در بورس کالا به رأی شورای رقابت واگذار شد که البته در نهایت بر اساس مصوبات ستاد هدفمندی یارانه‌ها، شورای رقابت و تأکید معاون اجرایی رئیس‌جمهوری و سخنگوی دولت، تصمیم بر این شد که کلیه عرضه داخلی شرکت‌های پتروشیمی از طریق بورس کالا صورت گیرد و در صورت فروش خارج از بورس، مراتب توسط دستگاه‌های مسئول پیگیری می‌شود. به این ترتیب و با حمایت دولت، از سودجویی انحصارطلبان و رانت‌خواران جلوگیری به عمل آمد؛ در نتیجه سال ۹۵ رکورد تاریخ معاملات پتروشیمی در بورس کالا شکسته و سه میلیون و ۵۶ هزار تن محصول به ارزش بیش از ۱۱ هزار میلیارد تومان معامله شد. اما به هر حال سودجویان این بازار در حالی با روش‌های مختلف، سعی در خروج محصولات پتروشیمی از بورس کالا دارند که عرضه محصولات پتروشیمی در بورس کالای ایران علاوه بر اینکه ثمراتی مانند ایجاد شفافیت در بازار دارد، موجب کشف قیمت عادلانه و کاهش فرارهای مالیاتی نیز می‌شود.

در حالیکه با اقدامات یاد شده اکنون دیگر بازار داخلی محصولات پتروشیمی کمتر مورد گزند رانت‌خواران است، همچنان شاهد بازار غیرشفاف این محصولات در بخش صادرات هستیم. در همین خصوص با غلامرضا سلیمانی، مدیرعامل هلدینگ سرمایه گذاری غدیر با مالکیت بیش از ۱۵ شرکت در حوزه نفت، گاز و پتروشیمی گفت و گو کردیم که مشروح آن را در ادامه می‌خوانید.

عرضه محصولات پتروشیمی در بورس کالا را چگونه ارزیابی می‌کنید؟ آیا این روند پاسخگوی نیاز صنایع پایین‌دستی بوده است؟

بدون شک عرضه محصولات در بورس به هر چه رقابتی شدن بازار معاملات محصولات کمک می‌کند، این در حالی است که محصولات پتروشیمی هم از این نقطه نظر تفاوتی با دیگر کالاهای قابل معامله در بورس ندارند. البته از سویی به علت حضور این محصولات در بازارهای بین‌المللی، امکان دارد محصولات پتروشیمی از شرایط و مختصات دیگری هم برخوردار باشند. از این رو معاملات محصولات پتروشیمی در بورس باید با ملاحظه شرایط رقبا در بازارهای بین‌المللی، خواسته‌های متقاضیان و دیگر شرایط موجود همخوانی داشته باشد.

علاوه بر این تعیین قیمت‌های پایه محصولات پتروشیمی به صورت هفتگی در سال جاری با نزدیک شدن قیمت‌های بورس به قیمت‌های جهانی امکان سودجویی واسطه‌ها در این بازار را کاهش داد و از سوی دیگر مطلوبیت صنایع پایین‌دستی داخلی کشور با عرضه محصولات پتروشیمی در بورس افزایش می‌یابد.

مزایا و معایب طرح مذکور را در چه می‌دانید؟

همانطور که پیش از این اشاره کردم خصلت ویژه محصولات پتروشیمی و تولیدکنندگان این محصولات از یک‌سو و وجود رقبای منطقه‌ای از سوی دیگر به پیچیدگی این بازار دامن می‌زند. البته به این فهرست باید وابستگی محصولات پتروشیمی را به خوراک که توسط شرکت‌های داخلی و با قیمت‌های تعیین شده خارج از بازار عرضه می‌شود، نیز اضافه کنیم. بنابراین همه این عوامل در کنار یکدیگر سبب شکل‌گیری ناقص فضای رقابت در بازار محصولات پتروشیمی شده است به عنوان مثال یک تغییر ناشی از تصمیمات اداری در قیمت خوراک صنعت پتروشیمی، با تأثیر بر قیمت تمام شده محصولات پتروشیمی، حاشیه سود مورد انتظار

شرکت‌های پتروشیمی را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد. به طور کل خرید و فروش محصولات پتروشیمی در بورس کالا در رقابتی شدن شرکت‌ها و ایجاد شفافیت در قیمت و رفع سوء استفاده‌های احتمالی در بازار بسیار مؤثر است. همچنین عرضه محصولات پتروشیمی در بورس کالا شفافیت و نظارت بر عملکرد مجتمع‌های پتروشیمی در تأمین نیاز داخلی و رعایت قیمت‌ها را به همراه داشته که از اهمیت بالایی برخوردار است.

تأمین نیاز واحدهای پایین‌دستی از طریق خرید محصولات پتروشیمی در بورس کالا یکی دیگر از مزایای عرضه این محصولات در بورس کالا است که ناکارآمدی معاملات حواله‌ای و منسوخ بودن این گونه خرید و فروش‌ها را در دنیا نشان می‌دهد.

از سوی دیگر باید به عملکرد اقتصادهای موفق در استفاده از معاملات محصولات در بورس‌های کالایی اشاره کنم که مشخص بودن قیمت پایه اعلام شده توسط عرضه‌کننده سبب ایجاد شفافیت در قیمت معاملات آنها شده است. علاوه بر آن با تضمین تعهدهای طرفین معامله در قبال پرداخت پول، خریداران به موقع کالاهای خریداری شده خود را تحویل می‌گیرند و دیگر شاهد نکول معاملات خود نیستند.

در صحبت‌ها با شما به کیفیت محصولات عرضه شده در بورس کالا اشاره کردید، در این خصوص توضیح دهید که کیفیت این محصولات چه تفاوتی با محصولات دیگر دارد؟

کیفیت کالاهای مورد معامله در بورس به دلیل نظارت شدید روی آن از حیث دارا بودن استانداردهای لازم از تضمین برخوردار است، همچنین جلوگیری از انحصار خرید یک یا چند خریدار با نفوذ و همچنین جلوگیری از خرید واحدهای تولیدی غیرفعال که ممکن است با خرید مواد اولیه با قیمت‌های پایین به فروش آن در بازار خارج از بورس اقدام کنند، به عنوان مهمترین مزیت‌های معامله محصولات پتروشیمی در بورس کالا به شمار می‌رود.

عرضه و معاملات محصولات پتروشیمی در بازارهای خارج از بورس کالا، نبود شفافیت در قیمت فروش محصولات توسط تولیدکنندگان را پدید می‌آورد، مسائله‌ای که در نهایت امکان به وجود آمدن انحصار در خرید توسط یک خریدار را در بر دارد. در این میان عرضه‌کنندگان و فروشندگان محصولات پتروشیمی در بورس کالا قادر خواهند بود که بدون پرداخت هزینه با استفاده از قراردادهای سلف، به تأمین مالی بپردازند.

آیا عرضه محصولات پتروشیمی در تالار صادراتی و شفافیت معاملات آن می‌تواند راهی برای جلوگیری از تخلف‌های احتمالی در این بخش باشد؟

بدیهی است که هر قدر قیمت‌های پایه محصولات پتروشیمی به واقعیت‌های بازارهای جهانی و منطقه‌ای نزدیک‌تر باشد کارایی معاملات افزایش می‌یابد اما از سوی دیگر به هر میزان که آثار تغییرات قیمت‌های جهانی محصولات پتروشیمی و قیمت‌گذاری محصولات داخلی مدنظر قرار گرفته شود؛ رانت و حاشیه‌های منفعت غیر مولد از معاملات حذف خواهد شد. بنابراین عرضه محصولات پتروشیمی در تالار صادراتی و شفافیت معاملات آن می‌تواند راهی برای جلوگیری از رانت‌خواری در این بازار باشد.

به نظر شما چه اقدامات دیگری می‌تواند روند عرضه محصولات پتروشیمی در بورس کالا را بهبود بخشد؟

پیش از این نیز به نقش پررنگ بورس کالا در ایجاد روند مثبت بازار محصولات پتروشیمی اشاره کردم از این رو تقویت بورس کالا و ارتقای ساز و کارهای آن به گونه‌ای که شرایط خاص محصولات پتروشیمی و معاملات مربوط به آنها را با کیفیت و کمیت بیشتری پوشش دهد، به طور حتم عرضه‌کنندگان محصولات پتروشیمی را در عرضه محصولات در بورس ترغیب می‌کند.

یکی از معضلات کشور در حوزه صادرات، رقابت منفی شرکت‌های ایرانی در بازارهای جهانی است به طوریکه شاهد صادرات هدفمند از سوی شرکت‌ها نیستیم. در این زمینه در ماده ۳۷ قانون رفع موانع تولید، جلوگیری از خام‌فروشی و صادرات هدفمند از طریق مکانیزم بورس کالا پیش‌بینی شده است، آیا این قانون می‌تواند در خصوص محصولات پتروشیمی اجرایی شود؟

ماده ۳۷ قانون رفع موانع تولید و آیین‌نامه اجرایی آن با هدف توسعه صادرات محصولات و کالاهای با ارزش افزوده بیشتر و جلوگیری از صادرات محصولات خام به تصویب رسیده است. طبق آیین‌نامه ماده ۳۷ قانون مذکور، مازاد عرضه برای محصولاتی که در بورس کالا پذیرش شده‌اند، صرفاً براساس عرضه و تقاضای کالا در عرضه داخلی بورس مشخص می‌شود و در صورت وجود چنین مازادی، صادرات آنها مجاز است. بنابراین اجرای صحیح ماده ۳۷ قانون رفع موانع تولید و آیین‌نامه اجرایی آن می‌تواند در کمک شدن رقابت منفی شرکت‌های ایرانی در بازارهای صادراتی اثرگذار باشد و در نهایت اجرای این قانون باعث می‌شود تا لطمه‌ای به بازار داخلی محصولات و واحدهای پتروشیمی نرسد.

تقسیم‌بندی محصولات پتروشیمی راهی برای آشنایی دقیق‌تر

محمد حسین بابالو

معرفی محصولات مختلف در بورس کالا از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بوده که با فرض پیچیدگی‌های بازار محصولات پتروشیمی، این گروه کالایی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. همین پیچیدگی ذاتی موجب شد تا در ابتدا با طبقه‌بندی این محصولات، معرفی آنها را آغاز کنیم تا سهولت بیشتری حاصل شود. به صورت کلی محصولات این گروه به دو صورت پالایشی و پتروشیمی تقسیم‌بندی می‌شود که اساساً محصولات پالایشی از جداسازی فرآورده‌های مختلف از نفت خام تولید شده و فعالیت‌های شیمیایی کمتری روی آن صورت می‌گیرد، ولی در صنایع پتروشیمی، ذات فعالیت بر شکسته شدن ترکیبات و ایجاد فرمول‌های جدیدی است که محصولات با ویژگی‌های فنی متنوع و گسترده‌ای را تولید می‌کند. با توجه به این موارد در سلسله گزارش‌هایی به معرفی محصولات مختلف پالایشی و پتروشیمی می‌پردازیم اگرچه معرفی آنها با ویژگی‌های فنی کمتری همراه خواهد بود، ولی نیازهای تجاری و معاملاتی در بورس کالای ایران را برآورده می‌سازد. با توجه به مهاجرت بسیاری از محصولات پالایشی به بورس انرژی، تأکید اصلی بر معرفی اجمالی صنایع و محصولات پتروشیمی است. در این نوشتار پس از دسته‌بندی اجمالی محصولات پتروشیمی به معرفی روغن پایه به عنوان یکی از فرآورده‌های مهم پالایشی پرداختیم.

از زغال سنگ به کار گرفته شده که اوج آن را باید در نقاط شمالی چین جستجو کرد که زغال سنگ (کک) را به متانول و اولفین‌ها (از محصولات میانی مهم در صنعت پتروشیمی همچون اتیلن، پروپیلن و بوتادین) تبدیل می‌کنند که البته هنوز در بازارهای جهانی نقش آفرینی گسترده‌ای ندارد. پتروشیمی‌های خوراک مایع در ایران و جهان از قدمت بالایی برخوردار هستند، ولی مهمترین ویژگی آنها نیاز به سرمایه‌گذاری اولیه بیشتر و قیمت تمام‌شده بالاتر است. به منظور تولید پلیمر یا دقیق‌تر پلی‌اولفین‌ها خوراک مایع به واحدهای بخار شکن موسوم به Steam Cracker وارد شده و سپس در دو مرحله شکست ترکیبات به اولفین تبدیل می‌شود. این در حالی است که در پتروشیمی‌های گازی این فرآیند در یک مرحله به وقوع پیوسته و کالای مشابهی تولید می‌شود. همین رخداد با فرض نیاز به کاتالیست‌های مختلف، ذات قیمت تمام شده بالاتر در فرآیند تولید را تشکیل می‌دهد، اگرچه نیاز به سرمایه‌گذاری بیشتری در پتروشیمی‌های خوراک مایع نیز وجود دارد.

همچون عربستان که ذخایر گازی کمتری دارند، با ایجاد خطوط اولیه گسترده، گاز همراه با نفت (گاز فلر) را که اغلب کیفیت پایین‌تری دارند به سمت صنایع پتروشیمی خود هدایت کرده و از آنها استفاده می‌کنند که قطعا از قیمت پایین‌تری برخوردار است. همین نکته یکی از دلایل ارزان بودن خوراک گاز در کشورهای منطقه مخصوصاً عربستان به شمار می‌رود. سایر کشورهای جهان اما با واردات مواد اولیه مایع پتروشیمی مخصوصاً نفتا (مهمترین خوراک مایع در صنعت پتروشیمی جهان) صنایع پتروشیمی گسترده‌ای ایجاد کرده‌اند که نمونه بارز آن را می‌توان در کشورهای آسیای جنوب شرقی به شمار آورد. از سوی دیگر یکی از محصولات تولیدی در پالایشگاه‌ها نیز خوراک مایع است که با فرض استفاده از نفت خام با کیفیت بالاتر و یا بهره‌گیری از تکنولوژی‌های نوین، حجم تولید خوراک مایع و فرآورده‌های سنگین همچون نفت کوره در مقایسه با سایر فرآورده‌های نفتی همچون بنزین، گازوئیل و سوخت جت کمتر است. در سال‌های اخیر تکنولوژی‌های نوینی برای تولید محصولات پتروشیمی

محصولات پتروشیمی را می‌توان پیچیده‌ترین گروه کالایی در بورس کالای ایران به شمار آورد که البته ویژگی‌های فنی گسترده در فرآیند تولید و مصرف و حتی استانداردهای کیفی متنوع و دشوار به این پیچیدگی دامن زده است. با توجه به این ویژگی، برای معرفی این گروه کالایی بهتر است که در ابتدا به شرایط فنی تولید محصولات پتروشیمی بپردازیم زیرا بخش مهمی از دشواری‌های فنی آن را ساده‌سازی می‌کند. در ایران و بسیاری از کشورهای مطرح در صنعت پتروشیمی تولید بر پایه فرآورده‌های نفتی و گاز طبیعی است؛ یعنی این دو گروه کالایی (گاز طبیعی و یا خوراک مایع) مهمترین مواد اولیه در صنعت پتروشیمی به شمار می‌رود. در کشورهایی که از منابع گازی فراوان برخوردار هستند اغلب واحدهای پتروشیمی از خوراک گازی شکل مخصوصاً گاز طبیعی استفاده می‌کنند ولی کشورهای که از این منابع خدادادی بهره کمتری داشته و یا حتی بهای گاز طبیعی برای آنها گران‌تر است به تولید از خوراک مایع و فرآورده‌های پالایشی روی می‌آورند. این در حالی است که کشورهای نفت‌خیزی

در ایران مایعات و میعانات گازی، نفتا، نفت سفید و ریفرمیت مهمترین خوراک مایع شرکت‌های پتروشیمی به شمار می‌روند؛ اگرچه اغلب این واحدها به دلایل فنی و اقتصادی، سن بالاتری به نسبت پتروشیمی‌های گازی دارند و در سال‌های اخیر سرمایه‌گذاری‌های کمتری در این شیوه تولید محصولات پتروشیمی به نسبت خوراک گاز صورت گرفته است. اگرچه در خصوص مایعات و میعانات گازی اختلافاتی وجود دارد ولی می‌توان این بخش از شرکت‌های پتروشیمی را نیز به عنوان خوراک مایع به شمار آورد. پتروشیمی‌های بندرامام، بیستون، بوعلی سینا، برزویه، اصفهان، تبریز، شازند، آبادان و در نهایت پتروشیمی تبریز از جمله واحدهای خوراک مایع به شمار می‌روند.

در پتروشیمی‌های خوراک مایع انعطاف‌پذیری تولید کمتری وجود دارد یعنی تغییر گرید و یا حتی تغییر گونه تولیدات به سادگی میسر نیست و بعضاً هزینه‌های بسیاری را در بر دارد که با فرض قیمت تمام شده بالاتر، در این خصوص امکان مدیریت گرید به نسبت پتروشیمی‌های گازی کمتر است. در یکی از گزارش‌های مرکز پژوهش‌های مجلس مربوط به سال‌های گذشته عنوان شده بود که نزدیک به ۸۰ درصد از قیمت تمام شده محصولات تنها به هزینه خوراک مایع اختصاص می‌یابد که رقم قابل توجهی است. این ویژگی‌های فنی موجب شده تا پتروشیمی‌های خوراک مایع در ابتدای سرمایه‌گذاری و یا در حین فرایند تولید سخت‌گیری‌های بیشتری برای تولید گریدهایی با بازارپسندی و قیمت بالاتر داشته باشند، هرچند که شاهد سخت‌گیری‌های تجاری بیشتری در پتروشیمی‌های خوراک مایع هستیم. پتروشیمی‌های خوراک گاز بعضاً عکس این رویکرد را در پیش می‌گیرند؛ یعنی با فرض قیمت نسبتاً پایین‌تر خوراک و سوخت مصرفی، بیشتر به سمت تولید کالاهایی حرکت می‌کنند که سهم خوراک در فرایند تولید بیشتر باشد. به عبارت دقیق‌تر برای استفاده حداکثری از گاز طبیعی، کالاهایی با فرایند تولید ساده‌تر را انتخاب می‌کنند که البته از قیمت پایین‌تری نیز برخوردار هستند. تولید گسترده متانول، اوره و آمونیاک را می‌توان یکی از این موارد برشمرد. به تجربه ثابت شده است که تولیدات پتروشیمی‌های خوراک مایع بازارپسندی بیشتری داشته و البته اهمیت آنها برای صنایع پایین‌دستی مصرف‌کننده نیز بیشتر است. در کنار استفاده از خوراک مایع و یا خوراک گاز، شرکت‌های پتروشیمی برای ایجاد حرارت و بعضاً فشار مورد نظر به استفاده از سوخت هم نیاز دارند که می‌توانند از گاز و یا همان خوراک مایع استفاده کنند اما هزینه اصلی در فرایند تولید را در کل، خوراک تشکیل می‌دهد.

تقسیم‌بندی صنایع پتروشیمی

واحدهای بالا دستی موسوم به Upstream units (مثل پالایشگاه‌ها): در این واحدها هیدروکربن‌های سبک خطی - حلقوی اشباع و یا غیراشباع موجود در نفت خام و یا موجود در گاز طبیعی به صورت مخلوط‌های چندتایی از سایر هیدروکربن‌ها جدا شده و به عنوان مواد اولیه برای واحدهای بنیادی فرستاده می‌شود.

واحدهای بنیادی موسوم به Basic core units (کراکینگ، اولفین و یا اروماتیک): در این واحدها مواد اولیه به مواد پایه مانند متان، گاز سنتز، اولفین‌ها، دی اولفین‌ها، حلقوی‌ها، کلو گوگرد تبدیل می‌شوند. واحدهای واسطه‌ای موسوم به Intermediate units (واحدهای دی کلرواتیلن، کلرور وینیل جهت تولید PVC): در صنایع پتروشیمی به واحدهایی واسطه گفته می‌شود که از نظر خط تولید و برحسب ضرورت در میان واحدهای بنیادی و واحدهای نهایی قرار گرفته و در عین حال تولید مواد نهایی نیز داشته باشند. مثلاً

برای تولید پی‌وی‌سی از اتیلن، نیاز به دو واحد واسطه‌ای یکی جهت ساختن دی کلرواتیلن و دیگری جهت ساختن کلرور وینیل از آن نیاز است.

واحدهای نهایی موسوم به End units (واحد تولید پی وی سی، لاستیک مصنوعی): در این واحد فرآورده نهایی پتروشیمی تولید و به بازار عرضه می‌شود. واحدهای پایین‌دستی موسوم به Downstream units (واحدهای تولید کننده قطعات لاستیکی): در واحدهای پایین دست پتروشیمی فرآورده‌های نهایی پتروشیمی به محصولات مصرفی تبدیل می‌شوند. واحدهای تولید الیاف مصنوعی، قطعات پلاستیکی و لاستیکی از مهمترین واحدهای پایین‌دستی پتروشیمی هستند.

یک تبصره

اگرچه تقسیم‌بندی فوق بر اساس مبانی فنی دقیق ترسیم شده ولی در ادبیات تجاری مخصوصاً در کشورمان اخیراً واژه‌ای با عنوان واحدهای میان‌دستی نیز شنیده می‌شود که شباهت بسیاری با واحدهای واسطه‌ای دارد؛ اگرچه بیشتر به محصولات باز می‌گردد تا واحدهای صنعتی. به عبارت دقیق‌تر کالاهایی اغلب در زمره محصولات شیمیایی در بورس کالای ایران مورد معامله قرار می‌گیرند و از لحاظ تجاری خود مورد مصرف در سایر محصولات به شمار می‌روند؛ بر این اساس گریدهای الکی مثل دی‌اتیل هگزانول، منو اتیلن گلاکول و دی‌اتیلن گلاکول، استایرن مونمر و دی‌اتانول آمین به کالاهای و صنایع میان دستی مشهور شده‌اند. اگرچه این تقسیم‌بندی چندان هم از لحاظ فنی توجیه‌پذیر نیست اما در نهایت پاسخگوی پرسش‌های بسیاری در این بازار به شمار می‌رود. یکی از مهمترین ویژگی‌های این گروه‌های کالایی که اغلب در رینگ شیمیایی عرضه شده را می‌توان در تعریف ویژگی‌های تولیدی در صنایع پایین‌دستی و حتی تولید پلیمرها به شمار آورد، یعنی زمانی که وضعیت معاملاتی در این گروه‌های کالایی مطلوب است، می‌توان نسبت به بهبود تولید در پلیمرها و افزایش عرضه آنها در بورس کالا خوشبین بود. رخدادی که اگرچه از لحاظ فنی با اما و اگرهای بسیاری روبه‌رو است ولی توجیه‌کننده برخی رخدادها در بازار محصولات پتروشیمی خواهد بود. دلیل توجه بسیاری از تحلیل‌گران حوزه بازارهای پتروشیمی به وضعیت معاملاتی ترکیبات شیمیایی در بورس کالا همین نکته است.

شیوه مشابهی از تقسیم‌بندی محصولات پتروشیمی

تقسیم‌بندی صنایع پتروشیمی از لحاظ فنی را می‌توان در بخش فوق مشاهده کرد ولی دشواری این مبحث موجب شده تا با استفاده از تقسیم‌بندی فنی از لحاظ تولید، به تقسیم‌بندی محصولات هم توجه کنیم که در ادبیات رایج در بازار از جذابیت بیشتری برخوردار است؛ با فرض تبصره فوق می‌توان به این شیوه بیشتر توجه کرد. محصولات پتروشیمی صنایع پتروشیمی را می‌توان به صورت ساده‌تر به سه دسته زیر تقسیم‌بندی کرد که البته بیشتر در معاملات تجاری کلان کاربرد داشته و شاید ساده‌ترین تقسیم‌بندی در این حوزه بوده و برای سهولت کار مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۱. محصولات بنیادی مثل اتیلن؛ پروپیلن؛ گوگرد؛ بنزن؛ آمونیاک و غیره. این محصولات پایه و اساس محصولات زیاد دیگر پتروشیمی را تشکیل می‌دهد. ۲. محصولات میانی که از محصولات بنیادی تولید شده و مواد اولیه کارخانه‌های تولیدکننده محصولات نهایی را تشکیل می‌دهند. مثل پلی کلورووینیل (مورد استفاده در تولید پی وی سی)، ملامین و... ۳. محصولات نهایی که برای ساختن لوازم و وسایل مورد استفاده صنایع و عموم مردم به کار می‌روند؛ مثل الیاف

مصنوعی؛ اشیای پلاستیکی؛ لاستیک؛ کودهای شیمیایی و غیره.

تقسیم‌بندی محصولات پتروشیمی در بورس کالای ایران

محصولات و فرآورده‌های نفتی و پتروشیمی در بورس کالا از تقسیم‌بندی مجزایی برخوردار است که همین اقدام در وب سایت بورس کالا موجب شده تا بخش بزرگی از فعالان بازار و حتی تحلیل‌گران این شیوه تقسیم‌بندی را مورد استفاده قرار داده تا جایی که می‌توان این شیوه را یک برند برای بورس کالا نامید، اگرچه در برخی موارد به اصلاح نیاز دارد. با مراجعه به پایگاه اطلاع‌رسانی رسمی بورس کالا به آدرس: <http://www.ime.co.ir/offer-stat.html> تقسیم‌بندی جدیدی ذکر شده که در آن محصولات و فرآورده‌های نفتی و پتروشیمی را در طبقه‌بندی زیر قرار داده است: دوده صنعتی، قیر، روغن، اکستراکت، شیمیایی، نفتا، گوگرد، پلیمر، گازها و خوراک‌ها، و کیوم باتوم، آیزوبیسایکل، لوب‌کات، بنزین، نفت، آیزوفید، فرآورده‌های نفتی، حلال، سلاکس‌واکس و عایق رطوبتی. این در حالی است که با فعالیت بورس انرژی بخشی از این محصولات هم اکنون در این بازار مالی جدید مورد معامله قرار می‌گیرد که می‌توان از حلال‌ها، بنزین، نفت، فرآورده‌های نفتی و نفتا نام برد. این گروه‌های کالایی در ذیل فرآورده‌های پالایشگاهی قرار می‌گیرد که در بورس انرژی مورد داد و ستد قرار گرفته و شاید توجه به آنها چندان هم مورد نیاز نباشد. به تجربه ثابت شده که فرآورده‌های نفتی را باید در بورس انرژی مورد رصد و ارزیابی قرار داد. با توجه به پیچیدگی‌های فنی محصولات پتروشیمی و پالایشی به موارد فنی و استانداردهای آن جز در صورت لزوم اشاره نخواهد شد.

روغن‌های بورس کالا

در بورس کالا اغلب روغن پایه موسوم به Base Oil و اسلاک‌واکس (از سوی نفت سپاهان) عرضه می‌شود، اگرچه بسیاری از واحدهای تولیدی مشابه نیز این نوع روغن را تولید می‌کنند. مهمترین کاربرد روغن پایه در تولید روغن‌های صنعتی همچون روغن موتور است. هر چند در فرایند تولید امکان دستیابی به کیفیت‌های مختلفی بر اساس این ماده اولیه وجود دارد. SN۵۰۰ رایج‌ترین گریدی است که در بورس کالا برای روغن پایه مورد عرضه و معامله قرار می‌گیرد. در خصوص روغن پایه ویسکوزیته (گرانروی)، درصد گوگرد و درصد اشباع از اهمیت بیشتری برخوردار است. به صورت دقیق‌تر، روغن پایه به روغنی گفته می‌شود

ورود خریداران حقیقی به تالار پتروشیمی

امیر مسعود پرور

بورس کالای ایران در مسیر پیشرفت و تعالی گام مهم دیگری برداشته است. مصوبه اخیر هیات پذیرش بورس کالای ایران مبنی بر صدور مجوز ورود به تالار پتروشیمی برای اشخاص حقیقی در گزیده‌های مشخصی از محصولات پتروشیمی را می‌توان به عنوان یک راهبرد مناسب در تقویت طرف تقاضا دانست. طبق تعریف، بورس کالا بازاری متشکل و سازمان یافته برای تقابل آزاد عرضه و تقاضا و دستیابی به اثرات مثبت این مهم در اقتصاد تولید و مصرف است و مصوبه اخیر نیز تقابل آزاد تقاضا را در محصولات مشخص پتروشیمی در پی خواهد داشت که می‌تواند در کنار ایجاد بستر مناسب برای رقابت آزاد به عنوان عاملی مؤثر در بلندمدت افزایش عرضه را به دنبال داشته باشد و این امر در نهایت موجب اعتلای جایگاه بورس کالا در کشور خواهد شد.

مخاطبان این مصوبه اشخاصی هستند که به رغم اینکه متقاضی خرید محصولات پتروشیمی هستند اما ظرفیتی برای ایشان در سامانه بهین‌یاب منظور نشده است و پاسخگویی این بخش از تقاضای بازار در حال حاضر از روش‌های دیگر از جمله واسطه‌ها انجام می‌پذیرد و به این ترتیب تا پیش از این مصوبه بخشی از شفافیت از بازار بورس کالا سلب شده بود. دستاورد مهم این مصوبه ساماندهی و ایجاد شفافیت در انعکاس این حجم از تقاضای بازار در تالارهای پتروشیمی خواهد بود؛ ساماندهی بخشی از تقاضا که از طریق ارائه مستندات مورد اشاره در متن مصوبه مجوز ورود به سامانه بورس کالا و سفارش‌گذاری را دریافت می‌کنند.

اگر چه گروهی از این بخش با وجود دارا بودن ظرفیت‌های مصرف متقاضی مقادیر کمتری از حداقل تقاضای مصوب در بورس کالا هستند، اما با توجه به اینکه بازار هدف این مصوبه بخشی از محصولات است که ظرفیت‌های خالی در طرف تقاضای آن وجود دارد، می‌توان این مصوبه را در بالا بردن فروش این محصولات مؤثر دانست. از سوی دیگر تجربه بورس کالا و آزاد بودن ورود خریداران عام به معاملات محصولات پتروشیمی تا سال ۱۳۸۹ که در نهایت منجر به ایجاد سامانه بهین‌یاب شد، چالشی پیش روی این مصوبه است که اگر بتواند با حفظ دستاوردهای سامانه بهین‌یاب از آن گذر کند اجرای آن با موفقیت همراه خواهد بود.

از دیگر سو با توجه به رویه‌های جاری برای اخذ پروانه بهره‌برداری درگاه ورود اطلاعات در حوزه‌های تولید، سامانه بهین‌یاب است و متقاضی پس از اخذ پروانه با دریافت شناسه صنعتی می‌تواند نسبت به تکمیل اطلاعات ظرفیت‌های تولیدی در بخش محصولات این سامانه درخواست مصرف محصولات و مواد اولیه پتروشیمی را به دستگاه‌های نظارتی اعلام کند. بنابراین این گروه از متقاضیان به دلایل مشخصی (دلایلی از جمله ایجاد معضلات زیست محیطی، فعالیت نکردن در مدت زمان طولانی، تغییرات کاربری و مواردی از این دست) از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت از دریافت سهمیه محروم شده‌اند و باید نسبت به رفع نواقص واحد تولیدی خویش اقدام کنند. بنابراین شایسته است کارگروه تنظیم بازار در کنار اجرایی شدن این مصوبه نیم‌نگاهی نیز به توسعه پایدار داشته و با همکاری بورس کالا در کنار پاسخگویی مناسب به نیازهای بالقوه متقاضیان خرید محصولات پتروشیمیایی در بازار فیزیکی بورس کالا، بستر مناسب برای توسعه ابزارهای نوین و کارآ در دو طرف عرضه و تقاضا را برای حداکثرسازی منافع ملی فراهم کند.

که به عنوان یک پایه برای روانکار محسوب می‌شود. مهم‌ترین جزء تشکیل‌دهنده روانکارها از لحاظ حجمی، روغن پایه است و از نظر وزنی به طور متوسط بیش از ۹۵ درصد فرمولاسیون یک روانکار را تشکیل می‌دهد. در برخی از روانکارها (روغن کمپرسور و هیدرولیک) ۹۹ درصد روغن را روغن پایه و تنها یک درصد آن را مواد افزودنی تشکیل می‌دهد. روغن‌های پایه را می‌توان از منابع نفتی یا غیرنفتی به دست آورد. بیشتر روغن‌های پایه مصرفی در جهان از پالایش نفت خام به دست می‌آید. عمده ترکیبات تشکیل‌دهنده روغن‌های پایه را ترکیبات پارافینیک، نفتنیک و آروماتیک تشکیل می‌دهند.

تقریباً تمام میدین نفتی منطقه خاورمیانه ماهیت پارافینیک دارند و لذا روغن پایه حاصل از پالایش آنها نیز پایه پارافینیک است. روغن‌های پایه نفتنیک به دلیل نداشتن وکس (مواد پارافینی) نقاط ریزش بسیار پایینی دارند و به همین دلیل در فرمولاسیون روغن‌های مخصوص سیستم‌های تبرید از آنها استفاده می‌شود.

خواص شیمیایی روغن پایه و چگونگی تأثیرگذاری آن بر کارایی روانکار نهایی

فراریت: کم شدن روغن، غلیظ شدن روغن و شکل‌گیری رسوبات
فعالیت سطحی: کف کردن، راهسازی هوا، تشکیل امولسیون و فشار پذیری
اکسید شدن: شکل‌گیری رسوبات، غلیظ شدن روغن، شکل‌گیری لجن و خوردگی فلزات
گرانروی: سیالیت در دمای پایین، هدر رفتن انرژی، محافظت در برابر سایش و خنک کاری مناسب
قدرت حل‌کنندگی: تمیزی موتور، سازگاری با درزگیرها، کاربردهای فرایندی و پایداری فرمولاسیون

به صورت کلی روغن‌های پایه در سه طبقه‌بندی اصلی روغن‌های پایه معدنی (تولید از نفت خام)، پایه طبیعی (گیاهی) و روغن‌های پایه سنتزی جای می‌گیرند که برای ایران

مهم‌ترین نوع همان روغن‌های پایه معدنی است. روغن پایه به دست آمده از نفت خام را روغن پایه معدنی می‌نامند که خود شامل دو دسته روغن‌های پارافینیک و نفتنیک است که از تصفیه نفت خام به دست می‌آیند. روغن‌های پارافینیک از هیدروکربن‌های نرمال (راست زنجیر) و هیدروکربن‌های ایزو (شاخه‌دار) تشکیل می‌شوند. اما روغن‌های نفتنیک از هیدروکربن‌های حلقوی سیر شده یک یا چند حلقه‌ای تشکیل می‌شوند. روغن‌های پارافینیک در مقایسه با روغن‌های نفتنیک دارای خواص زیر هستند:

دمای ریزش بالاتر
وزن مخصوص کمتر
شاخص گرانروی بالاتر
خاصیت حل‌کنندگی کمتر
مقاومت بالا در برابر اکسید شدن
فراریت کم و در نتیجه نقطه اشتعال بالاتر

روغن‌های نفتنیک به طور کلی، برای محدوده‌های دمایی کم و هنگامی که نقطه ریزش پایین مورد نیاز است، به کار گرفته می‌شوند. به خصوص در روغن‌های هیدرولیک، سردکننده‌ها، روغن‌های تولید لاستیک، فلزکاری و در روانکارهای سیلندر برای موتورهای بزرگ و گریس‌ها قابل استفاده هستند.

درسی که ایران به جهان می‌دهد: شفافیت معاملاتی پسته با عرضه در بورس کالا

اشاره

ایران به عنوان یکی از بزرگترین تولیدکنندگان پسته در دنیا به تنهایی بیش از ۴۰ درصد از کل پسته جهان را تولید و صادر می‌کند و با این میزان تولید و صادرات، محصول پسته بعد از صنایع گاز، پتروشیمی و فرش، مهم‌ترین محصول در سبد صادرات ایران محسوب می‌شود. تولید و صادرات پسته، سالانه در حدود ۱.۴ تا ۱.۷ میلیارد دلار برای ایران درآمدزایی دارد.

در سال ۲۰۱۴، ایران با صادر کردن بیش از ۱۹۱ هزار تن پسته، بزرگترین صادرکننده این محصول در دنیا شناخته شد. در همان سال، ایالات متحده آمریکا نیز با صادر کردن حدود ۱۳۸ هزار تن، به عنوان دومین صادرکننده پسته در جهان شناخته شد. سومین صادرکننده پسته در جهان ترکیه بود. ترکیه در سال ۲۰۱۴ توانست حدود ۳ هزار تن پسته را صادر کند.

به دلیل حجم بالای تولید پسته، ساماندهی این محصول در داخل کشور و گرفتن سهم مطلوب در بازار جهانی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. به منظور تنظیم بازار و حضور فعال در بازار جهانی این محصول، پنج متغیر مهم اثرگذار در تقاضا (محصول، قیمت، کانال‌های توزیع، بسته‌بندی و تبلیغات) باید مدیریت شود؛ چرا که بازار پسته در کشور ما مبتنی بر خرده‌فروشی است و باید منسجم و از استانداردهای روز بهره‌مند شود. به همین منظور کارشناسان اقتصادی بر این عقیده‌اند که پسته به دلیل بازار نقدی روان، استانداردپذیری، وجود انبارهای مناسب جهت نگهداری آن، قابلیت نگهداری در مدت زمان معین و وجود مازاد عرضه، قابلیت معامله در قالب معاملات فیزیکی و گواهی سپرده کالایی می‌تواند در بورس جایگاه ویژه‌ای داشته باشد. پسته یکی از کالاهای استراتژیک کشور است و از این رو لازم است تسهیلاتی در جهت تجارت پسته در کشور ایجاد شود و با تشکیل بازاری منسجم، شرایط برای مرجعیت قیمت روزانه محصول پسته در سطح جهانی فراهم شود.

این در حالی است که نبود بازار منسجم داخلی، دلیل مهمی برای سکوت ایران در حوزه قیمت‌گذاری محصول پسته در سطح بین‌الملل است. ایجاد بورس پسته، ایران را به کشور مرجع در خصوص قیمت‌گذاری این محصول تبدیل خواهد کرد. در ایران حدود ۷۰ نوع واریته پسته وجود دارد و با توجه به وجود این میزان تنوع محصول در ایران، تعریف استاندارددها برای عرضه تمام واریته‌ها دشوار است، که البته می‌توان این برنامه را به کمک ورود چند واریته اصلی به بورس کالا به مرحله اجرا درآورد.

لزوم ایجاد بازاری منسجم به گونه‌ای است که از طریق آن بتوان به صورت روزانه از قیمت این محصول باخبر شد. بدین ترتیب، از آنجا که ایران تولیدکننده بزرگ پسته در سطح جهانی است، از طریق امکاناتی که بورس در اختیار ماقار می‌دهد، می‌توانیم در مورد قیمت‌های جهانی نیز مذاکراتی داشته باشیم.

لازم به ذکر است که در اواسط دهه ۸۰ خورشیدی، تولید پسته ایران بالغ بر ۲۵۰ هزار تن بوده است، اما این میزان در سال ۱۳۸۹ به ۱۵۰ هزار تن کاهش یافت. نبود برنامه‌ریزی برای تأمین آب مورد نیاز باغ‌های پسته و نیز قوانین و مقررات دست و پاگیر صادراتی باعث شد که در آن سال‌ها، میزان صادرات پسته ایران افت چشمگیری را تجربه کند و در همین زمان، با افزایش تولید پسته در ایالت کالیفرنیا آمریکا، این کشور به اولین صادرکننده این محصول در سطح جهان تبدیل شد.

تأمین مالی این صنعت کمک می کند.

آغاز روزشماری عرضه پسته در بورس کالا

مراسم افتتاح رسمی معاملات پسته در بورس کالای ایران صبح روز دوشنبه ۱۶ اسفند ماه سال قبل برگزار شد. هم اکنون و پس از گذشت نزدیک به ۶ ماه از این مراسم، برنامه ریزی و تلاش هایی که برای عرضه گسترده پسته در بورس کالا انجام گرفته نشان می دهد که تا آغاز به کار قدرتمند معاملات پسته در چارچوب اوراق سپرده کالایی و یا صندوق های کالایی در بورس کالا (آغاز به کار جدی بورس پسته) فاصله چندانی باقی نمانده است.

محصول پسته یکی از کالاهای استراتژیک در کشور است و برای جهانی شدن آن لازم است با تشکیل بازاری منسجم، شرایط را برای مرجع قیمتی شدن این محصول کشور در سطح جهان فراهم کنیم.

از سوی دیگر، معاملات پسته در بورس کالای ایران به ارتقای برند پسته ایرانی کمک کرده و با توجه به انتشار اطلاعات قیمت ها و حجم معاملات به صورت برخط و از طریق اینترنت در سطح کشور و دنیا، امکان حضور مستقیم خریداران بین المللی فراهم خواهد شد؛ بنابراین، با توجه به سهم چشمگیری ایران در بازار پسته دنیا، می توان با کمک بازار های مشتقه در زمینه کشف قیمت این محصول نقش آفرینی کرده و به راحتی از این مسیر عبور کرد.

یکی از کارکردهای بورس کالا، تنظیم بازار محصولات کشاورزی است. بویژه وقتی کشاورزان ما همواره نگران هستند که محصولات خود را چگونه و به چه شکلی به فروش برسانند، زیرا بعضا شاهد آن هستیم که واسطه ها، محصول مورد نظر را با قیمت بسیار پایین از کشاورز خریداری کرده و با قیمت های گزافی در بازارهای کشور به فروش می رسانند و به این شکل، سود اصلی فروش به جیب واسطه گر می رود. عرضه پسته در بورس کالا به معنای وجود بازار منسجمی است برای آن که کشاورز در یک ساختار منظم بتواند محصول خود را عرضه کند.

پیگیری های کنونی نشان دهنده انتظار برای ثبت عرضه قدرتمند پسته در بورس کالا است. برنامه ریزی برای عرضه گسترده پسته در حالی در بورس کالا آغاز شده که به دلیل آنکه در این مسیر، خرید و فروش پسته فقط به معاملات نقدی و فیزیکی محدود نمی شود و امکان خرید نسبی، پیش خرید و استفاده از ابزارهای متنوع دیگری همچون گواهی سپرده پسته نیز در این بازار برای آن وجود دارد، تحول اساسی را در فروش بازار این محصول به همراه خواهد داشت. از این رو، ورود پسته به بورس کالا فرصت بسیار خوبی برای کشاورزان و تاجران ایرانی است که با سرمایه گذاری در بخش تولید این محصول و عرضه در بورس کالا، جایگاه پسته را نه تنها به سطح گذشته بازگردانند، بلکه بالاتر از آن نیز ببرند تا ایران در تولید و صادرات این محصول، همانند سال های قبل، حرف اول را در جهان بزند.

و صادرکنندگان این محصول موثر واقع شود. وی با بیان اینکه عرضه پسته در بورس کالا تاکنون در دنیا تجربه نشده و برای اولین بار در ایران عملیاتی می شود، گفت: بورس یعنی شفافیت در معاملات و فضای رقابتی حاکم بر آن، در افزایش کیفیت و تمرکز بر صادرات منسجم و هدفمند اثرگذار است، وی با اعلام اینکه استانداردهای لازم برای ورود پسته به بورس کالا تعریف شده است، افزود: در ابتدای امر، وارپته فندقی که نیمی از وارپته محصول پسته در کشور را شامل شده و عمده محصول تولیدی صادراتی به چین و روسیه را تشکیل می دهد، وارد بورس خواهد شد. وی تأکید کرد: می توان براساس نیاز کشورهای اروپایی، برای ورود دیگر رقم های پسته، سطح استانداردها را افزایش داد و به مرور زمان و با برنامه ریزی مناسب، این اقدام را به خوبی مدیریت کرد که در این صورت، هم به نفع اقتصاد ملی است و هم منافع تولید کنندگان و باغداران تأمین می شود.

حضور در بازارهای جهانی از مسیر بورس کالا

عضو کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی نیز در خصوص مزایای ورود پسته به بورس اظهار کرد: یکی از راه هایی که به راحتی می توانیم در بازارهای جهانی برای عرضه کالای خود حضور یابیم، بورس کالاست چون عرضه محصولات کشاورزی در این بازار مزایای زیادی دارد.

حبیب الله نیکزادی پناه ضمن اشاره به شفافیت قیمتی و ارتقای کیفیت محصول به عنوان مزایای عرضه پسته در بورس کالا، عنوان کرد: برای اینکه به سمت بورسی شدن پسته حرکت کنیم، لزوم توجه به ذائقه و کیفیت مدنظر مشتری و بسته بندی کالا ضروریست، ضمن اینکه به انبارهایی برای ذخیره کالا نیاز داریم که هم اکنون این انبارها در بورس پذیرش شده و امکان ذخیره محصول را دارند. وی افزود: طبیعتا زمانی که در بورس حضور نداریم، متقاضیان محصول در دنیا به مبدأ و فروشندگان آن دسترسی ندارند، اما به عرضه در بورس، خریداران آن کالا می توانند به راحتی پاسخ تقاضای خود را دریافت کنند.

نیکزادی پناه ضمن تأکید بر اینکه عرضه پسته در بورس کالا امکان دسترسی به بازارهای جهانی را فراهم می سازد، عنوان کرد: در این راستا گام های موثری برداشته شده تا محصول پسته ایرانی در تالار کشاورزی بورس کالای ایران مورد رقابت خریداران قرار گیرد که در صورت عملیاتی شدن این برنامه و عرضه گسترده پسته در بورس کالا، منافع آن، هم عاید کشاورزان و باغداران می شود و هم تاجران را منتفع می سازد.

ابزارهای مالی بورس کالا در صدد کمک رسانی به بازار پسته

رئیس کمیسیون بانک، بیمه و امور مالیاتی اتاق بازرگانی کرمان نیز در خصوص وجود ابزارهای نوین مالی در بورس کالا و نقش آنها در تسهیل روند تأمین مالی باغداران پسته به ویژه در بازه زمانی بلندمدت، عنوان کرد: قطعاً این ابزارها به

بورس کالا فرصتی برای رقابت شفاف

در همین ارتباط و با توجه به اهمیت محصولات کشاورزی و به ویژه محصول پسته در اقتصاد کشور، وزیر جهاد کشاورزی تقویت عرضه محصولات کشاورزی در بورس کالا را ضروری دانسته و تأکید کرده است که تولید و عرضه کالاهای کشاورزی باید به صورت «زنجیره ای» انجام شود.

محمود جتعی با اشاره به اینکه در زنجیره تولید محصولات کشاورزی، نهاده ها با قیمت مناسب تأمین و بدون تحمیل هزینه های واسطه گری در اختیار تولید کنندگان قرار می گیرد، گفت: بخش عمده ای از محصولات باغی از جمله پسته با هدف صادرات تولید می شود و ضرورت دارد تولید و عرضه این محصولات متناسب با نیاز بازارهای هدف و در زنجیره صورت گیرد.

مدیرعامل شرکت بورس کالای ایران نیز با اشاره به اینکه ساز و کار مناسبی برای عرضه محصول پسته در بورس تعریف شده است، تأکید دارد که ایران اولین تولید کننده پسته دنیا بوده و از این جهت، عرضه این محصول کشاورزی در بورس کالا بسیار اهمیت دارد.

حامد سلطانی نژاد با اشاره به اینکه بورس به محصولات کشاورزی بسیار توجه دارد و در حال حاضر ۱۰ درصد از ارزش بازار بورس کالای ایران به داد و ستد محصولات کشاورزی مربوط است، گفت: پسته یک کالای اصلی و ارزآور برای کشور محسوب می شود و باید در مرحله اول، بازار منسجم و باثباتی برای این محصول فراهم کرد. مدیرعامل شرکت بورس کالای ایران با اشاره به اینکه از اواخر سال ۹۵، مقدمات ورود پسته به بورس کالا فراهم شده است، گفت: این اقدام در راستای فروش پسته با یک ساز و کار مناسب و شفاف بوده و بورس کالا، محلی برای کشف قیمت است.

سلطانی نژاد با اشاره به اینکه در بازار شفاف همه سود می برند، تصریح کرد: در دنیا، کشوری که بزرگترین تولید کننده است، تعیین کننده قیمت نیز هست و ما باید از این ظرفیت استفاده کرده تا محصول پسته را به قیمت واقعی به فروش برسانیم.

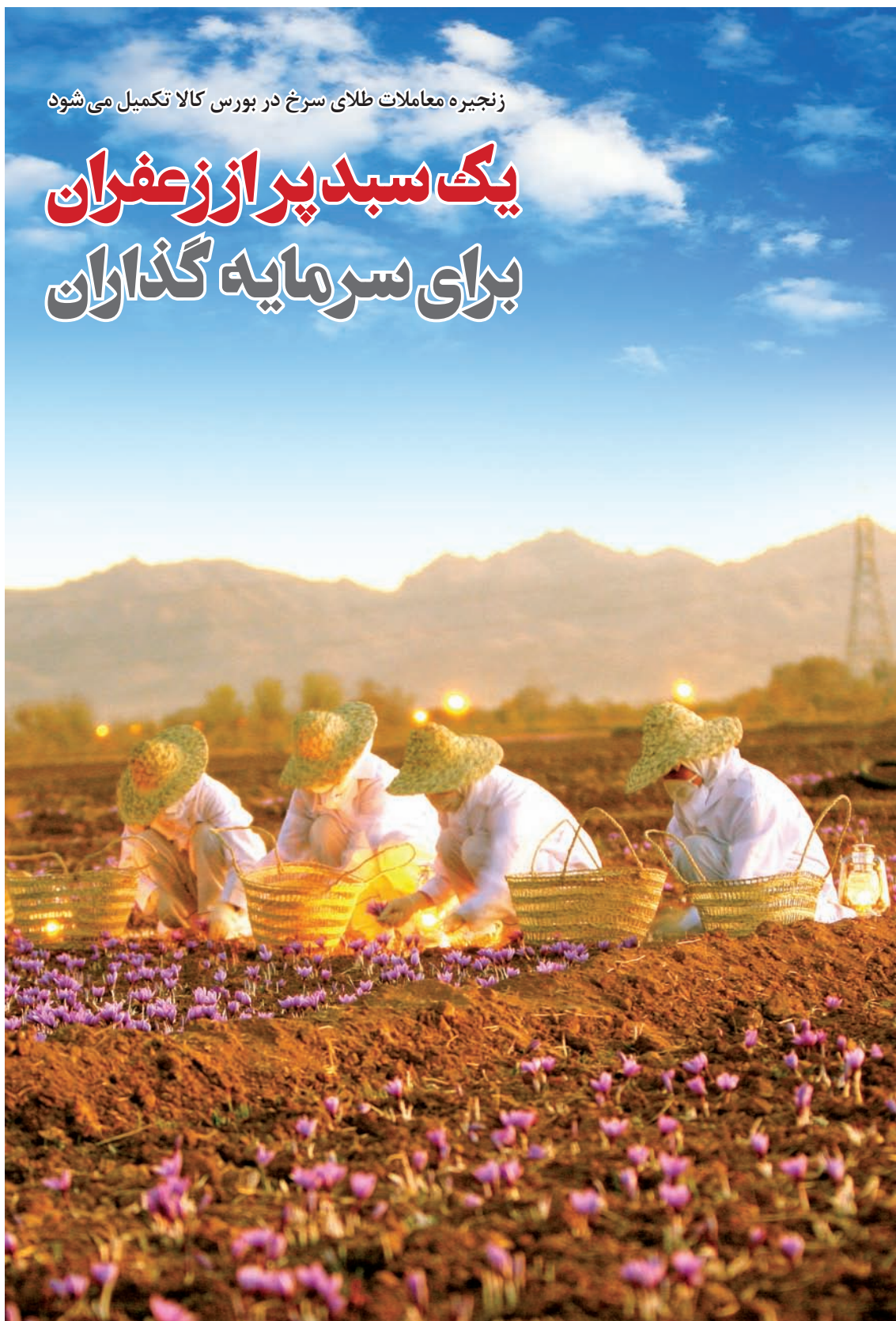
وی با بیان اینکه بسیاری از تاجران ما به دنبال ثبات بازار و نفع کشاورز هستند، گفت: از طریق بورس کالا، از حضور دلالان جلوگیری می شود و تمام معاملات به صورت شفاف انجام می شود.

عرضه پسته در بورس کالا در دنیا تجربه نشده است

در همین ارتباط، نایب رئیس اول کمیسیون تخصصی اتاق بازرگانی ایران در تشریح مزایای عرضه پسته در بورس کالا، یکی از اصلی ترین اهداف عرضه پسته به بورس کالا را توسعه و شفافیت معاملاتی بازار دانست. جلیل کربخش راوری با اشاره به عرضه این محصول در بورس کالا در آینده نزدیک، گفت: ورود پسته به بورس کالا از طریق انتشار گواهی سپرده کالایی و تشکیل صندوق های سرمایه گذاری به پشتوانه کالا، می تواند در حل مشکل نقدینگی پسته کاران

زنجیره معاملات طلای سرخ در بورس کالا تکمیل می شود

یک سبد پر از زعفران برای سرمایه گذاران

مقدمه

معاملات زعفران در بورس کالای ایران از مدت‌ها پیش و در واقع از ابتدای کار این بورس در سال ۸۸ برقرار بوده است. رونق معاملات این محصول در بورس کالای می‌تواند به شناخته شدن برند زعفران به نام ایران در جهان منجر شود. در واقع از آنجایی که استانداردهای بورس کالای می‌تواند خیال خریداران خارجی را از بابت کیفیت محصول راحت کند، مشتریان خارجی به جای مراجعه به دلالان مستقیمی از بورس کالای ایران خرید خواهند کرد و این اتفاق به مرور زمان به شناخته شدن زعفران در جهان به عنوان یک کالای ایرانی می‌انجامد. اما رونق معاملات زعفران در بورس کالا شرایطی را می‌طلبد که باید با برنامه‌ریزی مناسب به آن دست یافت؛ این شرایط طی سال‌های گذشته و به مرور زمان در بورس کالا ایجاد شده است. بر این اساس علاوه بر انجام معاملات این محصول در بازار فیزیکی بورس کالا، سال گذشته معاملات گواهی سپرده زعفران در بورس کالا نیز راه‌اندازی شد. در ادامه این روند، انبار شرکت زرین زعفران مشرق زمین در تربت حیدریه به عنوان دومین انبار بورس کالا برای معاملات گواهی سپرده زعفران پذیرش شد. طبیعتاً با افزایش تعداد انبارهای پذیرش شده در بورس کالا معاملات آن توسعه بیشتری خواهد یافت، اما از سوی دیگر راه‌اندازی بازار آتی زعفران می‌تواند سید انبار معاملات این کالا را تکمیل کند. همچنین از سال گذشته مزمه راه‌اندازی صندوق زعفران توسط تأمین سرمایه آرمان در بورس کالا شنیده شد. پیرامون این مسائل و ضرورت انجام معاملات زعفران در بورس کالا با اکبر میرزاپور، سرپرست مدیریت توسعه بازار فیزیکی این بورس به گفت‌وگو نشستیم که متن آن را در ادامه می‌خوانید.

نیز در انبار انجام داد تا گواهی زعفران با دو عنوان داخلی و صادراتی در بورس کالا معامله شود؟

بله، این امکان وجود دارد چرا که ایران بزرگترین تولیدکننده زعفران جهان است و به دلیل تنوع آب و هوایی، این محصول با کیفیت عالی عرضه می‌شود. از سوی دیگر تولید زعفران ایران طی چند سال اخیر با رشد مواجه بوده که میزان زیادی از این تولیدات (حدود ۲۰۰ تن) صادر می‌شود و با عنایت به اینکه یکی از برنامه‌های شرکت بورس کالای ایران تقویت رینگ صادراتی است این امکان وجود دارد که معاملات زعفران در رینگ صادراتی بورس کالا و در قالب گواهی سپرده کالایی صورت گیرد و همچنین آزمایش‌های مربوط به کیفیت زعفران هم در انبار پذیرش شده انجام شود. البته یادآوری این نکته نیز ضروری است که در حال حاضر مشتریان خارجی هم می‌توانند مشتریان گواهی سپرده کالایی زعفران باشند و زعفران خریداری کنند و یا حتی به عنوان عرضه‌کننده زعفران در بازار حضور داشته باشند.

هزینه نگهداری زعفران در این انبارها چقدر است؟

نکته قابل توجه این است که این هزینه بسیار جزئی بوده و

کالا پاسخ‌گوی خریداران خارجی زعفران خواهد بود؟

آزمایش‌های انجام شده در انبارهای مورد پذیرش بورس کالا یکسری آزمایش‌های متعارف و قابل قبول برای خریداران داخلی است اما اگر خریدار خارجی بخواهد زعفران را از این انبارها خریداری کند می‌تواند آزمایش‌های دیگری از جمله میکروبیولوژی یا فلزات سنگین را با پرداخت هزینه درخواست نماید. همچنین اگر خریداری بخواهد پس از تحویل گرفتن کالا آن را به بازارهای خارجی صادر کند باید آزمایش‌های لازم برای صادرات را انجام دهد.

آیا هزینه انجام این آزمایش‌ها از کشاورزان اخذ می‌شود؟

این موضوع بر اساس عرف بازار در نظر گرفته شده است، هزینه خدمات انبار برای ارزیابی محصول و نمونه‌گیری به مبلغ ۱۵ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم است که به صورت نقدی توسط کشاورز به انبار یا انباردار پرداخت می‌شود؛ هزینه ارزیابی محصول برای کالای تحویلی کمتر از یک کیلوگرم نیز به مبلغ ۱۵ هزار تومان است.

آیا نمی‌توان آزمایش‌های لازم برای صادرات را

در ابتدا بفرمایید که بر مبنای چه دلایلی استفاده از ابزار گواهی سپرده کالایی برای زعفران را در دستور کار قرار دادید؟

زعفران به عنوان دومین دارایی بعد از سکه طلا برای ایجاد ابزار گواهی سپرده کالایی مناسب تشخیص داده شد. دلیل این امر امکان نگهداری این کالا به مدت قابل قبول، قیمت مناسب برای ایجاد یک بازار بزرگ مالی و عمق بالای بازار با توجه به حجم تولید و معاملات آن در کشور بوده است. بر این اساس راه‌اندازی معاملات گواهی سپرده کالایی برای زعفران در دستور کار قرار گرفت و در سال گذشته نخستین انبار نگهداری زعفران در مشهد مقدس از سوی بورس کالا پذیرش شد و معاملات آن در حال حاضر در بورس کالا جریان دارد. از سوی دیگر در تیر امسال نیز دومین انبار برای معاملات گواهی سپرده زعفران در شهر تربت حیدریه آغاز به کار کرد که از آنجایی که این شهر یکی از مراکز اصلی تولید زعفران در کشور است این بازار می‌تواند نقش مؤثری در گسترش بازار گواهی سپرده کالایی ایفا کند.

آزمایش‌هایی که برای زعفران انجام می‌شود بسیار گران قیمت است، آیا آزمایش‌های تعیین کیفیت زعفران در انبارهای پذیرش شده بورس

برای هر گرم زعفران حدود یک ریال در روز است. هزینه انبارداری برای جبران خدمات انبار برای توزین، افت وزنی، نگهداری در بسته‌های مشخص شده توسط بورس و ... بوده و غیر از هزینه تعیین شده، هیچ مبلغ دیگری به انبار یا انباردار پرداخت نخواهد شد.

«دلیل اینکه راه اندازی چنین بازارهایی معمولاً با مخالفت و انتقاد مواجه می‌شود، چیست؟»

هر بازار کالایی معمولاً ذی‌نفعانی دارد که عرضه در بورس کالا به دلیل شفافیت معاملات با منافع این اشخاص در تضاد است، بنابراین بسیار طبیعی است که عده‌ای ساز مخالفت سر دهند. این موضوع تنها برای زعفران اتفاق نیفتاده است و تا کنون هر کالایی که در بورس عرضه شده عده‌ای به مخالفت با آن پرداخته‌اند. در مورد زعفران نیز باید گفت که منافع ذی‌نفعان متفاوت است؛ تا کنون محصول توسط واسطه‌ها بر سر مزرعه و از کشاورز خریداری و معمولاً در این پروسه قیمتی پایین‌تر از قیمت بازار به کشاورز پیشنهاد می‌شد و به این ترتیب واسطه‌ها علاوه بر سودی که از نگهداری و فروش کالا عایدشان می‌شد از حق کشاورز نیز به نفع خود استفاده می‌کردند. اما با معامله زعفران به صورت گواهی سپرده، تعیین‌کننده قیمت، میزان تقاضا در بازار خواهد بود؛ درواقع با افزایش تعداد بازیگران قیمت خریداری شده محصول از کشاورز به قیمت واقعی خود نزدیک‌تر شده و سهم واسطه‌گران در این بخش کاهش می‌یابد. بنابراین عرضه زعفران در بورس کالا و راه‌اندازی معاملات گواهی سپرده کالایی برای آن قطعاً با منافع عده‌ای سازگار نیست.

«راه‌اندازی بازار گواهی سپرده زعفران را چگونه ارزیابی می‌کنید؟»

جدای از اینکه عرضه زعفران در بورس کالا و به ویژه راه‌اندازی بازار گواهی سپرده کالایی برای آن نه تنها تأثیر منفی در بازار ندارد بلکه به ساماندهی بازار این محصول کمک شایانی خواهد کرد، حجم معاملات زعفران در بورس کالا در حال حاضر به اندازه‌ای نیست که بخواهد بازار این کالا را متشنج کند. به اعتقاد من بازار زعفران نیازمند یکسری کار فرهنگ‌سازی دامنه‌دار و مداوم است تا بتوانیم از امکانات بورس کالا در راه توسعه بازار این محصول ملی گام برداریم.

در حال حاضر بیش از ۱۲۰ هزار کشاورز به کشت زعفران مشغولند که تولیدات آنها از ۵۰۰ گرم تا ۵۰

کیلوگرم می‌رسد، بسیاری از این تولیدکنندگان در فصل کشت تمام محصول خود را به بازار نمی‌آورند تا قیمت محصول کاهش‌ی نشود؛ درواقع این موضوع را درک کرده‌اند که با عرضه یکباره محصول به بازار قیمت آن با افت شدیدی روبه‌رو خواهد شد، پس محصول خود را به تدریج و براساس نیاز خود به بازار عرضه می‌کنند. اما متأسفانه عمده این نگهداری‌ها به صورت غیرکارشناسی است به طوری که بسیاری از این افراد محصول خود را در زیرزمین و گاو صندوق نگهداری می‌کنند که می‌تواند تا حدود زیادی از کیفیت آن کاسته و قابلیت صادراتی آن را از بین ببرد.

بر این اساس با استانداردهایی که در انبارهای مورد پذیرش بورس کالا رعایت می‌شود و با پرداخت هزینه‌ای اندک می‌توان علاوه بر راه‌اندازی سیستم فروش عادلانه به نقش‌آفرینی کشور در قیمت زعفران نیز کمک کرد. در حال حاضر ایران به عنوان یکی از بزرگترین تولیدکنندگان زعفران در جهان تأثیری چندانی در تعیین قیمت آن ندارد و واسطه‌گران معمولاً این کالا را به صورت فله صادر می‌کنند. این در حالی است که با عرضه این محصول در بورس کالا می‌توان برندهای زعفران ایرانی را به جهان معرفی کرد تا به تدریج نام زعفران با نام ایران عجین شود. این امر با استانداردسازی این محصول از طریق انبارهای مورد پذیرش بورس کالا به وجود خواهد آمد و می‌توان انواع برندهای زعفران را با بسته‌بندی‌های مناسب در بورس کالا عرضه کرد.

«ابزار بورس کالا برای مطرح کردن برندهای ایرانی زعفران در دنیا چیست؟ آیا کارخانه‌های فراوری زعفران، این کالا را در بسته‌بندی مناسب تولید و عرضه می‌کنند؟»

در حال حاضر در مورد قیر ایران این اتفاق افتاده است و قیمت قیر معامله شده در بورس کالای ایران در نشریات معتبر جهانی منتشر و به آن استناد می‌شود. این در حالی است که قیر ایران از سال‌ها پیش به کشورهای خارجی صادر می‌شد اما هیچ‌گاه هیچ نامی از ایران به عنوان تولیدکننده آن وجود نداشت. این شرایط در حال حاضر در مورد زعفران وجود دارد و خریداران خارجی کمتر زعفران را با نام ایران را می‌شناسند. این در حالی است که برندهای ایرانی زعفران توانایی تولید و بسته‌بندی مناسب این محصول را دارند اما طرف خارجی معمولاً در مورد کیفیت آن ابراز نگرانی می‌کند. این مشکل با انجام معاملات زعفران در بستر بورس کالا قابل رفع شدن است چرا که بورس محصول معامله شده را از هر لحاظی تضمین می‌کند و به این ترتیب دغدغه خریدار خارجی رفع خواهد شد. در حال حاضر بسیاری از کارخانه‌های معتبر صنعتی محصولات خود را در بورس فلزات لندن (LME) عرضه می‌کنند تا از برند این بورس برای اعتباربخشی به کالای خود بهره‌مند شوند.

از سوی دیگر بسیاری از برندهای دیگر دنیا تمایل به عرضه محصولات خود در این بورس دارند تا از مزایای عرضه در آن استفاده کنند.

«غیر از فروش منصفانه محصول زعفران کاران و ساماندهی واسطه‌گران در این بازار، مزیت دیگر گواهی سپرده زعفران چیست؟»

یکی از برنامه‌های اصلی ما امکان وثیقه قرار دادن گواهی سپرده کالایی و تأمین مالی به پشتوانه این اوراق است. در این زمینه در حال پیگیری هستیم که این امکان فراهم شود تا دارندگان این اوراق بتوانند به واسطه آن از نهادهای مالی وام دریافت کنند. بر این اساس با برخی از بانک‌های رسمی کشور صحبت‌هایی انجام و دغدغه‌هایی از سوی بانک‌ها از بابت بازپرداخت وام مطرح شده که باید بتوانیم به این دغدغه‌ها پاسخ دهیم.

«آیا امکان راه‌اندازی بازار آتی برای زعفران وجود دارد؟»

قرارداد آتی یکی از الزامات تکمیل زنجیره بازار هر کالایی به شمار می‌رود. بر این اساس با عرضه فیزیکی، گواهی سپرده کالایی و راه‌اندازی معاملات آتی بازار هر کالایی زنجیره ابزارهای آن تکمیل خواهد شد. در مورد زعفران در حال حاضر هم عرضه فیزیکی در بورس کالا انجام می‌شود و هم گواهی سپرده کالایی آن راه‌اندازی شده است. تنها گزینه باقی‌مانده راه‌اندازی بازار آتی زعفران است که امیدواریم مقدمات راه‌اندازی آن در بورس کالا هر چه زودتر فراهم شود. با ایجاد بازار آتی ریسک تولیدکننده زعفران تا حدود زیادی پوشش داده می‌شود و خیال تولیدکننده از بابت فروش محصول خود در آینده راحت خواهد بود.

«قرار بود صندوق کالایی زعفران با بازارگردانی تأمین سرمایه آرمان انجام شود؛ راه‌اندازی این صندوق در چه مرحله‌ای قرار دارد؟ آیا صندوق زعفران نمی‌تواند به رونق معاملات این کالا در بورس کمک کند؟»

قطعاً ایجاد صندوق‌های تخصصی برای هر کالایی به رونق معاملات آن کمک خواهد کرد؛ چرا که این صندوق‌ها به طور تخصصی در بازار کالای مشخص شده ورود خواهند کرد و سعی آنها بر این است که با بهره‌گیری از شرایط حاکم بر بازار بهترین موقعیت را اتخاذ کنند تا به سوددهی مناسب برسند. بر این اساس صحبت‌هایی برای ایجاد صندوق کالایی زعفران مطرح شد، این گفت‌وگو متوقف نشده و در حال پیگیری است. مطمئناً ایجاد صندوق کالایی برای زعفران به افزایش حجم معاملات آن کمک خواهد کرد همان‌طور که در مورد صندوق سرمایه‌گذاری طلا نیز شاهد بودیم که ایجاد این صندوق تأثیر زیادی در افزایش حجم معاملات سکه در بازارهای آتی و گواهی سپرده سکه داشت.

رشد کیفیت و ساماندهی تولیدات کشاورزی با اجرای ماده ۳۳

تضمین گندم در بورس کالا

« مهدی حاجی‌وند

مقدمه

به گواه تاریخ در حدود پنج هزار سال پیش از میلاد، مردم غارنشین فلات ایران بر اثر تغییراتی که از لحاظ آب و هوا و تشکیل مزارع و چمنزارها به وجود آمد به دشت‌هاروی آوردند و زندگی تازه‌ای را آغاز کردند.

بر این اساس قدیمی‌ترین مردم دشت‌نشین، مردم سیلک (Sialk) نزدیک کاشان بودند و تحقیقاتی که از این محل انجام گرفته است نشان می‌دهد مردم فلات ایران در آن روزگاران برای گذراندن بهتر زندگی به کشاورزی پرداختند و حیوانات اهلی را پرورش دادند.

همچنین در هزاره چهارم پیش از میلاد مردم دشت‌نشین فلات ایران در کار و زندگی پیشرفت بیشتری کردند و در این دوره، تجارت رو به گسترش نهاد. اماد در این میان داده‌ستدها بیشتر مربوط به محصولات کشاورزی مانند گندم و جو بود و برخی از تاریخ‌نگاران هم بر این نکته تأکید دارند که کشت گندم و جو نخستین بار در ایران متداول شده است.

البته برخی کارشناسان بر این باورند از حفاری‌های باستان‌شناسی چنین استنباط می‌شود که منشاء کشت گندم یا در سوریه و فلسطین یا کمی دورتر به سمت شمال در امتداد بخش جنوبی آناتولی بوده و کشت گندم از فلسطین به مصر و از شمال بین‌النهرین به ایران گسترش یافته است.

در واقع گندم به عنوان ماده غذایی اصلی برای تأمین قوت غالب مردم این نواحی همواره به عنوان یکی از مهم‌ترین تولیدات کشاورزی مطرح بوده است. بر این اساس می‌توان از «گندم» به عنوان مهم‌ترین محصول استراتژیک بخش کشاورزی یاد کرد که در برخی موارد اهمیت این محصول کشاورزی و نیز وابستگی کشورها به آن موجب شده تا از گندم به عنوان یکی از مولفه‌های تأثیرگذار بر اقتصاد و سیاست یاد کنند. به همین دلیل برنامه‌ریزی برای حمایت از این محصول استراتژیک در همه زمینه‌ها از کاشت، داشت و برداشت گرفته تا حمل و نقل و فروش آن در کنار ایجاد انگیزه و حمایت از کشاورزان برای استمرار کاشت گندم همواره به عنوان یکی از موضوعات مهم کشورها به ویژه کشور ما مطرح بوده است.

به این منظور چند سالی است که در کشور استفاده از ساز و کار بورس کالا در راستای حمایت از کشاورزان و تضمین محصولات مختلف آنها از جمله گندم به عنوان یکی از شاهراه‌های امن برای معاملات کشاورزی انتخاب شده است. بر این اساس باید گفت سیاست تضمینی در حالی تازگی‌ها با هدف حمایت از کشاورزان یا به عرصه گذاشته است که در این روش گندم‌کار پس از فروش محصول خود، در صورتی که قیمتی کمتر از نرخ مصوب دولت دریافت کرده باشد مابه‌التفاوت آن را از دولت می‌گیرد.

سابقه قانونی عرضه محصولات کشاورزی در بورس

از این رو نگاهی به سابقه معامله محصولات کشاورزی در چارچوب قیمت تضمینی در بورس کالا نشان می‌دهد ابتدا در سال ۶۸ قانون تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی در کشور تصویب و ابلاغ شد که در این قانون به منظور حمایت از تولید محصولات اساسی کشاورزی و ایجاد تعادل در نظام تولید و جلوگیری از ضایعات محصولات کشاورزی و ممانعت از ضرر و زیان کشاورزان، دولت موظف شد همه ساله خرید محصولات اساسی کشاورزی (گندم، برنج، جو، ذرت، چغندر، پنبه و ش، دانه‌های روغنی، چای، سیب‌زمینی، پیاز و حبوبات) را تضمین کرده و حداقل قیمت خرید تضمینی را اعلام و نسبت به خرید آنها از طریق واحدهای ذی‌ربط اقدام کند.

پس از اجرای این قانون، در سال ۸۹ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی به تصویب رسید که در ماده ۳۳ آن علاوه بر اجرای قانون خرید تضمینی محصولات کشاورزی در قالب بودجه‌های سنواتی و اعتبار مصوب، سیاست قیمت تضمینی نیز برقرار شد و تولیدکنندگان محصولات کشاورزی اجازه یافتند محصولات خود را در بازار بورس تخصصی کالای کشاورزی عرضه کنند. همچنین در این قانون این‌گونه نگاشته شد که در صورت کاهش قیمت بورس نسبت به قیمت تضمینی اعلام شده از سوی دولت، مابه‌التفاوت آن توسط دولت به تولیدکنندگان پرداخت شود.

در این سال همچنین آیین‌نامه اجرایی این ماده قانونی به دستگاه‌های ذی‌ربط ابلاغ شد که در این دستورالعمل اجرایی، وزارت جهاد کشاورزی مکلف شد حداکثر تا ۱۵ شهریور هر سال متناسب با شرایط تولید، نوع محصول و وضعیت بازار و نیز قیمت تضمینی سال آینده محصولات کشاورزی و دامی را که قابل معامله در بورس کالا هستند برای تصویب به هیات وزیران پیشنهاد کند.

همچنین این وزارتخانه مکلف شد با همکاری بورس کالا تا پایان اردیبهشت هر سال برای تهیه فهرست محصولات کشاورزی قابل معامله در این بورس اقدام کند که بر این اساس مرجع تعیین کیفیت و درجه‌بندی محصولات موضوع این آیین‌نامه، بورس کالا با همکاری وزارت جهاد کشاورزی تعیین و اعمال سیاست خرید تضمینی برای آن دسته از کالاهای کشاورزی که مشمول فهرست کالاهای قیمت تضمینی می‌شوند، ممنوع اعلام شد.

از سوی دیگر بر اساس این مصوبه آن دسته از کالاهای مشمول خرید قیمت تضمینی که توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت مشمول خرید تضمینی می‌شوند نیز از شمول این تصویب‌نامه خارج و معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهوری هم مکلف شد بنا به پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی، میزان مابه‌التفاوت قیمت تضمینی با قیمت تابلوی بورس به تفکیک محصولات منتخب را در بودجه سنواتی پیش‌بینی کند. بنابراین، عرضه محصولات کشاورزی در بورس کالا منوط به ارائه تأییدیه سازمان جهاد کشاورزی استان برای تولیدکنندگان حقیقی کشاورزی و مصوبه مجمع عمومی مربوط به تفکیک نوع محصول و نیز مجوز وزارت جهاد کشاورزی (سازمان جهاد کشاورزی استان) برای تشکیل‌های بخش کشاورزی شد.

در ادامه در اردیبهشت سال ۹۴ نیز هیات دولت اجرای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی در قالب طرح قیمت تضمینی را روی ذرت و جوی استان‌های خوزستان و کرمانشاه از طریق بورس کالای ایران ابلاغ کرد و موجب شد تا ذرت برداشت شده در استان خوزستان به انبارهای

پذیرش شده در بورس کالا منتقل شده و معاملات گواهی سپرده کالایی این محصول در بورس کالای ایران آغاز شود. به همین منظور مراسم راه‌اندازی رسمی معاملات گواهی سپرده کالایی در بورس کالای ایران در ۱۹ اسفند سال ۹۴ برگزار و در نهایت در ۲۵ اردیبهشت پارسال با تصمیم هیات وزیران معامله تمامی ذرت و جو کشور در بورس کالا آغاز شد، تا طی این مراحل نشان دهد بورس کالای ایران مرجعی قابل اعتماد برای معاملات محصولات کشاورزی در چارچوب قیمت تضمینی به جای خرید تضمینی است که تأیید این ادعا را می‌توان در افزایش حجم معامله محصولات کشاورزی در بورس کالا مشاهده کرد.

بر این اساس استقبال از معامله محصولات کشاورزی در بورس موجب شد هیات وزیران در جلسه هفتم خرداد امسال مصوبه دیگری را در زمینه حمایت از این رخداد تحت عنوان «عرضه و معامله کل محصول گندم استان‌های مرکزی، خراسان شمالی، اردبیل و زنجان در قالب سیاست قیمت تضمینی از طریق بورس کالا برای مصارف صنف و صنعت» به تصویب برساند که بر اساس آن با پیشنهاد مشترک سازمان برنامه و بودجه و وزارت جهاد کشاورزی عرضه و معامله کل محصول گندم استان‌های مرکزی، خراسان شمالی، اردبیل و زنجان در قالب سیاست قیمت تضمینی از طریق بورس کالای ایران برای مصارف صنف (خیزی‌ها) و صنعت مجاز شود.

همچنین در بخش دیگر از این مصوبه شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران به‌عنوان بازارساز مکلف شد حداکثر دو هفته پس از اولین عرضه هر محموله گندم در تابلوی بورس در صورت عدم خرید از سوی متقاضیان، اقدام به خرید آن محموله از محل اعتبارات مصوب مربوط کند که پس از این مصوبه هیات دولت مجدداً بر عرضه ذرت و جو در بورس کالا در چارچوب قیمت تضمینی تأکید کرد و معاملات برنج نیز به این گروه کالایی افزوده شد.

البته چندی پیش، هیات وزیران در جلسه ۱۴ تیرماه خود با اجرای سیاست قیمت تضمینی برای محصولات ذرت، جو و برنج در راستای افزایش شفافیت معاملات، کاهش بار مالی دولت و افزایش رضایتمندی کشاورزان و خریداران این محصولات از طریق عرضه محصولات ذرت و جو در کل کشور و برنج (صرفاً در استان‌های مازندران و گیلان) در بورس کالای ایران موافقت کرد.

همچنین بر اساس این مصوبه سازمان برنامه و بودجه کشور موظف شد مابه‌التفاوت قیمت تابلوی بورس با قیمت تضمینی این محصولات را به علاوه کارمزد معامله در بورس، به تفکیک از محل اعتبارات مصوب قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور تأمین و پرداخت کند.

از سوی دیگر در این جلسه هیات وزیران وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان بورس ایران را مکلف کرد نسبت به بسترسازی و تقویت زیرساخت‌های مورد نیاز ورود محصولات کشاورزی به بورس کالا با هماهنگی وزارت جهاد کشاورزی اقدام کند.

به علاوه این که بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران نیز مکلف شد از طریق بانک‌های عامل معادل هفت هزار میلیارد ریال تسهیلات بانکی در اختیار شرکت سهامی پشتیبانی امور دام کشور قرار دهد و این شرکت هم مجاز شد با تأیید سازمان برنامه و بودجه کشور نسبت به پرداخت مابه‌التفاوت قیمت تضمینی با قیمت معامله شده در بورس کالا اقدام کند.

گندم سوگلی محصولات کشاورزی در بورس

مرور سابقه معامله محصولات کشاورزی در چارچوب قیمت تضمینی در بورس کالا نشان می‌دهد بخش قابل توجهی از این مصوبات به معاملات گندم در بورس کالای ایران به عنوان یک کالای استراتژیک در کشور و نیز محصولی قابل توجه و پرمصرف در سبد غذایی بیشتر مردم اشاره دارد که این موضوع بر اهمیت فراهم آوردن سازوکار حمایتی از تولید این محصولات و نیز حمایت از کشاورزان تأکید

می‌کند؛ بنابراین مجموعه این عوامل موجب شده تا بیش از هر زمان دیگری این روزها بحث شفافیت داد و ستد و پتانسیل مدیریت این بازار با تأکید بر رویکرد قیمت تضمینی در بورس کالا نمایان شود.

به علاوه اینکه به باور کارشناسان استقبال کشاورزان از مکانیزم قیمت تضمینی، پذیرش جایگاه بورس کالا در معاملات محصولات کشاورزی، توانمندی این نهاد مالی در مدیریت فرایند خرید در استان‌های مطرح و همچنین پتانسیل ایجاد ابزارهای مالی و کاهش ریسک در کنار ظرفیت ایجاد صندوق‌های سپرده کالایی مزیت‌هایی هستند که ورود بورس کالا به معاملات گندم در اقصی نقاط کشور را توجیه‌پذیر می‌کند.

تضمین نقد فروشی

همچنین یکی از مشکلات اصلی گندمکاران مطالبات معوق است که بر این اساس برخی از کارشناسان نفع مستقیم عرضه گندم در بورس کالا را از آن کشاورزان می‌دانند و بر این باورند اجرای این طرح زمان دریافت پول توسط کشاورز را به واسطه عرضه محصول در بورس کالا به کمترین حد ممکن می‌رساند و از این نظر گندمکاران دیگر دغدغه‌ای نخواهند داشت و مطالبات آنها در کوتاه‌ترین زمان پرداخت خواهد شد.

کشف قیمت عادلانه

همچنین اجرای این طرح باعث کوتاه شدن دست دلالت از بازار کشاورزی و کشف عادلانه قیمت‌ها در بورس کالا می‌شود. به علاوه اینکه با جایگزینی قیمت تضمینی به جای خرید تضمینی، بهره‌وری در بخش کشاورزی افزایش یافته و تحولی بزرگ در ارتقای بخش کشاورزی کشور رقم خواهد خورد. از این رو باید سازوکار تعریف شود تا واسطه‌ها نتوانند با ورود به بورس کالا محصولات کشاورزی را در بازار آزاد با افزایش چند برابری به فروش برسانند.

از سوی دیگر برای رسیدن به اهداف اجرای سیاست قیمت

❖ هدفمند شدن کاشت

همچنین کشف قیمت به کمک معاملات آتی در زمان کاشت این مزیت را ایجاد می‌کند که کشاورز بتواند برای نوع محصول، زمان برداشت و سطح زیر کشت مورد نظر برنامه‌ریزی دقیقی داشته باشد که کوچک‌ترین خروجی آن کاهش ضایعات و افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی است. از این رو باید گفت مزیت‌های معامله گندم در بورس کالا با استفاده از مکانیزم قیمت تضمینی به جای خرید صندوق‌های پتانسیل ایجاد ابزارهای نوین مالی و راه‌اندازی صندوق‌های سپرده کالایی یکی از اتفاقات خوش‌یمن در بازار سرمایه و نیز صنعت کشاورزی است و به باور کارشناسان نگاهی هم به تجربه سایر کشورهایی مانند هند، آفریقای جنوبی و برزیل و نیز کشورهای توسعه‌یافته‌ای چون آمریکا و چین نشان می‌دهد بورس‌های کالایی با محوریت محصولات کشاورزی اگر چه نوشاروی بهبود مکانیزم‌های تولیدی نبوده ولی قطعا میانبری برای سیاست‌های حمایتی از بخش کشاورزی، توانمندسازی کشاورزان، حذف واسطه‌گری و تحلیل‌پذیر بودن این بازارها هستند که در نهایت به قدرت‌نمایی این حوزه‌ها در این کشورها انجامیده است.

همچنین نداشتن برآوردی از نیاز سالانه محصولات و برنامه‌ریزی برای تولید از جمله مشکل طرح خرید تضمینی است که موجب شده تا طرح قیمت تضمینی جایگزین آن شود که از این نظر می‌توان تا حدودی بر مشکلات صنعت کشاورزی در کشور که آن را پرهزینه و کم‌بازده کرده و موجب پایین آمدن بهره‌وری کشاورزی شده است، فائق آیم.

❖ رضایت کشاورزان

در مجموع باید گفت دلیل مشکلات ناشی از طرح خرید تضمینی محصولات کشاورزی موجب شد تا سیاست قیمت تضمینی با استفاده از ظرفیت‌های بورس کالا جایگزین خرید تضمینی محصولات کشاورزی شود که از جمله مزایای آن می‌توان گفت در سیاست قیمت تضمینی، دولت قیمت تضمینی را اعلام و کشاورز محصولش را در بورس کالا عرضه می‌کند. بر این اساس اگر قیمت کشف شده محصول در بورس پایین‌تر از قیمت تضمینی اعلامی از سوی دولت باشد، وجه حاصل از فروش محصولات در بورس به حساب کشاورز واریز و مابه‌التفاوت قیمت نیز از سوی دولت پرداخت می‌شود. از این رو با اجرای موفقیت‌آمیز این طرح حالا بسیاری از کشاورزان از اجرای قیمت تضمینی اعلام رضایت می‌کنند و امیدوارند این طرح در سال‌های آینده نیز برای کل محصولات کشاورزان ادامه پیدا کند. البته برخی کارشناسان معتقدند گذار از شیوه چندین ساله خرید تضمینی و استفاده از مکانیزم شفاف بورس کالا برای اجرای سیاست قیمت تضمینی به طور طبیعی با برخی مقاومت‌ها، ناآشنایی‌ها به جزئیات طرح و حتی نواقصی روبه‌رو است که بر این اساس دست‌اندرکاران و نهادهای مرتبط باید با بهره‌گیری از پتانسیل رسانه‌ها با جدیتی که در به ثمر نشستن این طرح ملی دارند، به فراگیر شدن و آشنایی همه کشاورزان با مزیت‌های بورس کالا تلاش کنند.

❖ ... و کلام آخر این که

آشنایی کشاورزان با مفاهیم و مزیت‌های عرضه محصولات در بورس کالا از این جهت اهمیت دارد که مواردی چون جایگزینی سیاست قیمت تضمینی به جای خرید تضمینی محصولات کشاورزی به افزایش انگیزه کشاورزان برای تولید بیشتر، رشد کیفیت محصولات به دلیل عرضه محصولات در بورس و همچنین استقرار نظام انبارداری منجر می‌شود و می‌تواند «تضمینی برای تولید با کیفیت‌تر و بیشتر گندم و سایر محصولات کشاورزی در کشور» باشد.

کشاورز هم می‌تواند محصول خود را زودتر و هم به خریداران غیردولتی به فروش برساند؛ به علاوه اینکه قیمت محصول هم توسط دولت تضمین شده است.

از سوی دیگر عرضه گندم بر اساس طرح قیمت تضمینی همان طور که گفته شد شفافیت قیمت و کیفیت محصول را به دنبال خواهد داشت، به‌طوری که خریداران به واسطه عرضه گندم در بورس از لحاظ کمی و کیفی با خیال راحت‌تری به عرضه‌هایی که از طریق بورس انجام می‌شود، روی می‌آورند.

❖ بخش خصوصی جان می‌گیرد

همچنین یکی از مشکلات مهم و قابل توجه در اقتصاد به‌ویژه بازار محصولات کشاورزی حضور و انحصار دولت است که طرح قیمت تضمینی می‌تواند خارج شدن خرید گندم از انحصار دولت و پررنگ شدن نقش و حضور بخش خصوصی در این بازار را به همراه داشته باشد. از این رو برخی کارشناسان معتقدند حضور بیشتر بخش خصوصی، مردم و تعاونی‌ها در مکانیزم خرید و فروش محصولات کشاورزی از جمله گندم در بورس کالا به نفع کشاورزان و صنعت کشاورزی تمام خواهد شد و این موضوع شفافیت حداکثری و جلوگیری از رانت را در این بازار به دنبال خواهد داشت.

افزون بر این؛ تسهیلات بانکی به پشتوانه محصولات انبار شده و ارائه گواهی سپرده کالایی به بانک‌ها از جمله مزایای مهم برای کشاورزانی است که محصولاتشان را در انبارهای استاندارد مورد تأیید بورس می‌گذارند. از این رو کارشناسان معتقدند استانداردسازی محل نگهداری و سوله‌های غلات هم برای دولت، هم کشاورز و هم صاحبان مشاغل مرتبط با محصولات کشاورزی از جمله بسته‌بندی، صنایع غذایی و تجار در سطح داخلی و خارجی می‌تواند دستاورد دیگر این طرح باشد.

❖ تولد ابزارهای مالی جدید

از نگاهی دیگر برخی بر این باورند یکی از مهم‌ترین مزیت‌های معامله گندم در بورس کالا ایجاد ابزارهای نوین مالی برای دادوستد گندم و سپس ایجاد صندوق‌های سپرده کالایی است که کاهش بار مالی دولت برای ذخیره و انبارداری حجم معینی از گندم را نیز به همراه دارد؛ چرا که با ایجاد صندوق‌های سپرده کالایی گندم هم می‌توان بخش بزرگی از منابع مورد نیاز آن را از طریق بازار سرمایه جمع‌آوری کرد و هم می‌توان به عرضه امن و دائمی آن خوش‌بین بود.

افزون بر این از آنجا که ورود کالا می‌تواند با خروج آن در فصل‌های معینی همراه باشد، بنابراین ورود و خروج کالا به این صندوق‌ها به گونه‌ای است که گذشت زمان در کیفیت کالای موجود تغییری ایجاد نمی‌کند. از سوی دیگر بر اساس قانون قیمت تضمینی مابه‌التفاوت نوسان قیمت احتمالی پوشش داده شود که این موضوع مساوی است با کاهش بار مالی دولت و در نتیجه کم شدن ریسک سرمایه‌گذاری در این قبیل صندوق‌ها و از این جنبه نیز پتانسیل تغییرات قیمتی با ایجاد ابزارهای نوین مالی پوشش داده شده و بازاری امن برای سرمایه‌گذاری ایجاد می‌شود.

نکته قابل بیان دیگر در این زمینه این است که به عقیده کارشناسان، پتانسیل صادرات از بورس کالا، امکان معاملات آتی و تأمین مالی کشاورزان حتی در زمان کاشت، امکان ایجاد حمایت‌های بیمه‌ای گسترده، مدیریت فراگیر با تکیه بر مکانیزم بازار، پوشش ریسک خطرات احتمالی، شفافیت بازار و امکان توسعه سطح زیر کشت با مدیریت فروش در زمان کاشت و ... از جذابیت‌ها و مزیت‌های عرضه گندم در بورس کالا در کنار دیگر محصولات کشاورزی به شمار می‌آیند که قطعا به مدیریت بازار محور محصولات کشاورزی منجر خواهد شد.

تضمینی، بسترها و اطلاعات دقیقی مورد نیاز است که در این رابطه و در گام نخست باید اطلاعات تمام کشاورزان را جمع‌آوری و سپس با اطلاعات بانکی آنها (شماره حساب و شبا) بررسی شود؛ چرا که بر اساس سازوکارهای صورت گرفته پول گندم به‌طور مستقیم به حساب کشاورز واریز می‌شود. از این رو قراردادهای اختیار معامله به عنوان یکی از ابزارهای کارآمد در این زمینه در بورس کالا در حال توسعه است.

در این روش بر اساس برآوردی که از برداشت محصول هر کشاورز به‌دست می‌آید، اختیار معامله طبق قیمت مصوب به آنها اعطا می‌شود تا کشاورزان محصول خود را به هر خریداری بفروشند. در اختیار معامله نیز قیمت محصولی که به فروش می‌رسد شامل مابه‌التفاوت است؛ به این معنا که اگر کشاورز محصول خود را با نرخ کمتری از قیمت تضمینی به فروش رساند، مابه‌التفاوت آن را از دولت دریافت می‌کند.

در روش خرید تضمینی، کشاورز تنها باید محصول خود را به دولت و کارگزاری که از سوی آن معرفی شده بفروشد، در حالی که در روش اختیار معامله محصول با یک ابزار مالی ترکیب شده است که در آن دخالت دولت به حداقل می‌رسد. از این رو هر ساله دولت برای اجرای خرید تضمینی هزینه‌های کلانی برای لجستیک و انبارداری می‌پردازد که در اختیار معامله این هزینه‌ها به حداقل می‌رسد. ضمن اینکه کشاورز می‌تواند محصول خود را به هر خریداری که خواستار آن است بفروشد و دیگر مجبور نیست برای فروش محصول خود صبر کند و احتمالا پول آن را با تأخیر دریافت کند.

❖ فروش محصول به هر شخصی که کشاورز بخواهد

از نگاهی دیگر یکی از موضوعات قابل توجه در زمینه خرید تضمینی گندم دغدغه فروش به موقع محصول توسط کشاورز با حداکثر قیمت است که به گفته مدیرعامل بورس کالای ایران این روش هر دوی آن را تأمین می‌کند؛ چرا که

تسهیلات بانکی به
پشتوانه محصولات
انبار شده و ارائه
گواهی سپرده کالایی
به بانک‌ها از جمله
از مزایای مهم برای
کشاورزانی است که
محصولاتشان را در
انبارهای استاندارد
مورد تأیید بورس
می‌گذارند

چند دلیل برای بررسی کردن محصولات کشاورزی

افزایش کیفیت در سایه انجام معاملات گندم در بورس کالا

مقدمه

گندم به عنوان مهم ترین منبع تأمین غذای کشور همواره مورد توجه مسئولان کشور بوده است، در این راستا از سالیان گذشته تا کنون همواره سیاست هایی را برای حفظ منافع تولید کنندگان این محصول اعمال می کرده است. در واقع طی تمام این سال ها علاوه بر اعطای تسهیلاتی همچون اعطای بذر، سموم و کود کشاورزی یارانه ای، دولت خود محصول کشاورزان را با قیمت مصوب از آنها می خرد. اما با تصویب قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی سیاست ها اندکی متفاوت شده است تا با افزایش بهره وری در این بخش، از اتلاف منابع مالی و ملی کشور جلوگیری شود؛ به عبارتی قرار است با اعمال این قانون استفاده از منابع مالی و طبیعی، بهینه شود. یکی از مواد این قانون، ماده ۳۳ است که طبق آن سیاست خرید تضمینی محصول کشاورزان به تدریج حذف شده و جایگزین آن سیاست قیمت تضمینی خواهد بود. به این ترتیب به جای اینکه دولت تمام پول کشاورزان را به آنها پرداخت کند، محصول آنها در بورس کالا عرضه می شود، خریداران با قیمت رقابتی آن را می خرند و مابه التفاوت قیمت معامله شده در بورس با قیمت تضمینی تعیین شده از سوی دولت به حساب کشاورزان واریز می شود. سال گذشته این قانون برای دو محصول ذرت و جو اجرایی شد که با موفقیت همراه بود؛ به این ترتیب امسال علاوه بر این دو محصول، برای گندم تولید شده در چهار استان نیز سیاست قیمت تضمینی اجرایی شده است. در این ارتباط و درباره چرایی اجرای این قانون و مزیت ها و مشکلات پیش روی آن با مژگان خالو، رئیس امور بازرگانی و خدمات مالی سازمان برنامه و بودجه کشور به گفت و گو پرداختیم که متن آن را در ادامه می خوانید.

اجرای سیاست قیمت تضمینی به جای خرید تضمینی برای گندم، امسال برای اولین بار و به طور پایلوت برای محصول تولید شده در چهار استان در حال اجراست. این طرح را چگونه ارزیابی می کنید؟

عرضه گندم در بورس کالا در قالب سیاست قیمت تضمینی امری لازم الاجرا و قانونی است که مزایای فراوانی برای بخش کشاورزی به دنبال دارد. درواقع با اجرای این سیاست، علاوه بر شفافیت معاملاتی، با استفاده از استانداردهای تعیین شده در بورس کالا، افزایش کیفیت را نیز به ارمغان می آورد. افزون بر این کاهش بار مالی تحمیلی بر دوش دولت به کمک ابزارهای نوین مالی را نیز می توان از دیگر مزایای آن دانست که به تبع آن دولت می تواند با کنار گذاشتن امور تصدی گری، به امور حاکمیتی خود بپردازد. پیش از این بورس کالا با انجام معاملات محصولات پتروشیمی و فلزات رونق گرفته و اکنون وقت آن است که در حوزه کشاورزی نیز نقش خود را در رشد و توسعه این بازار و افزایش سهم آن در تولید ناخالص داخلی ایفا کند. لازمه تحقق این هدف نیز اصلاح بازارهای سنتی خارج از بورس است تا معاملات انواع محصولات کشاورزی در بستر بورس کالا توسعه یابد.

بر همین اساس امسال عرضه گندم چهار استان در بورس کالا و در قالب سیاست قیمت تضمینی در دستور کار قرار گرفت. عرضه گندم در بورس کالا کمک می کند تا گندم کیفی مطابق با استاندارد و ضوابط در کشور تولید شود؛ در این شرایط دولت دیگر مجبور نیست گندم و یا هر محصول دیگری را با هر درجه ای از کیفیت خریداری کند و این امر ارتقای کیفی محصولات و کارآمدی سیستم را که بر نظام تولید مترتب می شود، به همراه دارد. به منظور

کاهش بار مالی دولت و اصلاح روش خرید، گندم هم باید از طریق سازوکارهای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی، همانند عرضه جو و ذرت در بورس کالای ایران مورد معامله قرار گیرد. در حال حاضر قیمت تمام شده بالای گندم داخلی و تناسب نداشتن آن با نرخ جهانی مهم ترین مشکل برای عرضه آن در بورس کالای کشاورزی است. بر این اساس به منظور تقویت نقش بخش خصوصی در خرید و فروش گندم و کاهش هزینه های مورد نیاز برای تأمین نقدینگی خرید تضمینی محصول مزبور باید با تعریف ساز و کارهای لازم و مناسب، امکان عرضه گندم در بورس کالای کشاورزی فراهم و تسهیل شود.

با توجه به اینکه سیاست قیمت تضمینی سال گذشته برای ذرت و جو اجرا شد و امتحان خود را پس داد، چرا برای گندم نیز به طور کامل اجرا نشد و این طرح فقط برای چهار استان در دستور کار قرار گرفت؟

اجرای این سیاست در چهار استان کشور به صورت آزمایشی، از امکان بررسی و رفع ایرادات احتمالی سیاست قیمت تضمینی از طریق عرضه در بورس کالا را فراهم می کند. درواقع برای موفقیت این طرح باید زنجیره تولید گندم اصلاح شده و بازار رقابتی برای آن شکل گیرد. در این زمینه نکته اساسی این است که بورس کالا یک ابزار شفاف و کاراست، ولی بدون تأمین شرایط کامل در زنجیره تولید یک محصول، نباید انتظار معجزه از آن داشت. به عبارت دیگر، در حال حاضر از یک سو با اجرای سیاست خرید تضمینی توسط دولت و از سوی دیگر تعیین دستوری قیمت آرد و نان، دست بورس کالا را برای اجرای یک سیاست درست و بهینه بسته ایم. در این ارتباط باید به این

نکته اشاره داشت که بورس کالا به عنوان یک بازار مبتنی بر نظام عرضه و تقاضا و دارای ابزارهای نوین مالی، نباید شرایط را به دلخواه دولت ایجاد کند؛ بلکه این ما هستیم که باید خود را با شرایط مدنظر بورس کالا که همان کشف واقعی قیمت ها، شفاف سازی آمارها و حرکت به سمت توسعه بخش کشاورزی است، وفق دهیم.

به شفاف سازی آمارها اشاره کردید، آیا در حال حاضر آماری دقیق از سطح زیر کشت گندم و میزان تولید هر مزرعه وجود دارد؟

هم اکنون آمار دقیقی از کشاورزان، سطح زیر کشت زمین های کشاورزی، نوع محصول و کیفیت آن در دسترس نیست که بتوان بر اساس آن برای این بخش برنامه ریزی کرد. درواقع علی رغم آنکه قانون افزایش بهره وری تولید بخش کشاورزی حدود شش سال است که به تصویب رسیده و دولت و جهاد کشاورزی را به رعایت الگوی کشت مکلف کرده، اما هنوز هیچ سامانه جامعی برای تعیین دقیق الگوی کشت در هر منطقه و شناسایی کشاورزان و تکمیل اطلاعات آنها طراحی نشده است که قابلیت بهره برداری را برای سایر نهادها و حتی عموم فعالان این حوزه فراهم کند. این در حالی است که ثبت دقیق اطلاعات کشاورزان در سامانه معاملات بورس کالا تا حد زیادی به جمع آوری اطلاعات کشاورزان کمک و امکان برنامه ریزی و مدیریت تولید را فراهم می کند. به این ترتیب با ثبت اطلاعات موجود در یک سیستم هوشمند، ضمن فراهم کردن امکان برنامه ریزی و مدیریت بهینه در حوزه تولید محصولات کشاورزی، می توانیم خطاهای انسانی را نیز به حداقل ممکن کاهش دهیم.

با پذیرش محصولات مختلف در بورس کالا امکان استفاده از ابزارهای تأمین مالی بازار

سرمایه برای آنها فراهم خواهد شد. در این خصوص سال گذشته شاهد انتشار نخستین اوراق سلف موازی استاندارد گندم بودیم. نظرتان در این باره چیست؟

در سال زراعی گذشته، با وجود پیش‌بینی‌های انجام شده در خصوص میزان تولید و تأمین منابع مورد نیاز، محدودیت‌هایی را برای ما رقم زد؛ ضعف بنیه مالی نظام بانکی در پرداخت کامل تسهیلات بانکی مصوب از یک سو و افزایش تولید گندم بیش از میزان پیش‌بینی شده توسط وزارت جهاد کشاورزی، منجر به آن شد که دولت در پرداخت مطالبات کشاورزان با مشکل مواجه شود. براین اساس استفاده از ابزارهای بازار سرمایه از طریق انتشار اوراق سلف موازی استاندارد به عنوان یکی از راهکارهای تأمین منابع موجود مد نظر قرار گرفت. در مرحله نخست پس از صدور تضمین‌های لازم که بانک کشاورزی تعهد و تضمین بازپرداخت آن را در سررسید صادر کرده و به تصویب دولت هم رسیده بود و به منظور اخذ مجوز هیات پذیرش بورس برای صدور مجوز انتشار اوراق مذکور، شرکت بازرگانی دولتی ایران بر اساس قوانین و مقررات مربوط، بخشی از موجودی گندم را برای کشف قیمت در بورس عرضه کرد. سپس برای تعیین انتخاب شرکت تأمین سرمایه به منظور پذیرهنویسی و بازارگردانی و خدمات مرتبط با انتشار اوراق سلف موازی استاندارد، شرکت بازرگانی دولتی ایران مناقصه‌ای برگزار کرد که از بین شرکت‌کنندگان در مناقصه، شرکت کارگزاری بانک کشاورزی کمترین کارمزد عاملیت را اعلام و به عنوان برنده مناقصه اعلام شد که پس از موافقت سازمان بورس، عرضه اوراق سلف موازی استاندارد در بورس کالا آغاز و طی دو روز کاری به طور کامل به فروش رسید که منابع حاصله به میزان دو هزار و ۶۵۰ میلیارد تومان صرف پرداخت بخش قابل توجهی از مطالبات کشاورزان شد. بر این اساس و با ذکر این نمونه موفق باید بتوانیم با نگاه ویژه‌ای به ابزارهای بازار سرمایه نگاه و با توجه به مشکلات نقدینگی در بخش کشاورزی زمینه توسعه محصولات کشاورزی را در بورس کالا فراهم کنیم.

در صحبت‌هایتان در مورد مزیت‌های سیاست قیمت تضمینی، به بالا رفتن کیفیت محصولات تولید شده اشاره کردید، این اتفاق چگونه رقم می‌خورد؟

میزان موجودی گندم کشور در حال حاضر حدود ۱۴ میلیون تن است و افزایش تولید براساس آمارهای وزارت جهاد کشاورزی ناشی از افزایش میزان عملکرد در هکتار بوده است، این در حالی است که باید به سمتی برویم که افزایش عملکرد در هکتار با کاهش قیمت تمام‌شده همراه باشد و همزمان تدابیر لازم برای تعیین تکلیف موجودی گندم تا قبل از شروع فصل برداشت در سال زراعی آتی اندیشیده شود. یکی از روش‌های اصلاح، خرید گندم از طریق بورس است؛ اینکه دولت تنها خریدار گندم باشد علاوه بر اینکه باید بار مالی زیادی را متحمل شود، موظف است هر گندمی با هر کیفیتی را خریداری کند. بنابراین قانونگذار باید از طریق سازوکارهای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی، اقدامی را که برای عرضه جو و ذرت در بورس کالا در سال جاری دستور کار قرار داد، درباره گندم نیز انجام دهد. خرید از بورس شرایط و ضوابطی دارد که منجر به خرید باکیفیت و استاندارد می‌شود، درواقع محصولی در بورس فروش می‌رود که کیفیت بالایی داشته باشد، اما در خرید تضمینی دولت هر نوع گندمی را خریداری می‌کند ضمن آن که بار مالی عرضه در بورس بسیار کمتر بوده و تنها مابه‌التفاوت قیمت تضمینی و قیمت معامله در بورس کالا از سوی دولت پرداخت می‌شود.

ورود خرما به بورس کالا

مژده مولایی، مدیرعامل کارگزاری توسعه کشاورزی

انواع خرما در ایران

پیارم، مضافتی، خاصویی، خارک، دشتستان، ربی، فَرَکانی، قصب، مردانگ، زاهدی، کروت، شیخانی، عالیشاهی، کلتیه، کروکر، موسایی، عبدالهی، شاهانی، کبکاب و استعمران از انواع خرما با مصرف بالا در کشور هستند.

در این بین، خرماي استعمران خوزستان به طور کلی صادر می‌شود و بیشتر اسپانیا مشتری آن است. خرماي مضافتی، پیارم، کبکاب، زاهدی، خاصویی مورد توجه مردم ایران هستند. همانطور که اشاره شد خرماي مضافتی بعد از خرماي پیارم بهترین، گران ترین و مشتری‌پسندترین خرما، خصوصا در آمریکاست. خرماي مضافت نیز که مصرف بالایی در ایران دارد از باغات جنوب کرمان و سیستان و بلوچستان به دست می‌آید.

بر این اساس و از آنجا که خرما، مصرف‌کنندگان زیادی در کشور و بازار صادراتی بزرگی دارد، کارگزاری توسعه کشاورزی با همکاری اتحادیه مرکزی تعاونی‌های روستایی و کشاورزی و اتحادیه تعاونی روستایی استان کرمان و اتحادیه تعاونی روستایی بم و با همکاری‌های بورس کالا تصمیم به عرضه محصول خرماي مضافتی و خرماي کلوته در بورس کالا دارند. به این ترتیب امید است انجام معاملات فیزیکی و سپرده کالایی این محصول و آشنایی فعالان بازار و تولیدکنندگان این محصولات بورس کالا، شاهد صادرات دو محصول از طریق رینگ صادراتی باشیم.

هر ساله خرماي کلوته به افغانستان و خرماي مضافتی به اروپا و آمریکا صادر می‌شود. به همین جهت جلساتی با مسئولان اتحادیه‌های مذکور در بورس کالا تشکیل و در جهت پذیرش این محصولات و برنامه‌ریزی ورود این محصولات به بورس کالا اقداماتی به انجام رسیده است. ضمن هماهنگی با فرماندار محترم شهرستان بم و علاقمندی تولیدکنندگان و فعالان بازار به انجام معامله در بورس کالا امیدواریم به زودی این اقدام به وقع پیوندد و در آینده نزدیک شاهد عرضه خرماي مضافتی با درجه‌بندی یک، دو و سه در بازار فیزیکی بورس کالا باشیم.

خرما محصولی گرمسیری که تولید آن در کشور بالغ بر یک میلیون و ۱۰۰ هزار تن است. تولید این محصول نسبت به ۲۵ سال قبل ۵/۵ برابر رشد داشته است و هر ساله با فرا رسیدن ماه مبارک رمضان چندین خوراکی از جمله خرما در سبد غذایی خانواده‌های ایرانی جایگاه ویژه‌ای پیدا می‌کند.

سالانه بیش از ۷/۵ میلیون تن خرما در جهان تولید می‌شود که کشور ما سهم بزرگی از این تولید را در اختیار دارد. علاوه بر این تنوع گونه و مزه در جهان دارد. در این میان سطح زیر کشت خرماي استان کرمان بیش از سایر استان‌هاست؛ اگر مجموع سطح کشت باغات خرما در کشور را بیش از ۱۹۸ هکتار در نظر بگیریم، سطح کشت باغات بارور استان کرمان بیش از ۵۲ هکتار یعنی حدود ۲۵ درصد از کل باغات کشور را تشکیل می‌دهد.

پس از استان کرمان به ترتیب استان‌های سیستان و بلوچستان، بوشهر، هرمزگان، فارس، خوزستان و یزد تولیدکننده عمده خرماي کشور هستند. سمنان، خراسان جنوبی، ایلام و کرمانشاه نیز مقدار کمی تولید در مناطق گرم خود دارند. به لحاظ تولید، منطقه جنوب استان کرمان با تولیدی بیش از ۲۰۰ هزار تن بیشترین مقدار تولید، سایر مناطق استان کرمان حدود ۱۲۷ هزار تن، سیستان و بلوچستان حدود ۱۹۵ هزار تن، خوزستان ۱۵۶ هزار تن، بوشهر حدود ۱۵۰ هزار تن، فارس نزدیک به ۱۴۰ هزار تن و هرمزگان ۱۳۵ هزار تن تولید انواع خرما را دارند. گران‌ترین خرما نیز متعلق به استان هرمزگان است که پیارم نام دارد و بعد از آن خرماي مضافتی، بم، جیرفت و چابهار بالاترین قیمت را به خود تخصیص داده‌اند.

انواع خرما

در استان‌های مختلف انواع خرما تولید می‌شود ولی بعضی اقالام در بعضی استان‌ها تولید غالب را دارند، برای مثال خرماي کبکاب بوشهر یا زاهدی فارس یا سایر و استعمران خوزستان بالاترین میزان تولید را نسبت به سایر ارقام دارند. در سطح دنیا مصر مقام اول، امارات دوم و عربستان مقام سوم و ایران مقام چهارم را به خود اختصاص داده است. در این میان بزرگترین صادرکنندگان خرما تونس، ایران، عربستان، رژیم صهیونیستی، پاکستان، عراق، آمریکا و بزرگترین واردکنندگان هند، مراکش، فرانسه، انگلستان، مالزی، آلمان و آمریکا هستند.

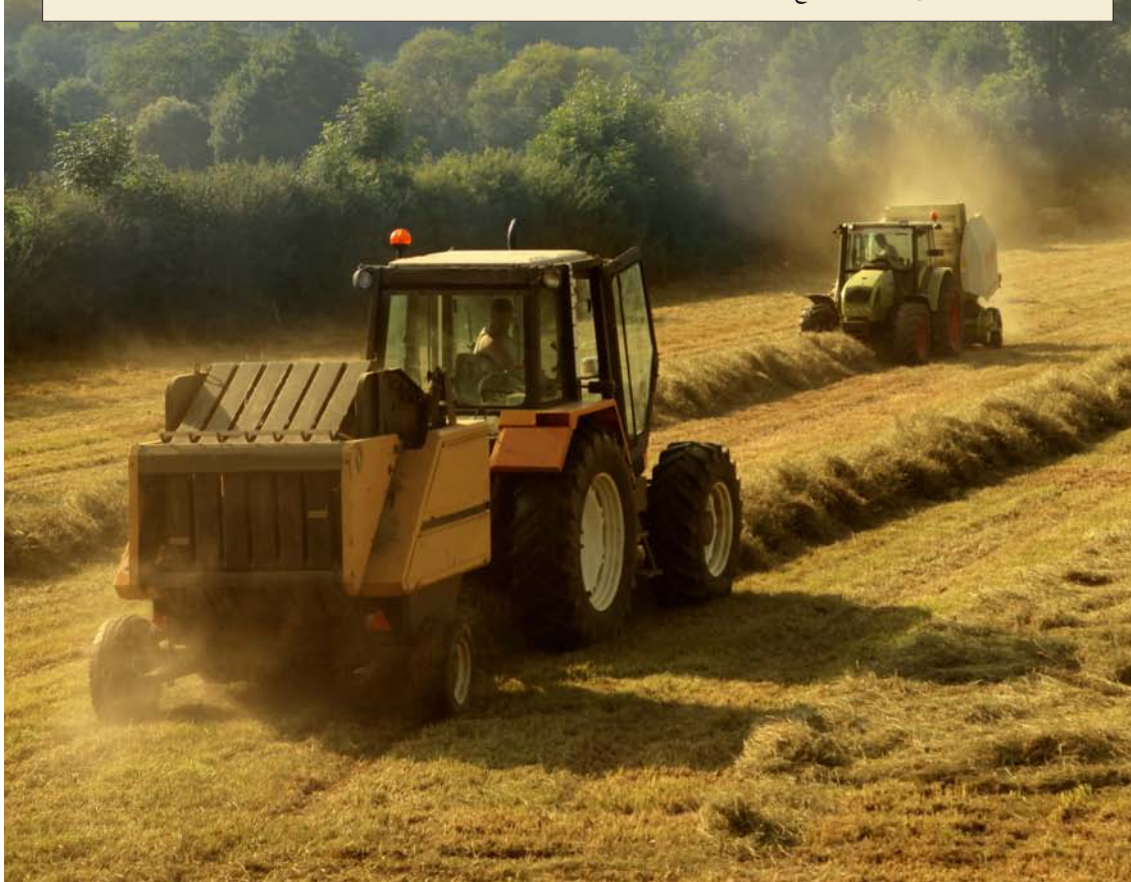

افزایش بهره‌وری در بخش کشاورزی، از تغییر روش‌های تولید تا اصلاح نظام بازار

توسعه بخش کشاورزی با گواهی سپرده کالایی

مقدمه

رونق معاملات کشاورزی در بورس کالا از سال گذشته و با عرضه‌های ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری کشاورزی و منابع طبیعی اتفاق افتاد. در واقع در راستای سیاست‌های دولت مبنی بر واگذاری مسئولیت‌های خود به بازار آزاد، خریدهای تضمینی که پیش از این حجم بزرگی از منابع مالی ملت را به خود اختصاص می‌داد و هر ساله دولت با صرف هزینه‌های چند هزار میلیارد تومانی محصول تولید شده توسط کشاورزان را بدون هیچ عیار سنجش کیفیتی خریداری می‌کرد، جای خود را به عرضه این محصولات در بورس کالا داد تا دولت فقط مابه‌التفاوت قیمت تضمینی تعیین شده با قیمت معامله شده در بورس را بپردازد. بنابراین سال گذشته عرضه کل جو و ذرت کشور در بورس کالا انجام شد تا حجم معاملات تالار کشاورزی در این سال به بیش از ۲ میلیون و ۵۰۹ هزار تن برسد و ارزش آن نیز در رقم دو هزار و ۸۰۰ میلیارد تومان ثبت شود. این در حالی است که در سال ۹۴ حجم و ارزش معاملات این تالار به ترتیب ۷۶۴ هزار تن و ۹۴۰ میلیارد تومان ثبت شده بود. در عین حال حجم و ارزش معاملات ذرت و جو در بورس کالا و در قالب اجرای ماده ۳۳ طی سال گذشته بخش بزرگی از این معاملات را به خود اختصاص داده بود به طوری که در سال ۹۵ فقط در بازار فیزیکی یک میلیون و ۹۰ هزار تن جو به ارزش بیش از ۷۵۹ میلیارد تومان و بیش از ۲۰۰ هزار تن ذرت به ارزش بیش از ۱۴۵ میلیارد تومان مورد معامله قرار گرفت. به این ترتیب از محل معاملات بازار فیزیکی ۹۰۵ میلیارد تومان از هزینه‌های دولت در سال گذشته کاسته شد. کاهش هزینه‌ای که از سوی دیگر به کام کشاورزان نیز بود و بیش از ۷۰ درصد مبلغ محصولشان را ظرف سه روز دریافت کردند.

اگر معاملات گواهی سپرده محصولات کشاورزی در بورس کالا جریان پیدا کند بخشی از پول‌های سرگردان جامعه نیز به این بخش هدایت خواهد شد چرا که واسطه‌گران می‌توانند نقش سرمایه‌گذار را در این بازار ایفا کنند

اما این کاهش هزینه‌ها تنها به معاملات بازار فیزیکی ختم نشد. در سال گذشته دومینویی که از سال ۹۴ چیده شده بود، طرح زیبایی خود را نشان داد؛ چرا که بخشی از معاملات ذرت و جو در قالب گواهی سپرده کالایی به انجام رسید. در این روش کشاورزان محصول خود را در انبارهای مورد تایید بورس می‌گذاشتند و در ازای آن قبض انبار تحویل می‌گرفتند، این قبض در معاملات ثانویه تا موعد تحویل محصول معامله می‌شد و در نهایت مصرف‌کننده نهایی با خرید گواهی سپرده آن را از انبار دریافت می‌کرد. سال گذشته بیش از ۳۱۱ هزار تن ذرت به ارزش بیش از ۲۳۰ میلیارد تومان و همچنین ۶۸ هزار تن جو به ارزش بیش از ۴۹ میلیارد تومان در قالب گواهی سپرده کالایی مورد معامله قرار گرفت. به این ترتیب مجموعه دو بازار فیزیکی و گواهی سپرده، بازاری به ارزش بیش از یک هزار و ۱۸۵ میلیارد تومان در مجموعه بورس کالا پدید آورد تا به همین میزان از بار مالی دولت کاسته شود.

همین موضوع سبب شد که دولت و مجموعه جهاد کشاورزی با آمیوداری بیشتری اجرای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی را دنبال کند. بنابراین از امسال علاوه بر ذرت و جو، عرضه گندم تولید شده در چهار استان مرکزی، خراسان شمالی، اردبیل و زنجان نیز به عهده مکانیزم عرضه و تقاضای بورس کالا سپرده شد.

در واقع اتفاقی که تا پیش از این شاهد آن نبودیم در بورس کالا رقم خورد تا بازار محصولات کشاورزی کشور از شکل سنتی خود خارج و به یک بازار امروزی تبدیل شود؛ اما برای شکل‌گیری چنین بازاری در ابتدا باید مناسبات آن را ایجاد کرد. طی دو سال گذشته مجموعه بورس کالا در راستای شکل دادن این مناسبات علاوه بر ساماندهی معاملات فیزیکی محصولات کشاورزی به استانداردسازی انبارهایی برای اجرای طرح گواهی سپرده کالایی اقدام کرد و از سوی دیگر در تدارک راه‌اندازی بازار آتی برای محصولات کشاورزی است.

اما آمار معاملات بورس کالا در بخش ماده ۳۳ برای سه محصول جو، ذرت و گندم نشان می‌دهد که تا پایان مرداد بیش از ۳۰ هزار تن گندم در بازار فیزیکی به ارزش بیش از ۶۳ میلیارد تومان، ۳۲۲ هزار و ۵۷۴ تن جو به ارزش ۳۰۱ میلیارد و ۷۲۰ میلیون تومان و همچنین ۳۱ هزار و ۵۹۰ تن گواهی سپرده جو به ارزش بالغ بر ۲۸ میلیارد تومان در بورس کالا معامله شده است.

اما عرضه گندم در بورس کالا می‌تواند چه دستاوردی برای این مهم‌ترین محصول کشاورزی داشته باشد. به عبارتی باید با چه فرماتی به عرضه متداول و مستمر این محصول در بورس کالا دست یابیم و مشکلات پیش روی آن چیست. بخشی از این مسائل در میزگردهای تخصصی کشاورزی که از تیرماه امسال در بورس کالا برگزار می‌شود طرح شده است، اما از سوی دیگر باید به نگاه کارشناسان بورس کشاورزی در این زمینه نیز توجه کرد.

ضرورت توسعه نظام انبارداری

در این ارتباط مدیرعامل کارگزاری اقتصاد بیدار با اشاره به رکورد تولید گندم در سال گذشته و تولید حدود ۱۳ میلیون تنی این محصول در کشور، دلیل این امر را شرایط مساعد آب و هوایی دانست و اظهار کرد: تولید گندم شرایط خاص خود را دارد اما حجم تولید این کالا را علاوه بر رغبت کشاورزان به کاشت گندم باید مدیون برنامه‌ریزی‌های دولت نیز دانست. حسن رضایی‌پور ادامه

داد؛ اما باید توجه داشت که سال‌هایی نیز بوده که با وجود این برنامه‌ریزی‌ها تولید قابل توجهی نداشته‌ایم. وی با تأکید بر اینکه آنچه مهم است بالا بردن کیفیت است نه کمیت، تصریح کرد: برای بالا بردن سطح کیفی تولیدات، به‌روزرسانی روش‌های کاشت و داشت و همچنین استفاده از تکنولوژی‌های روز دنیا برای برداشت و نگهداری این محصول است. در این مسیر بهره‌گیری از سیستم انبارداری مناسب امری غیر قابل اجتناب است.

رضایی‌پور با بیان اینکه عرضه گندم در بورس کالا راهی برای نظام‌مند کردن بازار آن و برقراری نظام انبارداری برای این کالا است، عنوان کرد: چند منطقه عمده تولید گندم را دارند به عنوان مثال پارس‌آباد اردبیل با تولید بالای گندم منطقه مناسب کشت برای گندم و سایر محصولات کشاورزی است و اگر انبارهای مناسب و با استاندارد بالا در چنین مناطقی توسعه یابد نظام انبارداری به توسعه معاملات گواهی سپرده کالایی کمک خواهد کرد. وی با اشاره به اینکه در سال جاری گندم چهار استان مرکزی، خراسان شمالی، اردبیل و زنجان برای معاملات ماده ۳۳ در بورس کالا عرضه شدند، تصریح کرد: انتخاب این استان‌ها بسیار خوب بوده چرا که همه آنها سطح متوسطی از تولید کل گندم کشور را در اختیار دارند؛ می‌توان معایب احتمالی اجرای ماده ۳۳ برای این محصول را با کمترین آسیب شناسایی کرد تا در دوره بعد که احتمالاً شاهد عرضه کل گندم کشور در این قالب خواهیم بود، اجرای بی‌نقص آن را شاهد باشیم.

این کارشناس بازارهای کشاورزی با بیان اینکه در حال حاضر تعداد انبارهای پذیرش شده در بورس برای توسعه گواهی سپرده کالایی کافی نیست، تصریح کرد: متأسفانه انبارداران از ریسک سرمایه‌گذاری هراسان هستند اما باید بدانند شرکت کردن در طرح گواهی سپرده کالایی بهتر از خالی بودن انبارهایشان است. طرح مکانیزه کردن انبارها و ساخت سیلوهایی فلزی با سرمایه‌گذاری مشترک دولت و بخش خصوصی در سال‌های گذشته شکل گرفته و اگر با صاحبان این انبارها مذاکره و به حضور در معاملات گواهی سپرده کالایی متقاعد شوند، می‌توان آینده خوبی را برای این معاملات متصور بود. او در تشریح دلایلی که انبارها در بورس پذیرش نشده‌اند، گفت: انبارها مشکل تضامین دارند؛ درواقع بسیاری از آنها نمی‌توانند از عهده تضامین بورس کالا و شرکت سپرده‌گذاری مرکزی بریابند، بنابراین اگر بتوانیم این مساله را به نحوی برطرف کنیم آمیودارم روزی شاهد این باشیم که همه معاملات محصولات کشاورزی با استفاده از گواهی سپرده کالایی انجام شود و نه عرضه فیزیکی. هر چند انجام معاملات در قالب عرضه‌های فیزیکی مزیت‌های بسیاری نسبت به معاملات خارج از بورس دارد.

معایب قانون خرید تضمینی

رضایی‌پور در نقد قانون خرید تضمینی و اینکه دولت همواره ضرر می‌کند، گفت: در اجرای طرح خرید تضمینی می‌توان گفت که دولت سودی از این قانون نبرده است، درواقع دولت با خرید این محصولات از کشاورزان و انبار کردن آنها، در ماه‌های بعد از برداشت و به تدریج اقدام به فروش آنها می‌کند. در مقاطع زمانی بعدی آنها را یا بالاتر و یا پایین‌تر از قیمت خریداری شده می‌فروشد؛ اگر پایین‌تر از قیمت خریداری شده بفروشد که معمولاً هم این‌طور است، ضرر قطعی است، اما نکته اینجاست که اگر بالاتر از قیمت خریداری شده نیز محصول را بفروشد باز هم ضرر قطعی خواهد بود چرا که دولت صد در صد پول را در ابتدا پرداخت می‌کند، باید محصول را انبار کند، هزینه انبارداری و پرسنل را بپردازد و این یعنی ضرر. او اضافه کرد: این در حالی است که با عرضه در بورس کالا معاملات شفاف‌تر و هزینه‌ها نیز به شدت کاهش پیدا کرده و هدفمند می‌شود. از سوی دیگر طی ۱۵ سال

گذشته که دولت با کسری بودجه مواجه بوده نتوانسته پول محصول کشاورزان را به موقع پرداخت کند و این تأخیر در پرداخت تا ۹ ماه نیز رسیده است. وی تأکید کرد: جدای از اینکه اجرای این قانون بسیار هزینه‌بر است باید گفت که طی سال‌های اجرای آن کشاورزی کشور را نیز تبیل کرده است، چرا که وقتی شما مطمئن هستید که محصولتان با هر درجه کیفیتی با قیمت مشخصی فروخته می‌شود چه انگیزه‌ای برای توسعه و مدرن‌سازی مزارع خود خواهید داشت. همین موضوع سبب شده که از سالیان گذشته تا کنون در تولید محصولات کشاورزی از تجهیزات مدرن در کشور استفاده نشود.

مدیرعامل کارگزاری اقتصاد بیدار همچنین گفت: اگر معاملات گواهی سپرده محصولات کشاورزی در بورس کالا جریان پیدا کند بخشی از پول‌های سرگردان جامعه نیز به این بخش هدایت خواهد شد؛ چرا که واسطه‌گران می‌توانند نقش سرمایه‌گذار را در این بازار ایفا کنند. وی خاطرنشان کرد: از طرفی باید یادآوری کرد که واسطه‌گران چه عرضه‌ها در بورس باشد و چه در خارج آن، همیشه در بازارهای کالایی حضور دارند و هیچ محدودیتی برای خریدار وجود ندارد، به شکل سنتی در بازار حتی زمانی که نهادهای شرکت واسط دولتی محصول را می‌خرد، این اشخاص وجود دارند و محصول را می‌خرند و با کسب سود در آینده می‌فروشند.

مشکلات پیش روی تولید گندم در ایران

رضایی‌پور با تأکید بر اینکه اصلاح نظام بازار بخشی از قانون افزایش بهره‌وری در بخش کشاورزی است، بیان کرد: در حال حاضر بر اساس قیمت‌های جهانی و با نرخ دلار کنونی هر کیلوگرم گندم تحویل مرزهای ایران حدود یک هزار تومان خواهد شد. این قیمت پایین‌تر یک دلیل اساسی دارد؛ بالا بردن راندمان تولید با استفاده از ماشین‌آلات پیشرفته و ایجاد مزارع بزرگ. متأسفانه هنوز در ایران برای کشت حبوبات از بذریاشتی سنتی استفاده می‌شود و دستگاه کاشت و برداشت مکانیزه حبوبات نداریم. در کشت غلات نیز کشاورزان آموزش ندیده‌اند و هنوز سنتی هستیم. در این میان خوشبختانه کشت‌های آبی به دلیل هزینه بالای آب تا حدودی مورد توجه دولت بوده و مکانیزه شده است. او ادامه داد: واضح و روشن است که در ایران از کودهای شیمیایی و آفت‌کش‌ها استفاده زیادی می‌شود، اما روسیه، برزیل و استرالیا که صادرکننده گندم هستند از کودهای آلی و شیمیایی به صورت ترکیبی استفاده می‌کنند و مصرف سموم کشاورزی نیز در این کشورها پایین است. وی با بیان اینکه تکه تکه شدن زمین‌های کشاورزی در ایران یکی دیگر از دلایل بالا رفتن قیمت تولیدات کشاورزی است، افزود: این در حالی است که کشاورزی در کشورها پیشرفته در مقیاس‌های بزرگ و حداقلی زمین آنها ۱۰۰ هکتار است؛ در حال حاضر غیر از مناطقی مانند گنبد، کرمانشاه، خوزستان و پارس‌آباد اکثر زمین‌ها کوچک و تکه تکه شده است. در حال حاضر اگر بخواهیم گندم آبی تولید کنیم هزینه آن بیشتر از ۱۳۰۰ تومان که قیمت تضمینی است خواهد شد و به همین علت اکثر تولید گندم ما دیمی است که کیفیت پایین‌تری نسبت به تولیدات کشورهایی مانند روسیه دارد.

کالاهای غیر منصفانه

در این بین اما عده‌ای هم از عرضه گندم در بورس کالا گلّه دارند و در این مدت مطرح کردند که هدایت معاملات محصولات کشاورزی در قالب ماده ۳۳ به بورس کالا پرداخت پول کشاورزان را با تأخیر مواجه می‌کند. این صحبت‌ها بسیار پرسش‌برانگیز است که آیا دولت می‌تواند ۱۰۰ تومان را به موقع پرداخت کند؟ سیاست خرید تضمینی) اما برای پرداخت ۳۰ تومان با مشکل مواجه است (سیاست قیمت تضمینی).

حضور کشت و صنعت ها در بورس کالا، راهی برای توسعه بازار کیفی

محمدرضا رنژی
مدیرعامل اتحادیه مرکزی تعاونی‌های روستایی و کشاورزی ایران و
رئیس هیات مدیره کارگزاری توسعه کشاورزی

محصولات کجاست. می‌توان به قاطعیت گفت کشاورزان و بهره‌برداران کشور به دلیل کوچک بودن زمین کشاورزی فعالیت سنتی دارند، در حالی که شرکت‌های کشت و صنعت، شرکت‌های سهامی زراعی یا تعاونی‌های تولید تقریباً به روش غیرسنتی محصول تولید می‌کنند و محصولاتی استاندارد، ارگانیک و یا حداقل پاک خواهند داشت. شرکت کارگزاری توسعه کشاورزی با هماهنگی هلدینگ خود یعنی اتحادیه تعاونی‌های روستایی و کشاورزی ایران که مالکیت کشت و صنعت شهید رجایی در دزفول و شرکت کشت و صنعت جیرفت در شهرستان جیرفت استان کرمان که هر دو با سطح زیر کشت حدود پنج هزار هکتار هستند، در تدارک عرضه این محصولات در بورس کالا است. درواقع برنامه‌ریزی‌هایی انجام شده تا در صورت موافقت شرکت بورس کالای ایران، ابتدا فروش سردرختی باغات این دو کشت و صنعت و در سال آینده زمین‌های زراعی این دو شرکت را از طریق بورس کالا به اجاره و یا فروش برساند. خوشبختانه این موضوع با استقبال فعالان بازار قرار گرفت و برای فروش محصول خود از طریق بورس کالا ابراز تمایل کردند. بدیهی است در صورت به وقوع پیوستن این اقدام به دلیل اینکه محصول عمده‌ای وارد بازار می‌شود در جهت تعدیل نرخ بازار اثر مثبت و مطلوبی را شاهد خواهیم بود. امیدواریم با این اقدام اتحادیه مرکزی تعاون روستایی سایر کشت و صنعت‌ها نیز در جهت عرضه محصولات خود در بورس کالا قدم بردارند.

در ابتدای این سخن باید گفت حضور کشت و صنعت‌ها در بورس کالا سبب‌ساز تعدیل نرخ محصولات زراعی و باغی خواهد شد. درواقع کشت و صنعت‌ها و مجتمع‌های کشاورزی به دلیل یکپارچه بودن کشت و زرع آنها و داشتن مدیریت متمرکز همچنین داشتن تجهیزات و ماشین‌آلات مدرن و کارشناسان فنی و از همه مهم‌تر داشتن محصولاتی ارگانیک و استاندارد چنانچه وارد بورس کالا شوند، می‌توانند نقش مهم و اساسی در تعدیل نرخ محصولات و استاندارد کردن محصولات و گسترش فعالیت‌های بازرگانی شوند.

در این بین، شرکت کشت و صنعت جیرفت با برخورداری از ۱۲۹۰ هکتار باغ مرکبات شامل انواع مختلف پرتقال، نارنگی، لیمو و گریپ فروت بزرگترین باغ‌های مرکبات یکپارچه در سطح کشور را داراست. میزان کل تولید مرکبات سالیانه این شرکت حدود ۳۰ هزار تن و به صورت کاملاً ارگانیک است. مجموعه باغ‌های مرکبات مجهز به سیستم آبیاری قطره‌ای و به صورت مکانیزه اداره می‌شود و با سطح زیرکشتی معادل ۸۰۰ هکتار از مرغوب‌ترین اراضی دشت جیرفت است. این اراضی دارای خاکی با بهترین خواص فیزیکی و شیمیایی و نیز آب فراوان با کیفیت عالی (EC کمتر از ۱۰۰۰ میکروموس) و برای کشت محصولات با عملکرد بالا نظیر سیب‌زمینی، پیاز، خیار و گوجه فرنگی در تمامی فصول سال مناسب است.

اما جایگاه بورس کالا برای ساماندهی به بازار این

در این ارتباط سید محمود حسینی‌پور، مدیرعامل کارگزاری باهنر در تبیین دلایل افزایش حجم معاملات تالار کشاورزی گفت: درباره دلیل اول باید گفت که بورس کالا در سال‌های گذشته زمینه و ابزارهای لازم برای توسعه این معاملات را فراهم کرده است، در کنار این فعالیت‌ها باید دلیل دوم را در رویکرد مسئولان وزارت جهاد کشاورزی جست‌وجو کرد. وی در ادامه گفت: در این زمینه باید بخشی از رونق معاملات محصولات کشاورزی را به اجرای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی مربوط دانست. از سوی دیگر صنایع مختلف بخش کشاورزی طی سال‌های گذشته با مزیت‌های بورس کالا آشنا شده‌اند و این موضوع سبب شده که صنایع به عرضه محصولاتشان در بورس کالا ترغیب شوند، برای مثال کارخانه‌های تولید شکر نیز محصولاتشان را در بورس کالا عرضه می‌کنند و از مزایای آن راضی هستند، چرا که در حال حاضر یک بازار منسجم برای این کالا شکل گرفته است. او اضافه کرد: همچنین طی سال‌های گذشته علاوه بر شکر، گوشت قرمز و مرغ منجمد، جوجه یک‌روزه و محصولات دیگری در بورس کالا پذیرش، عرضه و معامله شده است.

حسینی‌پور در ادامه صحبت‌هایش با اشاره به صحبت‌هایی که در خصوص تأخیر در پرداخت پول کشاورزان از سوی بورس کالا مطرح شده و اینکه اجرای ماده ۳۳ به تأخیر دولت در پرداخت مابه‌التفاوت پول کشاورزان انجامیده است، ضمن رد این گونه اظهارنظرها چنین گفت: ما را غیرکارشناسی و غرض‌ورزانه خواند و گفت: اگر منظور از تأخیر در پرداخت‌ها از سوی بورس کالا بوده باید بگوییم چنین تأخیرهایی وجود داشته است اما اینکه در چه ابعادی بوده جای سؤال دارد. معمولاً در تمام پرداخت‌های این چنینی به دلیل اشتباهات در ارائه شماره حساب برخی از پرداخت‌ها با مشکل مواجه می‌شود و تأخیرهایی که در معاملات بورس هم اتفاق افتاده بسیار موردی و از این دست اشتباهات بوده است اما اینکه بخواهیم این مسائل را بزرگنمایی کنیم به اعتقاد من چندان منصفانه نیست. وی ادامه داد: از طرف دیگر بسیار صحبت اشتباهی است که بگوییم دولت در پرداخت ۱۰۰ تومان مشکلی ندارد اما از پرداخت ۳۰ تومان مابه‌التفاوت مبلغ معامله شده با قیمت تضمینی ناتوان است. اگر دولت این مبلغ کمتر را با تأخیر پرداخت کرده این به عهده بورس و ضعف اجرای ماده ۳۳ نیست بلکه بیشتر نقاط قوت این طرح را نشان می‌دهد؛ چرا که تصور کنید اگر قرار بود دولت تمام این مبلغ را پرداخت کند با چه مشکلاتی مواجه می‌شد. البته این موضوع برای کشاورزان بسیار ملموس است و پرداخت‌هایی که در سال‌های گذشته و همین امروز نیز در اجرای قانون خرید تضمینی صورت می‌گیرد همواره با تأخیر است.

به گفته این کارشناس ارشد بورس کالا چنین مقاومت‌هایی از گذشته نیز برای بورسی شدن کالاها وجود داشته و باید گفت معمولاً در ابتدای ورود هر پدیده نو، به آن بی‌توجهی و نسبت به آن ایجاد بی‌اعتمادی می‌شود. حسینی‌پور ادامه داد: اگر ایجاد بورس کالای توسعه یافته و هدایت انواع کامودیتی‌ها به این بازار خوب نیست، چرا تمام کشورهای توسعه یافته معاملاتشان را در این بستر انجام می‌دهند. دلیل آن روشن است چون این سیستم انجام معاملات هیچ مشکل ساختاری ندارد و منافع و توسعه ملی را به دنبال دارد. عرضه محصولات در بورس کالا با شفاف کردن معاملات از نوسانات غیرطبیعی و بی‌دلیل قیمت کالاها جلوگیری می‌کند و در مورد ماده ۳۳ باید گفت که جلوی خرج منابع مالی دولت برای خرید محصولات کشاورزی را می‌گیرد.

حسینی‌پور در پایان تأکید کرد: برای توسعه بیش از پیش معاملات بورس کالا آنچه ضروری به نظر می‌رسد افزایش فعالیت‌های فرهنگی است تا کشاورزان و صاحبان صنایع با مزیت‌های بورس آشنا شوند. اگر روی این مساله تمرکز شود معاملات بورس کالا خود به خود توسعه خواهد یافت؛ چرا که فعالان بازار مزیت‌ها را پذیرفته‌اند و خودشان برای بورسی شدن کالایشان تلاش خواهند کرد.

با آغاز معاملات ثانویه صندوق «لوتوس»

پول سرمایه‌گذاران در صندوق طلایی یک کاسه شد

بورس‌های کالایی در دنیا عمده‌ترین محل برای پوشش ریسک ناشی از نوسانات قیمت‌ها به شمار می‌آیند. این بورس‌ها معمولاً با اتخاذ راهکارهای مختلف و در قالب ابزارهای گوناگون اقدام به مدیریت ریسک می‌کنند. همچنین در بورس اوراق بهادار افراد با سرمایه‌گذاری در صندوق‌های سرمایه‌گذاری ریسک مدیریت‌دارایی‌ها را به حداقل ممکن می‌رسانند که این ویژگی در صندوق‌های کالایی نیز وجود دارد. در دنیا نیز نخستین صندوق کالایی مبتنی بر طلا در سال ۲۰۰۴ در بورس فلزات لندن ایجاد و پس از مدت کوتاهی توانست نظر مساعد فعالان بازار و سرمایه‌گذاران در حوزه کالایی را جلب کند. در ایران نیز اخیراً شاهد پذیرش و معرفی صندوق سرمایه‌گذاری پشتوانه طلای لوتوس و آغاز معاملات ثانویه آن در بورس کالای ایران بوده‌ایم که به‌عنوان یکی از نخستین صندوق‌های پوشش ریسک در حوزه‌های کالایی محسوب می‌شود.

حداکثر ۵۰ درصد از ارزش کل دارایی‌های صندوق در زمان اتخاذ موقعیت (اوراق بهادار با درآمد ثابت، سپرده و گواهی سپرده بانکی است. (در صورت وجود مازاد وجوه) شایان ذکر است، از آنجایی که صندوق پشتوانه طلای لوتوس از نوع صندوق‌های سرمایه‌گذاری قابل معامله در بورس کالا (ETC) است، خرید و فروش واحدهای این صندوق از طریق سیستم معاملات آنلاین کارگزاری‌ها نیز قابل انجام است و خالص ارزش دارایی‌های (NAV) آن هر دو دقیقه یک بار بر اساس ارزش دارایی صندوق به‌روزرسانی می‌شود.

صندوق پشتوانه طلای لوتوس علاوه بر مزیت‌های سرمایه‌گذاری مستقیم در طلا، ارزش‌های متعدد دیگری همچون پوشش نوسانات نرخ ارز، پوشش اثرات تورمی، نقدشوندگی بالا، امنیت بالا، قابلیت وثیقه‌شدن جهت دریافت وام، برخورداری از معافیت مالیاتی برای سرمایه‌گذاران خود ایجاد می‌کند.

تأمین سرمایه لوتوس پارسین مدیر و بازارگردان این صندوق بوده و فعالیت صندوق تحت نظارت حسابرسان، متولی و سازمان بورس و اوراق بهادار انجام می‌شود. مدیریت صندوق به صورت فعال (Active) صورت خواهد گرفت و دارایی آن گواهی سپرده سکه طلا و اوراق مشتقه مبتنی بر سکه طلاست.

در دوره پذیره نویسی، این صندوق با استقبال چشمگیر سرمایه‌گذاران مواجه شد؛ به طوری که در پنج روز پذیره‌نویسی این صندوق، بیش از ۱۵ میلیارد و ۷۹۸ میلیون تومان از واحدهای آن (به ارزش هر واحد هزار تومان) توسط سرمایه‌گذاران خریداری شد که با احتساب یک میلیارد تومان آورده اولیه مؤسسان، در مجموع بیش از ۱۶ میلیارد و ۷۹۸ میلیارد تومان سرمایه در صندوق جذب و معاملات ثانویه آن از هشت مرداد ماه سال جاری آغاز شد.

بدین ترتیب طی اولین روز از معاملات ثانویه صندوق سرمایه‌گذاری پشتوانه طلای لوتوس حجمی معادل ۱۱۴ هزار و ۹۰۳ واحد آن در بورس کالای ایران خرید و فروش شد.

در ادامه و در جریان معاملات ثانویه صندوق سرمایه‌گذاری پشتوانه طلای لوتوس، هر واحد این صندوق کالایی در بورس کالای ایران به قیمت ۱۰ هزار و ۳۹۵ ریال معامله شد تا در ابتدای راه و پس از پایان دوره پذیره‌نویسی اولیه، بازه نزدیک به سه درصدی را برای سرمایه‌گذاران خود به ارمغان آورد.

گفتنی است، این تعداد واحد از صندوق سرمایه‌گذاری پشتوانه طلای «لوتوس» در حالی در اولین روز از معاملات ثانویه خود طی ۸۰ دقیقه معاملاتی در بورس کالای ایران دادوستد شد که در مجموع ارزشی نزدیک به یک میلیارد و ۱۸۳ میلیون ریال را رقم زد. شایان ذکر است در جریان اولین روز از معاملات ثانویه این صندوق هر واحد آن در پایین‌ترین سطح به قیمت ۱۰ هزار و ۲۸۳ ریال معامله شد و در بالاترین سطح نیز به قیمت ۱۰ هزار و ۳۰۴ ریال رسید.

در ادامه معاملات ثانویه این صندوق، قیمت هر واحد آن در بالاترین سطح به مرز ۱۰ هزار و ۷۰۰ ریال نزدیک شد و تا پایان شهریور ماه ۱۳۹۶ بیش از ۶ میلیون و ۶۳۲ هزار واحد آن بین سرمایه‌گذاران دادوستد شد.

از آنجا که سرمایه‌گذاری مستقیم در حوزه فیزیکی سکه طلا، ریسک ناشی از لزوم حمل و نقل فیزیکی سکه‌ها را پوشش می‌دهد و کسب اطمینان از اصل بودن سکه‌ها و پیگیری مستمر قیمت خرید و فروش و مسائلی از این دست را به همراه دارد، بنابراین استفاده از ابزارهای موجود در بازار مشتقه بورس کالا می‌تواند تا حد زیادی این ریسک‌ها را مدیریت کند.

صندوق‌های کالایی ابزارهای جدید مالی هستند که این امکان را به سرمایه‌گذاران می‌دهند تا به جای خرید و نگهداری کالای مورد نظر و تحمل ضرر و زیان، اوراق این صندوق‌ها را خریداری کنند و نگرانی از بابت ریسک نگهداری از آن کالا را بر عهده نداشته باشند.

بنابراین این صندوق‌ها غیر از سپرده‌های بانکی و گواهی سپرده، بخش قابل ملاحظه‌ای از وجوه گردآوری شده را به سرمایه‌گذاری در کالای خاص اختصاص می‌دهند. علاوه بر این، صندوق‌های کالایی به‌طور حرفه‌ای‌تر می‌توانند جای دلال‌ها را بگیرند با این تفاوت که این صندوق‌ها تحت نظارت سازمان بورس و اوراق بهادار فعالیت می‌کنند.

در دنیا محاسبه خالص ارزش دارایی‌های صندوق‌های کالایی و تعیین شاخص قیمت یک یا چند کالا با توجه به اینکه این صندوق‌ها اجازه دارند در معاملات مشتقه هم سرمایه‌گذاری کنند، به دو روش انجام می‌شود.

در حالت **passive** صندوقی همچون صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک وجود دارد که این صندوق از یونیت‌های مختلف تشکیل شده که در صورت خرید کالایی همچون طلا یونیت‌های این صندوق‌ها بر می‌شود. (به‌طور مثال هر یونیت این صندوق نمایانگر یک گرم طلاست). زمانی که قیمت طلا در بازارهای جهانی بالا و پایین شود، واحدهای این صندوق هم به تناسب آن نوسان می‌کنند و زمانی که فردی بخواهد از نوسانات بهره‌مند شود به استقبال خرید این صندوق‌ها می‌رود.

در حالت دوم یعنی حالت **active** صندوقی تشکیل می‌شود که این صندوق متشکل از گواهی سپرده کالا است؛ زمانی که صندوقی دارای گواهی سپرده است، دیگر نیاز به صندوق‌های **passive** بی‌معنا است. علت هم آن است که گواهی سپرده نمایانگر قیمت طلا یا کالا است.

صندوق سرمایه‌گذاری پشتوانه طلای لوتوس

این صندوق که توسط تأمین سرمایه لوتوس پارسین به ثبت رسیده است، از نوع صندوق‌های سرمایه‌گذاری قابل معامله در بورس کالا و اولین صندوق کالایی بازار سرمایه کشور است که موضوع فعالیت آن سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار مبتنی بر گواهی سکه طلا، اوراق مشتقه مبتنی بر سکه طلا، اوراق بهادار با درآمد ثابت، سپرده و گواهی سپرده بانکی است.

ترکیب دارایی‌های این صندوق به صورت زیر است:

📌 گواهی سپرده کالایی سکه طلا (حداقل ۷۰ درصد)

📌 اوراق مشتقه مبتنی بر سکه طلا (حداکثر ۲۰ درصد)

📌 اخذ موقعیت خرید در قرارداد اختیار معامله سکه طلا (حداکثر ۵ درصد)

📌 تعهد خالص موقعیت‌های بدون پوشش در قراردادهای مشتقه مبتنی بر سکه طلا

توسعه ابزارهای مالی و ایجاد بازارهای متمرکز در بورس کالا

پالس مثبت صندوق‌های طلا

به گواهی سپرده سکه

مقدمه

یکی از مهم‌ترین فلزات گران‌بها برای سرمایه‌گذاری طلاست. از زمان‌های قدیم نیز سرمایه‌گذاری روی این فلز ارزشمند یکی از روش‌های سرمایه‌گذاری مطلوب بوده و به جهت سهولت جابه‌جایی و قابلیت نقدشوندگی و تبدیل آن، خرید و فروش آن به کسانی که ابتدای راه سرمایه‌گذاری هستند، پیشنهاد می‌شود. به عبارت دیگر سرمایه‌گذاران حاضر در آن معمولاً کارکرد «میان سرمایه‌ای» را از آن انتظار دارند به این مفهوم که پول نقد خود را به سکه و طلا تبدیل می‌کنند تا هنگام انجام سرمایه‌گذاری‌های بزرگ‌تر یا خرید یکی از مایحتاج زندگی خود، آن را بار دیگر به پول نقد تبدیل کنند.

در سال‌های اخیر و با توسعه بازارهای مالی و روش‌های سرمایه‌گذاری، ابزارهای در اختیار سرمایه‌گذاران به ویژه در بازار طلا نیز پیشرفت چشم‌گیری داشته تا علاوه بر خرید و فروش سکه یا طلا به منظور سرمایه‌گذاری، روش‌هایی نوین نیز در اختیار سرمایه‌گذاران قرار گیرد. فراهم شدن امکان معاملات آتی سکه طلا در سرسیدهای مختلف در بازار مشتقه بورس کالای ایران، خرید و فروش گواهی سپرده طلا و نیز صندوق‌های سرمایه‌گذاری کالایی قابل معامله که به پشتوانه گواهی سپرده طلا و اوراق مبتنی بر طلا راه‌اندازی می‌شوند، از جمله روش‌های نوین سرمایه‌گذاری در بازار طلا و سکه است و از آنجا که ریسک نگهداری سکه طلا به صورت فیزیکی زیاد است، بورس کالای ایران شرایطی را برای معامله گران فراهم کرده تا بتوانند افزون بر انجام معامله در بازار آتی، با تهیه گواهی سپرده سکه طلا و نیز سرمایه‌گذاری در معاملات آپشن طلا از امنیت و شفافیت لازم در معاملات این کالای ارزشمند برخوردار شوند. به عبارت دیگر سید سرمایه‌گذاری در بخش طلا در بورس کالا تکمیل شده است اما در این میان باید توجه داشت که حضور در هر یک از این بازارها می‌تواند علاوه بر نگاه سرمایه‌گذاری بلندمدت و میان‌مدت، در بازه زمانی کوتاه نیز بازدهی داشته باشد؛ هر چند در صورت نداشتن تجربه و اطلاعات کافی ممکن است این سودمیدل به زیان شود. بر این اساس چندی پیش صندوق سرمایه‌گذاری طلای لوتوس با ناماد «طلا» در بورس کالا راه‌اندازی شده است تا سرمایه‌گذارانی که آشنایی و همچنین زمان لازم برای حضور در بازارهای طلا را ندارند بتوانند با تکیه بر توان کارشناسان باتجربه این صندوق کالایی و با خرید واحدهای این صندوق روی این فلز گران‌بها سرمایه‌گذاری و کسب سود کنند.

در همین ارتباط در گفت‌وگو با محسن ایزدی مدیر معاملات کالایی شرکت کارگزاری بانک پاسارگاد به بررسی وضعیت کنونی و چشم‌انداز بازار جهانی طلا و روند معاملات سکه آتی در بورس کالا پرداختیم. طی این گفتگو محسن ایزدی، ضمن ارائه وضعیت کنونی و عوامل موثر بر آن، نکاتی پیرامون فواید و مزایای صندوق‌های سرمایه‌گذاری کالایی با پشتوانه طلا و انتشار گواهی سپرده طلا در بورس کالای ایران و اثرگذاری این دو ابزار بر معاملات آتی سکه را مطرح کرده که شرح آن در ادامه آمده است.

با توجه به پیش‌بینی‌های موجود در خصوص روند قیمت اونس طلا در بازارهای جهانی در چه راستایی است و کارشناسان و تحلیلگران چه انتظاراتی از روند حرکتی بهای جهانی طلا دارند؟

در بازارهای جهانی عوامل متعددی بر روند قیمتی اونس تاثیر می‌گذارد که یکی از مهمترین این عوامل نرخ بهره آمریکا است. بر اساس صحبت‌های مطرح شده در این زمینه، فدرال رزرو قصد دارد نرخ بهره را با شیب ملایم افزایش دهد. از سوی دیگر آخرین آمارهای منتشر شده از اقتصاد آمریکا، نرخ بیکاری در آمریکا کاهش و کمتر از ۴٫۹ درصد اعلام کرده است و این پایین‌ترین رقم در هشت سال گذشته به شمار می‌رود. اما سایر شاخص‌ها نشان می‌دهد که رشد اقتصادی آمریکا هنوز به روند ثبات و پایداری دست نیافته است. بر اساس اعلام فدرال رزرو تصمیم بر این است که نرخ بهره آمریکا تا سال ۲۰۱۸ به سه درصد افزایش یابد؛ اما با توجه به وضعیت اقتصادی آمریکا پیش‌بینی می‌شود که این رقم حداکثر تا ۱٫۲۵ درصد رشد داشته باشد. همچنین آمارهای منتشره نشان‌دهنده کاهش نرخ تورم در آمریکا است که خود به عنوان سدی در برابر رشد نرخ بهره عمل می‌کند. باید توجه داشته باشیم که در صورت افزایش نرخ بهره آمریکا، دلار تقویت شده و قیمت طلا کاهش خواهد شد که با توجه به موارد ذکر شده این موضوع در آینده نزدیک چندان قابل اجرا نیست.

اما از طرفی چالش‌های حال حاضر جهان نشان از نوعی آشفتگی در اوضاع سیاسی و اقتصادی دارد. روی کار آمدن دولت ترامپ و پیش گرفتن سیاست خصمانه در مقابل سایر کشورها، آزمایش‌های موشکی متعدد کره شمالی، چالش بین روسیه و آمریکا، بدعهدی طرفین خارجی «برجام» در عمل به تعهدات خود و همچنین تغییرات غیرمنتظره در دولت ترامپ خود از عوامل تاییدکننده این آشفتگی است. در چنین بازاری بسیاری از معامله‌گران تمایل به سرمایه‌گذاری در دارایی‌هایی با امنیت بیشتر دارند که در این میان همیشه طلا به عنوان امن‌ترین دارایی قابل سرمایه‌گذاری در بازارهای جهان شناسایی شده است.

وضعیت کنونی بازار معاملات آتی سکه را چطور ارزیابی می‌کنید و آیا همچنان شاهد رکود در این بازار هستیم یا خیر؟

در بازار کنونی و بعد از انتخابات دوازدهمین دوره ریاست جمهوری و انتخاب مجدد دکنر روحانی، انتظارات از ادامه سیاست‌های کنونی دولت افزایش یافت. این ثبات سیاسی باعث شد که جهش غیرمنتظره‌ای در قیمت‌ها حاصل نشود. از طرفی روند نزولی اونس جهانی در ماه‌های اخیر و همچنین ثبات قیمت دلار در بازار باعث شد که قیمت سکه با حباب مثبت در حدود یکصد هزار تومان روبه‌رو شود. به تبع بازار جهانی، بازار داخلی نیز روند نزولی به خود گرفت و قیمت‌ها در حدود ۷۰ هزار تومان اصلاح شد. با توجه به شرایط کنونی از نظر انتخاب کابینه جدید دولت و احتمال پیشی گرفتن سیاست انبساطی در اقتصاد با هدف خارج شدن از رکود و به دنبال آن رشد قیمت دلار در بازار و همانطور که گفته شد انتظار رشد قیمت اونس جهانی، پیش‌بینی می‌شود که با قیمت‌های کنونی، اخذ موقعیت خرید در بازار آتی منطقی‌تر از فروش باشد. اما این رشد قیمت فقط در صورت اصلاح قیمت دلار اتفاق خواهد افتاد؛ زیرا در کوتاه مدت و تاثیر نوسانات اونس جهانی، روند منطقی برای معامله‌گران وجود ندارد و فقط با نوسان‌گیری از هیجانات بازار می‌توان معامله کرد. این روند نامشخص بازار نوعی رکود را در معاملات حاکم کرده و حجم معاملات به نسبت گذشته کاهش یافته است.

مهم‌ترین دلایل این رکود چیست؟

مهم‌ترین دلیل این رکود، ثبات قیمت دلار در بازار است. همان‌طور که گفته شد همچنان حباب قیمتی ۳۰ تا ۴۰ هزار تومانی در قیمت سکه وجود دارد و هر کاشی در اونس می‌تواند بهانه‌ای برای کاهش قیمت‌ها باشد. اما رشد قیمت اونس به این دلیل که نمی‌تواند اثر ثبات دلار را خنثی کند، رشد قیمت چندان‌ی را به همراه ندارد. با توجه به پیش‌بینی‌های مثبت در این بازار، بسیاری از معامله‌گران اصلی ترجیح به اخذ موقعیت خرید دارند تا فروش. به همین

دلیل منتظر قیمت‌های منطقی برای ورود به بازار هستند که حباب موجود سبب شده در حال حاضر از انجام معاملات پرهیز کنند.

روند قیمتی سکه را با توجه به روند قیمتی سرسبدهای دور تر در معاملات بازار آتی سکه چگونه پیش‌بینی می‌کنید؟

با توجه به وضعیت کنونی بازار مشاهده می‌شود که اختلاف قیمت بین سکه نقدی و آخرین ماه سکه آتی در حدود ۱۳ درصد است. ۱۳ درصد اختلاف برای ۱۰ ماه آینده چندان زیاد نیست و انگیزه خرید در این قیمت‌ها را افزایش می‌دهد اما همچنان سطح معاملات در این قیمت‌ها پایین‌تر از انتظارات است. با مشخص شدن نسبی روند معاملات، پیش‌بینی می‌شود تعداد شرکت‌کنندگان در بازار افزوده و با رشد قیمت‌ها اختلاف بین ماه‌ها بیشتر از حد کنونی شود.

در شرایط کنونی حاکم بر بازار معاملات آتی سکه طلا در بورس کالای ایران، نقش و اهمیت صندوق‌های سرمایه‌گذاری با پشتوانه طلا و گواهی‌های سپرده سکه را برای پاسخ به تقاضای سرمایه‌گذاران این بازار چگونه می‌بینید؟

بازار قراردادهای آتی به دلیل اهرم معاملاتی دارای ریسک زیادی برای معامله‌گران کم‌تجربه است. به همین دلیل ممکن است افرادی که تمایل به سرمایه‌گذاری در طلا دارند، انگیزه‌ای برای ورود به این بازار از خود نشان ندهند. از طرفی استفاده از صندوق سرمایه‌گذاری طلا باعث ایجاد شفافیت بیشتر در معاملات و کشف قیمت عادلانه‌تر برای طلا می‌شود. از طرفی این صندوق‌ها مزایایی نسبت به معاملات شخصی دارند، از قبیل استفاده از تحلیل‌گران خبره و با تجربه، کاهش ریسک از طریق ایجاد تنوع در ابزارهای سرمایه‌گذاری یعنی بازارهای آتی، آپشن و گواهی سپرده سکه، نقدشوندگی بیشتر واحدهای صندوق که بر این اساس خریداران در هر زمان که تمایل دارند می‌توانند نسبت به نقد کردن آن اقدام کنند، هزینه معاملاتی پایین‌تر برای سرمایه‌گذاران و امکان انباشت ثروت معامله‌گران خرد و سرمایه‌گذاری در دارایی‌هایی با ارزش بیشتر؛ همه این موارد در کنار یکدیگر می‌تواند انگیزه‌ای برای ورود به این صندوق‌ها شود.

فعالیت این صندوق‌ها چگونه می‌تواند بر بازار آتی سکه اثر گذاشته و یا از روند قیمت‌ها در آن، سیگنال خرید یا فروش را دریافت کند؟

با راه‌اندازی صندوق‌های سرمایه‌گذاری طلا در بازار و در صورت استقبال معامله‌گران از این صندوق‌ها، این بازار می‌تواند به عنوان مرجع قیمت‌گذاری شناخته شود. به طوری که انتظار می‌رود هر چه استقبال از این بازار بیشتر شود، حجم معاملات بالاتر رفته و قیمت کشف شده در این بازارها عادلانه‌تر شود. این امر مستلزم سرمایه‌گذاری بیشتر در این بخش و تلاش برای شناساندن این بازار به تمامی سرمایه‌گذاران است. تبلیغات در این مسیر و آگاهی دادن به مردم در مورد مزایای این صندوق‌ها می‌تواند استقبال از این بازار را افزایش دهد.

با توسعه فعالیت صندوق‌های سرمایه‌گذاری پشتوانه طلا، بازار معاملات آتی سکه و به‌ویژه انتشار و نقدشوندگی بازار گواهی‌های سپرده طلا در بورس کالای ایران تا چه حد امکان گسترش پیدا خواهند کرد؟

افزایش تعداد صندوق سرمایه‌گذاری طلا باعث گردش بیشتر معاملات در این بازار می‌شود. این امر نقدینگی را هم در بازار معاملات صندوق و هم در بازارهای دارایی‌های پایه افزایش می‌دهد. سرمایه‌گذاری در بازار گواهی سپرده سکه در وهله اول جزو استراتژی‌های اصلی صندوق طلای لوتوس است، از سوی دیگر بخشی از دارایی‌های صندوق در قراردادهای آتی سرمایه‌گذاری خواهد شد که با توجه به جمع‌آوری سرمایه‌های خرد و ورود به بازار آتی با این حجم از نقدینگی، گردش معاملات سکه آتی نیز افزایش می‌یابد و قیمت‌ها در این بازار نیز به ارزش ذاتی خود نزدیک‌تر خواهد شد. تمامی این موارد فقط در صورتی امکان‌پذیر است که اطمینان به این صندوق‌ها افزایش یابد و معامله‌گران با انگیزه بالا اقدام به سرمایه‌گذاری در این صندوق‌ها کنند.

بازار مشتقه

سبدي پر از ابزارهای مناسب

سید میلاد سعدآبادی
تحلیل گر واحد مشاوره و تحقیق شرکت کارگزاری بانک آینده

آغاز شد و با اجرای آن، ابزارهای مبادلاتی سکه طلا شامل گواهی سپرده یا نقدی و آتی در بورس کامل شد. قراردادهای اختیار معامله، یکی از ابزارهای مهم پوشش ریسک در فعالیت اقتصادی اشخاص در بازارهای مالی دنیاست که سرمایه‌گذاران طی این فرایند می‌توانند ریسک‌هایی چون نرخ سود، نرخ ارز و نرخ کالا را به افراد دیگری که ریسک‌پذیری بیشتری دارند، منتقل کنند. پیش‌نیاز ورود هر کالا به بازار مشتقه، وجود بازار نقد برای آن است. بورس کالا برنامه دارد که محصولاتی چون پسته، ذرت، جو، قیر و PVC را به دلیل وجود حساسیت بالا و نوسان پذیری وارد بازار مشتقه کند تا توان مرجعیت قیمت داشته باشد.

یکی از پرطرفب‌ترین بخش‌ها، راهاندازی سریع‌تر بازار مشتقه ارزی است که مباحث زیادی در رابطه با چگونگی آغاز به فعالیت آن شکل گرفته و البته بانک مرکزی هنوز موافقت خود را در این ارتباط به صورت رسمی اعلان نکرده است. این بازار می‌تواند در موازات بحث برجام و ورود سرمایه خارجی به کشور، یکی از دغدغه‌های اصلی سرمایه‌گذاران خارجی برای ورود به ایران یعنی نوسانات نرخ ارز را پوشش دهد. همچنین فعالان اقتصادی نیز می‌توانند با پذیرش ریسک کمتری به فعالیت بپردازند و تهدید نوسانات نرخ ارز در آینده را نداشته باشند. معاملات ارز در دنیا به سه صورت معاملات نقدی، معاملات مشتقه و معاملات فارکس CFD انجام می‌شود. یکی از نگرانی‌های مطرح شده در مورد راهاندازی بازار مشتقه ارزی، حضور سفته‌بازان در این بازار است و این در حالی است که یکی از مؤلفه‌های ایجاد چنین قراردادهایی مدیریت نوسانات قیمتی و کاهش ریسک سرمایه‌گذاران است. در صورتی که سازوکار عرضه و تقاضای ارز در کشور به بورس محول شود با استفاده از ابزارها و سیاست‌های بازار سرمایه قیمت‌گذاری و تعادل در بازار ارز شفاف و عملی‌تر خواهد شد و از حجم دخالت دولت در بازار ارز خواهد کاست.

پیشنهاد دیگر، راهاندازی معاملات مشتقه و اختیار روی شاخص است که در این بخش فعالان اقتصادی که تحلیل‌های کلان اقتصادی را مبنای عمل خود قرار می‌دهند و امکان معطوف شدن بر سهم خاصی را ندارند، امکان معامله روی شاخص را پیدا می‌کنند. در این راستا شاخص‌هایی با تعداد سهام کمتر و امکان محاسبه شفاف‌تر، مناسب‌ترین انتخابند.

در ادامه مواردی چون افزایش قراردادهای مشتقه مبتنی بر کالا از طریق پذیرش کالاهای واجد شرایط مانند نفت، کالاهای پتروشیمی، محصولات فلزی همچون آهن، مس، آلومینیوم و پتروشیمی که از نوسانات لازم برخوردار هستند، افزایش سهم معاملات آنلاین از کل معاملات و کاهش حجم و اندازه قراردادهای به نحوی که سرمایه‌گذاران بتوان مالی مختلف امکان ورود به این بازارها را داشته باشند، می‌تواند بستر ساز رشد هر چه بیشتر این بازار باشد. در پایان باید گفت که مسیر توسعه کمی معاملات آتی روی دارایی‌های جدید و راهاندازی معاملات اختیار معامله برای این دارایی‌ها مهمترین گام‌های بورس کالای ایران در آینده خواهد بود.

بورس کالای ایران که یکی از چهار شرکت تحت نظارت سازمان بورس و اوراق بهادار به حساب می‌آید در آستانه ورود به دومین دهه فعالیت خود است. بورس کالا و ابزارهای مالی نوین حاضر در آن به منظور ارتقای کارایی و کاهش انواع هزینه‌های مبادلاتی فعالان حوزه اقتصادی ایجاد شده‌اند. از مهمترین اثرات بورس کالا می‌توان به مدیریت ریسک قیمت، کشف قیمت و عرضه گسترده اطلاعات بازار اشاره کرد. همچنین بورس کالا با فراهم کردن امکان استفاده از ابزارهای مالی مشتق کالایی موجب افزایش تنوع و کاهش ریسک سبد دارایی‌های سرمایه‌گذاران می‌شود. در حال حاضر امکان انجام معاملات حدود ۱۸۰ کالای استراتژیک در قالب انواع قراردادهای این بخش فراهم شده است؛ نوآوری در ارائه ابزارهای معاملاتی جدید (عمدتاً توسعه معاملات مشتقه) از ماموریت‌های این شرکت است تا سهم خود در متنوع‌سازی ابزارهای مالی حاضر در بازار مالی کشور را ایفا کرده باشد.

بازار معاملات قراردادهای مشتقه یکی از بازارهای زیرمجموعه بورس کالا است. در حال حاضر بازارهای آتی و اوراق اختیار معامله از اهمیت مضاعفی برخوردار شده‌اند که نیاز به طراحی و به کارگیری این ابزارها جهت پوشش ریسک فعالان بخش واقعی اقتصاد در فضای داخلی کشور را نمایان می‌سازد. انواع قراردادهای مشتقه از جمله قراردادهای آتی و اختیار معامله امکان پوشش ریسک مناسب را فراهم کرده و بازاری کارا جهت انتقال ریسک و اصولاً قیمت‌گذاری ریسک فراهم می‌کند.

یکی از مهم‌ترین کارکردهای توسعه ابزارهای مالی جدید در بخش کالا و به خصوص قراردادهای مشتقه کالایی کمک به کشف قیمت مناسب کالاها بوده است. کشف قیمت نهاده‌های تولید در یک بازار کارا و به صورت پیوسته از اهمیت بالایی برخوردار است. با توجه به اینکه معاملات نقدی کالاها با هزینه‌های معاملاتی چشمگیری همراه است و همچنین با توجه به محدودیت فیزیکی کالاها امکان معاملات آنها بیش از یک حد متعارف وجود ندارد، بنابراین معاملات قراردادهای آتی روی یک دارایی علاوه بر کارکردهایی که دارد، امکان کشف قیمت روی طیف وسیعی از کالاها را فراهم می‌کند.

در راستای اهداف بورس کالای کشور جهت منطقه‌ای شدن و رسیدن به مرجعیت قیمتی، پیش‌نیازهایی چون عمق داشتن بازار، نقد شوندگی، تناوب و استمرار عرضه و همچنین داشتن ابزارهای مالی از الزامات است و اقداماتی نظیر راهاندازی معاملات آپشن و همچنین توسعه سایر ابزارهای جدید مالی در این مجموعه جای می‌گیرند.

در سال ۱۳۹۵ ارزش معاملات بازار مشتقه (آتی و اختیار معامله) با رشد چشمگیر ۱۳۴ درصد نسبت به سال ۹۴ همراه شد و به رقم بی‌سابقه ۳۹ هزار میلیارد تومان رسید که نه تنها از رقم معاملات آتی سالیان گذشته بیشتر بود بلکه سهم خود از کل معاملات را از ۲۷ درصد سال گذشته به ۴۸ درصد در سال ۹۵ افزایش داد، که نشان از پتانسیل بالای این بخش جهت رشد و توسعه دارد. در آذر ۹۵ معاملات اختیار معامله خرید روی قرارداد تحویل سکه

ابزار مشتقه سدی در برابر ریسک

عبدالحمید اخوان دوست
مدیر معاملات آتی

طی سالیان متمادی ابزارهای مشتقه به عنوان یکی از ابزارهای مهم جهت پاسخگویی به نیازهای سه گروه عمده از مشتریان در بورس‌های جهانی ابداع و گسترش یافته‌اند. درواقع این مشتریان که شامل نوسان‌گیران، آربیتراژگران و پوشش‌دهندگان ریسک می‌شوند، عمده‌ترین فعالان این بازار هستند. مهم‌ترین کارکرد ابزارهای مشتقه پوشش ریسک انواع مشتریان نیازمند انجام معاملات است که شامل خرید یا فروش تولیدات خود اعم از محصولات زراعی، صنعتی و غیره در آینده می‌شود. از طرفی دغدغه اصلی تولیدکنندگان فروش تضمینی محصولات خود به قیمت مشخص در آینده معلوم است؛ چرا که نوسانات احتمالی قیمت در آینده بر اثر تغییرات در میزان عرضه و تقاضا می‌تواند خسارات سنگینی را به تولیدکنندگان وارد سازد. نوسانات احتمالی قیمت در آینده همچنین می‌تواند بسیاری از مصرف‌کنندگان مواد اولیه را با مشکلات جدی مواجه کند؛ بنابراین لازم ایجاد یک بازار کارا و شفاف با حجم معاملاتی بالا وجود انواع معامله‌گران با اهداف مربوط به خود است. نوسان‌گیران بازار که دائماً در جریان خرید و فروش هستند به نقدینگی هرچه بیشتر بازار کمک می‌کنند. آربیتراژگران نیز تفاوت قیمت‌ها در بازارهای مختلف را از بین برده و به شفافیت هرچه بیشتر بازار کمک می‌کنند. از این رو بازار مشتقه بهترین مکانی است که تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان می‌توانند نیازهای خود را به بهترین قیمت و در کمترین زمان ممکن برطرف کنند.

در سال‌های اخیر ابزار مشتقه مورد توجه ویژه مدیران بورس کالا قرار گرفته است به طوری که این قراردادها طی سالیان گذشته برای محصولاتی نظیر مقررهای مس، شمش طلا، کنجاله سویا، زیره سبز و سکه طلا ایجاد شده است. هر چند در این میان تنها قرارداد آتی سکه طلا به موفقیت چشمگیری دست یافته است. موفقیت و رونق بازار آتی سکه طلا نیازمند تعریف صحیح قرارداد آتی روی دارایی پایه‌ای است که طیف گسترده‌ای از معامله‌گران به آن توجه دارند.

در حال حاضر به نظر می‌رسد بورس کالای ایران برای رونق هرچه بیشتر معاملات مشتقه به دنبال انتخاب دارایی پایه مناسب جهت تعریف قرارداد آتی برای آن است تا انواع معامله‌گران بازار تمایل و رغبت کافی و مهم‌تر از آن انگیزه لازم جهت معاملات را روی آن دارایی داشته باشند. در این میان یکی از بهترین گزینه‌های پیشنهادی دلار و یا طلای آب شده در بازار است. علاوه بر تعریف صحیح دارایی پایه کاهش ریسک‌های مرتبط با این بازار نیز یکی از عواملی است که می‌تواند در جهت افزایش معاملات و رونق بازار کمک کند. از جمله عوامل کاهش ریسک در بازار آتی می‌توان به حد سود و زیان و یا امکان به‌روزرسانی در لحظه حساب مشتریان از این جهت که مانند سایر بازارهای بین‌المللی به محض اتمام معاملات سود و زیان طرفین معامله به حساب بانکی آنها واریز شود اشاره کرد که این امکان در حال حاضر پس از پایان معاملات بازار در دسترس است.

سرمایه‌گذاران منتظر راه‌اندازی ابزارهای مشتقه ارزی هستند

جای خالی یک بازار

پس از ورود موفقیت‌آمیز ابزار اختیار معامله یا آپشن در اسفند سال گذشته برای سکه طلا در بورس کالای ایران، حالا دست کم چند ابزار نوین روی این کالا قابل استفاده است و فعالان این بازار علاوه بر معاملات فیزیکی و آتی، معاملات اختیار معامله را نیز در اختیار دارند تا به وسیله مجموعه کاملی از ابزارهای مالی در این بازار کسب سود کنند. اما همچنان کمبود ابزارهای مالی در ایران، به ویژه در خصوص ارز محسوس است و این عامل سبب شده تا سرمایه‌گذاران خارجی به دلیل وجود نداشتن ابزاری برای پوشش ریسک نوسانات ارزی، تمایل کمتری به سرمایه‌گذاری در ایران داشته باشند. ادعایی که آمارهای رسمی کشور نیز گویای آن و رشد نکردن حجم سرمایه‌گذاری‌های خارجی با وجود اجرایی شدن برجام در دو سال گذشته مؤید آن است. این در حالی است که اکنون مقدمات راه‌اندازی بازار مشتقه ارزی در بورس کالای ایران فراهم شده و راه‌اندازی آن تنها منتظر دستور بانک مرکزی است؛ حال آنکه بانک مرکزی با وجود قول‌هایی که در این زمینه داده، همچنان از راه‌اندازی این بازار مهم سرباز می‌زند. با توجه به دلایل یاد شده به سراغ محمود احترامی، کارشناس بازار سرمایه رفتم تا در خصوص بازار مشتقه ارزی و کارکردهای آن بیشتر بدانیم.

لزوم استفاده از ابزارهای نوین مالی در بازار سرمایه چیست و این ابزارها چه نقشی در توسعه بازارهای مالی دارند؟

بازار سرمایه، آینه تمامی قدی از شرایط اقتصادی هر کشور است؛ اگر شرایط اقتصادی در کشور مناسب باشد، قطعاً شرایط بازار سرمایه نیز مناسب بوده و تابلیو معاملات بورس، حال و هوای خوب اقتصادی کشور را به تصویر خواهد کشید. بر عکس آن نیز صادق است؛ به طوری که تابلیو بورس شرایط بد اقتصادی را نیز به تصویر می کشد. بازار سرمایه جزء لاینفک اقتصاد است.

در حال حاضر، تمام کشورها که دارای بازار سرمایه منسجم و توسعه یافته‌ای هستند، از تمامی امکانات موجود در این بازار استفاده می کنند تا بتوانند بهترین و بیشترین بهره‌برداری را از این بازار داشته باشند. در ابتدای راه و زمانی که بازار سرمایه به تازگی راه‌اندازی شده بود، تنها محلی برای خرید و فروش اوراق بهادار شرکت‌های مختلف بود که در این بازار پذیرش شده بودند؛ اما با گذشت زمان، بازارها و ابزارهای مختلف بازار سرمایه راه‌اندازی و ابداع شد.

به طوری که در حال حاضر، بسیاری از کشورهای اروپایی از تمام پتانسیل‌های موجود در بازار سرمایه به بهترین شکل ممکن، استفاده می کنند و توانسته‌اند خود را در مسیر پیشرفت اقتصادی قرار دهند. ایجاد بازارهای بورس انرژی، بازارهای مشتقه، بازار آتی، بورس کالا و ... از جمله بازارهای مختلفی بودند که در زیر مجموعه بازار سرمایه ایجاد شده و فضایی بسیار مهیج و کارآمد را برای بنگاه‌ها و فعالان بازار فراهم کردند.

راه‌اندازی بازار مشتقه ارزی در ایران چگونه به بازار سرمایه کمک خواهد کرد؟

از جمله بازارهایی که در حال حاضر بسیار مورد استقبال فعالان بازارهای سرمایه در سرتاسر دنیا قرار گرفته و مزایای متنوعی نیز دارد، بازار مشتقه ارزی یا همان بورس ارز است. بازاری که به صورت شتاور قابلیت تعیین نرخ ارز بر اساس عرضه و تقاضا را دارد و در بسیاری از کشورهای دنیا، از جمله کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه، مورد استقبال واقع شده اما با این حال در کشور ما مغفول مانده و تاکنون اقدامی در راستای راه‌اندازی آن صورت نگرفته است.

دلایل مختلفی وجود دارد که موجب شده است تا به امروز بورس ارز در کشور راه‌اندازی نشود، اما از سوی دیگر ایجاد بورس ارز در کشور مزایای بسیار متنوعی دارد که موجب خواهد شد تا مسئولان به ناچار و هر چه سریع‌تر بسترهای مورد نیاز برای راه‌اندازی آن را فراهم کنند.

مزایای راه‌اندازی بازار مشتقه ارزی چیست؟

پوشش ریسک نوسانات نرخ ارز، نخستین مزیتی است که می‌تواند برای اقتصاد بسیار مفید واقع شود؛ پوشش ریسک، نوسانات نرخ ارز برای تولیدکنندگان، واردکنندگان و صادرکنندگان است. ایجاد بازار فیزیکی ارز در کنار بازار مشتقه ارز می‌تواند ابزارهای

نوین مالی را در راستای کمک به فعالان اقتصادی فراهم کند. نوسانات نرخ ارز در حال حاضر یکی از انتقادات به جایی است که سرمایه‌گذاران و فعالان اقتصادی به متولیان اقتصادی کشور ابراز داشته‌اند. این نوسانات منجر به از بین رفتن اطمینان سرمایه‌گذار و افزایش هزینه فعالیت‌های اقتصادی در داخل کشور خواهد شد که با راه‌اندازی بازار مشتقه ارز ریسک نوسانات نرخ ارز تا حد زیادی کاهش خواهد یافت. بر این اساس از جمله قراردادهایی که می‌تواند در بورس ارز مورد توجه قرار گرفته و صادرکنندگان و واردکنندگان را تا حدود زیادی در مقابل نوسانات نرخ ارز بیمه کند، ابزارهای مالی مشتقه مانند قراردادهای آتی و یا اختیار معامله هستند.

علاوه بر این، بازار مشتقه ارزی مرجع مناسبی برای تعیین نرخ ارز است؛ به نحوی که ایجاد مرجعی مناسب برای تعیین نرخ ارز از دیگر مزیت‌هایی است که راه‌اندازی بورس ارز به همراه خواهد داشت. در حال حاضر، نرخ ارز مبادله‌ای در کشور بر اساس اعلام بانک مرکزی تعیین می‌شود که به نرخ ارز دولتی معروف است. نرخ ارز آزاد نیز با مکانیزمی کاملاً سستی در بازار به دست می‌آید که در برخی مواقع کنترل این بازار از دست دولت خارج می‌شود؛ بنابراین ایجاد بازار مشتقه ارزی منجر به تعیین نرخ ارز با نرخ تعادلی توسط مکانیزم عرضه و تقاضا خواهد شد.

همچنین با راه‌اندازی بازار مشتقه ارزی نقدشوندگی بازار افزایش پیدا می‌کند که از دیگر مزایای این بازار است، به طوری که تمام افرادی که دارای ارز هستند و قصد فروش آن را دارند، می‌توانند به صورت آنلاین ارز خود را مبادله و در کوتاه‌ترین زمان ممکن، ریال حاصل از فروش ارز را دریافت کنند. به طور کلی اصلی‌ترین دستاوردی که بورس‌ها برای اقتصاد دارند، افزایش نقدشوندگی است.

در صورت راه‌اندازی بازار مشتقه ارزی، بانک مرکزی به چه تریبایی با این بازار تعامل خواهد کرد؟ آیا این بازار به کنترل نرخ ارز به بانک مرکزی کمک می‌کند؟

بازار مشتقه ارزی بستر مناسب برای اجرای سیاست‌های ارزی بانک مرکزی است؛ دولت در حال حاضر به دلیل صادرات نفت خام و گاز طبیعی جزو بزرگترین عرضه‌کننده‌های ارز در داخل کشور به شمار می‌رود. از سوی دیگر، در برخی مواقع دولت به دلیل مسئولیت کنترل بازار ارز که بر دوش دارد، مجبور به اعمال محدودیت‌هایی در بازار ارز می‌شود که این محدودیت‌ها بر اساس زمان و شرایط، انبساطی و یا انقباضی هستند. با توجه به این شرایط، بورس ارز بستر مناسبی را فراهم می‌کند تا بانک مرکزی و دولت بصورت بهینه، کارآمدتر و هدفمندتر به اجرای سیاست‌های مدنظر خود در بازار ارز بپردازند.

یکی از معضلات کنونی بازار ارز، فعالیت سفته‌بازان بدون

دلایل مختلفی وجود دارد که موجب شده است تا به امروز بورس ارز در کشور راه‌اندازی نشود، اما از سوی دیگر ایجاد بورس ارز در کشور مزایای بسیار متنوعی دارد که موجب خواهد شد تا مسئولان به ناچار و هر چه سریع‌تر بسترهای مورد نیاز برای راه‌اندازی آن را فراهم کنند

هیچ گونه نظارت و قانونی در این بازار است، بازار مشتقه ارزی چه راه حلی برای این مشکل دارد؟

شفافیت بازار ارز از دیگر مزایایی است که بازار مشتقه ارزی برای اقتصاد به همراه خواهد داشت. از آنجایی که نرخ ارز با عرضه و تقاضا در بازار تعیین خواهد شد، بنابراین شائبه دستکاری قیمت توسط سفته‌بازان به حداقل خواهد رسید و جای خود را به شفافیت در بازار خواهد داد. همچنین با وجود بازار مشتقه ارزی، قابلیت نظارت مستمر بر بازار ارز و عملکرد فعالان بازار به وجود می‌آید چرا که در صورت راهاندازی بورس ارز، امکان رصد افرادی که بر قیمت تأثیر گذار یا قصد دستکاری در قیمت را دارند، فراهم می‌شود و متولیان این بازار می‌توانند با متخلفان برخورد کرده یا مانع اجرای دستکاری در قیمت ارز شوند.

با توجه به مزایایی که برای بازار مشتقه ارزی مطرح کردید، پس چرا تا کنون راهاندازی آن به تعویق افتاده است؟

مشکلاتی در مسیر راهاندازی بورس ارز در داخل وجود دارد که اجرا و شروع به کار این بازار را به تأخیر انداخته است. از جمله مهمترین دلایلی که اجازه راهاندازی بورس ارز را به مسئولان

نمی‌دهد، دو نرخی بودن نرخ ارز است. در حال حاضر یک نرخ توسط دولت تعیین می‌شود که عملاً به هیچ یک از بخش‌ها تعلق نمی‌گیرد و شرایط استفاده از آن بسیار خاص است. در مقابل نرخی که اقتصاد بر پایه آن حرکت می‌کند، نرخ آزاد ارز است که در بازار آزاد تعیین قیمت می‌شود.

در اصل نرخ آزاد ارز، تمامی مراودات اقتصادی را تنظیم کرده و افزایش و کاهش آن بر عملکرد بنگاه‌ها و عرضه و تقاضای محصولات تأثیرگذار است. تا زمانی که اقتصاد با نرخ‌های دوگانه ارز مواجه است، شرایط برای راهاندازی بورس ارز فراهم نخواهد بود. این در حالی است که با توجه به مصاحبه‌هایی که متولیان بانک مرکزی و وزارت اقتصاد انجام داده‌اند، به نظر می‌رسد که تا پایان سال جاری شاهد تک نرخی شدن نرخ ارز باشیم. در این شرایط مقدمات راهاندازی بورس ارز فراهم و به احتمال بسیار قوی اقتصاد کشور در سال آینده از مزایای بورس ارز بهره‌مند خواهد شد.

در حال حاضر چه بازارهای ارزی در دنیا وجود دارد و آیا این بازارها در ایران نیز مشغول فعالیت هستند؟

در حال حاضر بازارهای مختلف ارزی در دنیا به فعالیت مشغول هستند که از آن جمله می‌توان به بازار بین بانکی،

بازار بورسی، فارکس و خرده‌فروشی اشاره کرد. در بازار بین بانکی، بانک‌ها با توجه به درخواست مشتریان خود به خرید و فروش ارز اقدام می‌کنند که این سیستم در داخل کشور کارایی خود را از دست داده است. بازار فارکس نیز ممنوع شناخته شده و امکان مبادله در آن فراهم نیست. بازار مشتقه ارز نیز هنوز در داخل کشور راهاندازی نشده است و در بازار خرده‌فروشی نیز بانک‌ها و صرافی‌ها به مشتریان خرد خود اجازه می‌دهند تا ارز را به صورت نقدی مبادله کنند؛ بنابراین، کشور از بازارهای روز دنیا که به خرید و فروش ارز مشغول هستند، بهره‌ای نمی‌برد که امید است در آینده‌ای نزدیک این امکان برای فعالان اقتصادی فراهم شود.

راهاندازی بازار مشتقه ارز جزو الزامات اقتصاد و راهاندازی این بورس در آینده امری گریزناپذیر است. بر این اساس امیدواریم تا در آینده‌ای نزدیک شاهد تک نرخی شدن نرخ ارز و راهاندازی بازار مشتقه ارزی در کشور باشیم. حال اگر این ایده هر قدر نزدیک‌تر باشد، قطعاً به نفع اقتصاد کشور خواهد بود و اقتصاد می‌تواند از ابزارهای نوین این بازار از جمله قراردادهای آتی، ارز، پیمان آتی یکسره، پیمان آتی سوایی، پیمان آتی ارز با زمان سررسید اختیاری به بهترین شکل ممکن استفاده کند.

ضرورت پوشش ریسک برای تمام کالاهای پرمصرف

نازیلا امیرکواسمی؛ مدیر واحد کالایی

محسوس است. در حال حاضر بسیاری از بنگاه‌های اقتصادی کشور مواد اولیه نفتی، پتروشیمی، صنعتی و نهادهای کشاورزی و دامی مورد نیاز خود را از طریق بورس کالا و انرژی تأمین می‌کنند. در طرف عرضه نیز تمام یا بخش قابل توجهی از فروش عرضه‌کنندگان به واسطه این بورس‌ها انجام می‌شود. نگاهی به حجم معاملات هفتگی در بازارهای فیزیکی بورس کالا و انرژی و روند افزایشی آن طی سال‌های اخیر، لزوم وجود امکان پوشش ریسک نوسانات قیمت‌های جهانی را بیش از پیش گوشزد می‌کند؛ اینکه چنین حجمی از خرید و فروش محصولات مختلف همواره در سایه تهدید تلاطمات قیمتی بازارهای جهانی انجام می‌شود قابل تأمل و مستلزم چاره‌اندیشی است. تولیدکننده‌ای را در نظر بگیرید که در مناقصه‌ای برنده شده و برای انجام تعهدات باید طی ۶ ماه مواد اولیه خود را از بورس کالا تأمین کند؛ بدون ابزار پوشش ریسک، نوسان اندکی در قیمت‌های جهانی می‌تواند به منزله سود هنگفت بادآورده (در صورت کاهش قیمت جهانی مواد اولیه) و یا زبانی غیرقابل جبران (در صورت افزایش قیمت) باشد.

تولید نیازمند برنامه‌ریزی است و در شرایط کنونی اقتصاد کشور و حاشیه سود اندک بنگاه‌های اقتصادی کوچکترین اشتباه محاسباتی می‌تواند فاجعه‌بار باشد. حال که خرید و فروش طیف زیادی از محصولات بخش عمده‌ای از بنگاه‌های اقتصادی کشور از طریق بورس‌های کالا و انرژی انجام می‌گیرد، ایجاد و توسعه بازارها و ابزارهای مشتقه به منظور پوشش ریسک ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. وجود بازار و ابزار مشتقه در بورس اوراق بهادار باعث ارتقای کیفیت و افزایش گزینه‌های پیش روی سرمایه‌گذاران می‌شود اما بازار و ابزار مشتقه در بورس کالا و انرژی، جایگاهی بسیار مهم و نقشی بسیار خطیر در بازار سرمایه و در کلیت اقتصاد کشور دارد. بر این اساس امیدواریم همان طور که تاکنون مسئولان و تصمیم‌سازان سازمان بورس و اوراق بهادار نسبت به توسعه ابزارهای مشتقه اقدام کرده‌اند، با استفاده از تجربه‌های کسب شده از بازار آتی سکه، آتی سهام، آپشن سهام و غیره به ایجاد هر چه سریع‌تر امکان پوشش ریسک برای معاملات بورس‌های کالا و انرژی اهتمام ورزند.

بازار سرمایه کشور طی دهه گذشته شاهد توسعه کمی و کیفی قابل توجهی بوده است. افزایش چشمگیر حجم روزانه معاملات، افزایش ناشران و کالاهای پذیرش شده در بورس اوراق بهادار و بورس کالا، راهاندازی بازاری منسجم برای عرضه و معاملات ثانویه اوراق بدهی و ارتقای شفافیت با اطلاع‌رسانی منظم از طریق وبسایت بورس‌ها و سامانه کدال از جمله دستاوردهای بازار سرمایه طی سالیان اخیر به شمار می‌روند. به لطف این پیشرفت‌ها و تلاش‌های رسانه‌ها، کارگزاران، شرکت‌های تأمین سرمایه و دیگر اصحاب بازار هم اکنون بازار سرمایه از بازار مهجور و ناشناخته چند سال قبل به گزینه‌ای قابل تأمل برای عامه مردم جهت سرمایه‌گذاری تبدیل شده است.

البته با وجود این دستاوردها، بازار سرمایه هنوز نیازمند توسعه کمی و کیفی در جهات مختلف است، به ویژه در زمینه معاملات و ابزارهای مشتقه. با وجود سپری شدن قریب به یک دهه از راهاندازی بازار آتی سکه در بورس کالای ایران که از صفحات درخشان تاریخ بازار سرمایه کشور به شمار می‌رود، به طور کلی توسعه ابزار مشتقه در بورس‌ها به کندی پیش رفته است. به عنوان نمونه، هنوز هیچ بازار و ابزاری برای پوشش ریسک ناشی از نوسانات نرخ ارز تعریف نشده در حالی که بی‌تردید نرخ ارز به عنوان یکی از اصلی‌ترین دغدغه‌های بنگاه‌های اقتصادی و سرمایه‌گذاران کشور است؛ البته بورس کالای ایران آمادگی کامل خود را از لحاظ سخت‌افزاری و نرم‌افزاری برای راهاندازی بازار مشتقه ارزی اعلام کرده اما در مجموعه اقتصادی دولت هنوز این هم‌اندیشی به وجود نیامده است. البته بخشی از این کندی شاید به دلیل آشنا نبودن سرمایه‌گذاران نسبت به معاملات آتی (futures) و اختیار معامله (options) در بورس اوراق بهادار است که شاهد حجم اندک معاملات آن در این بورس هستیم و این مساله نیازمند ریشه‌یابی و توجه جدی محققان و تصمیم‌سازان بازار سرمایه است.

در بورس کالا و انرژی، علاوه بر فقدان ابزاری برای پوشش ریسک نوسانات ارز، خلاء ابزارهای پوشش ریسک ناشی از نوسانات قیمت‌های جهانی نیز کاملاً

Iran Mercantile Exchange

آخرین اخبار پذیرش و عرضه پسته
در بورس کالای ایران را در تلگرام پیگیری کنید

<https://t.me/Boursepesteh>

 www.ime.co.ir

شرکت بورس کالای ایران
IRAN MERCANTILE EXCHANGE CO.

شرکت بورس کالای ایران Iran Mercantile Exchange

تهران، خیابان آیت الله طالقانی، نبش بندر انزلی، شماره ۳۵۱

تلفن: ۲-۸۵۶۴۰۰۰۰ نمابر: ۸۸۳۸۳۰۰۰

www.ime.co.ir

[imereport](https://www.instagram.com/imereport)

[@imereport](https://www.telegram.com/@imereport)

www.imereport.ir